

A. S. PUŠKIN

**JEVGENIJ
ONJEGIN**

ROMAN V VERZIH

■■■■■■ PRELOŽIL ■■■■■■

DR. IVAN PRIJATELJ

V LJUBLJANI, 1909

NATISNILA KATOL. TISKARNA

2
Honi Japaneicu
Lan Brijun
Dumj 29 Iku 07.

∴ **PREVODI** ∴
IZ SVETOVNE KNJIŽEVNOSTI

∴ ZALOŽILA IN IZDALA ∴
»SLOVENSKA MATICA«

∴ VI. ZVEZEK ∴
JEVGENIJ ONJEGIN
ZLOŽIL A. S. PUŠKIN

V LJUBLJANI, 1909

NATISNILA »KATOLIŠKA TISKARNA« V LJUBLJANI

JEVGENIJ ONJEGIN

ROMAN V VERZIH

⋮ RUSKI ZLOŽIL ⋮

ALEKSANDER SERGEJEVIČ PUŠKIN

⋮ PRELOŽIL ⋮

DR. IVAN PRIJATELJ

V LJUBLJANI, 1909

NATISNILA »KATOLIŠKA TISKARNA« V LJUBLJANI

+ 3432

219661

UP: 770/ L
LD=69.033

*Zvesti priči mojega dela,
ženi moji,
Malči.*

Prelagatelj.

Pétri de vanité il avait encore plus de cette espèce d'orgueil, qui fait avouer avec la même indifférence les bonnes comme les mauvaises actions, suite d'un sentiment de supériorité, peut-être imaginaire.

Tiré d'une lettre particulière.*

* Poln ničemurnosti, je imel še več one vrste ponosa, ki v zvezi s čuvstvom vzvišenosti, morebiti namišljene, lahko priznava z enakim ravnodušjem svoje dobre kakor slabe čine. — Iz zasebnega pisma.

*Petru Aleksandroviču Pletnjevu.**

*Zabavati ljudi ne maram,
pozornost družbe ni mi mar,
le k Tebi pridem z malim darom;
da bil bi Tebe vreden dar,
da vreden bil bi duše krasne, 5
navdušene od svetih sanj
in poezije žive, jasne,
preprostosti in modrovanj;
naj bo — iz duše mi soglasne
poglavij pestrih sprejmi roj, 10
tu kratkočasnih, tamkaj žalnih,
preprostoljudskih, idealnih,
veselih ur lehák napoj,
navdihnjenj lahkih in bedenja,
nezrelih prošlih let in prask, 15
plod hladnotreznega mišljenja,
srca gorjupozlih opazk.*

* P. A. Pletnjev (1792—1865) je stal kot vrstnik poleg Baratynskega Puškinu najbliže. Popustivši kmalu samostojno pesniško vstvarjanje, je postal v svojem krogu literaren kritik, čigar mnenja so se cenila, ker so bila za tisti čas v resnici znamenita.

Prvo poglavje.*

I žilj toropitsja, i čuvstvovaj spěšit.
Knjaz Vjazemskij.**

I.

»Moj stric, poštena korenina
naenkrat resno oboli,
v boleznj hoče, da mladina 20
postreže mu in ga časti;
to vsem umevno je in jasno;
a Bóga mi, kák dolgočasno
z bolnikom čuti noč in dan,
za ped se ne geniti stran! 25
Hinavščina je to nemila
poltmrtega zabavati,
blazine mu zrahljavati,
dajati žalostno zdravila
in vzdihati, misleč hip vsak: 30
kdaj neki vzame te že vrag!«

II.

Tako je mislil sam pri sebi
mlad dečko, s pošto potujoč,
za dediča odločen v nebi
po vseh sorodnikih nekoč. 35

* Puškinove pripomnje, označene v tekstu s tekočimi arabskimi številkami, so natisnjene na koncu knjige. Opombe pod črto je dodal prelagatelj, kakor tudi številke ob robu.

** »Podvizuje se živeti in hiti čuvstvovati.« [Knez Peter Andrejevič Vjazemskij (1792—1878), ruski pesnik.]

Ljudmile bralci in Ruslana!
Z junakom svojega romana
kar brez uvoda naenkrat
seznanil jaz bi tu vas rad.
40 Onjegin, dobri moj prijatelj
je v Peterburgu rojen bil,
kjer si mogoče se rodil
in slul si tudi ti, čitatelj.
45 Tam šetal sem i jaz nekdej,
a škodi sever mi sedaj.¹

III.

Papa je carju služil vneto,
živeti od dolgov je znal,
tri plese je dajal na leto
in končno ves denar pognal.
50 Nad sinom je usoda bdela,
najprej *madame* je zanj skrbela,
za njo prišel *monsieur* skrbljiv.
A deček bil je ljubek, živ.
Monsieur l'Abbé, Francoz ubogi
60 ga je za kratek čas učil,
da bi se dečko ne uvil,
ga držal ni v morali strogi.
Porednost malce kregal je
in v Letni vrt ž njim begal je.

IV.

60 Ko zanj prišel je čas nemirni,
čas upov in čas srčnih ran,
odšel njegov *monsieur* je verni,
pognali reveža so stran.

Vrsta 36. Puškin je spisal pred Onjeginom pravljčni epos »Ruslan in Ljudmila«, s katerim si je bil pridobil ugledno ime in velik krog čitateljev.

Vrsta 59. Letni vrt je peterburški drevoredni nasad v bližini Neve in Martovega polja. Poleti glavno igrališče peterburške mladine.

In moj Onjegin je v svobodi.
 Ostrižen po poslednji modi, 65
 od glave dandy² do petá
 korak svoj prvi v svet ravná.
 On govoriti po francosko
 in pisati je znal gladkó,
 mazurko plesal je lehnó 70
 in klanjal se je po gosposko.
 Kaj bi še več? Svet je dejal,
 da pameten je, da je zal.

V.

Mi vsi smo nekaj se učili,
 karbodiže in kakorže, 75
 pobahati vsak v prvi sili
 z odgojo svojo more se.
 Onjegin bil po mnenju mnogih
 — sodnikov resnih je in strogih —
 učen, pedanten ne na kvar. 80
 Imel je oni srečni dar,
 o vsaki stvari se podati
 v razgovor resen in legak,
 navidez kakor kak veščak
 je znal molčati pri debati. 85
 Smeh pa budil je sredi dam
 njegov ognjeni epigram.

VI.

Latinščina zdaj med novosti
 ne spada več, a rečem smel,
 da znal latinsko je zadosti, 90
 da epigrafe je umel,
 o Juvenalu govoriti
 in pisma z: vale! znal skleniti.
 Znal je — z napakami sevé —
 iz Eneide vrsti dve. 95
 Preiskovati prašne zmote
 historičnih kronologij

100 nikdar na um prišlo mu ni.
A dni preteklih anekdote
od Romula pa do sedaj
napamet znal je kot le kaj.

VII.

105 Mučila ni ga slave žeja,
z glasovi las si belil ni,
vkljub trudu mojemu horeja
od jamba vam oddelil ni.
Bral ni Homerja, Teokrita,
a bral je bil Adama Smitha.
110 Zato je ekonom bil v njem,
ki znal je soditi o tem,
kako država si pomaga,
od česa se živi, kako
da ni potrebno ji zlato,
če le s produktom razpolaga.
115 Za to je oče bil preglup
in zemljo je dajal v zakup.

VIII.

120 Vsega, kar znal je še Jevgenij,
naštevati vam nimam kdaj,
a v čemer bil je pravi genij,
kar znal je bolj, kakor le kaj,
kar bilo zanj je že izmlada
težava, muka in naslada
in s čimer ves dan se pečal,
ko mračen je pohajkoval,
to ona nežna strast je bila,
125 ki jo opeval je Ovid,
za kar se šel je pokorit
sijaja ljubljeneč, kadila
v Moldavijo, pustó ravan,
proč iz Italije izgnan.³

Vrsta 107. Adam Smith (1723—1790), znameniti angleški nacionalni ekonom.

IX.

Ljubezen, krasna ta zabloda nam zgodaj seka dokaj ran, pa ne uči nas nje priroda, a Staël in pa Chateaubriand.	130
Doživljajev želimo ranih, izvemo pa jih le v romanih.	135
Izvedeli smo vse, medtem pa vžil nihče ni nič pri vsem. Prirode glas prehitevaje le srečo sebi kvárimo, prepozno se razžárimo,	140
ko doba davno že prošla je. Onjegin to je bil uznal, zato pa ženske je poznal.	

X.

Kako se znal jim je legati, zdaj sum, zdaj upanje goječ,	145
znal vero vzeti je in dati, zdaj ves mračan, zdaj koprneč, ponosen zdaj, potem poslušen, pozoren zdaj, zdaj ravnodušen.	
molčí zdaj kot od muk prevzet, zdaj krasnih bogat je besed.	150
V prisrčnih pismih malomaren, kàk se je znal zazábljati, v ljubezen se poglábljati; pogled zdaj nežen, zdaj viharen,	155
predrzen zdaj, zdaj sramežljiv, v pokorni solzi zapeljiv.	

XI.

Kako se znal jim nov je zdeti, nedolžnost z uma spravljati, z obupom strah jim prizadeti, jih z laskanjem zabavljati, hip zgrabiti minute krotke,	160
---	-----

- nedolžnih mladih let predsodke
s strastjó svojó namakati,
165 ljubezni voljne čakati.
Izsiljal, prosil od neznanek
je prvi tihi glas srca,
izpustil ni je, da prišla
je končno ž njim na tih sestanek.
170 V samoto ž njo se je podal,
pouk natihem ji dajal.

XII.

- Kàk rano srca znal koketkam
najspretnjšim vznemirjati!
Kàk je dostopen vsakim spletkam
175 znal pikro, zlobno zmerjati,
kedar se mu je zahotelo
odgnati tekmecev krdelo.
V prijateljstvu pa ž njim, možjé,
vi blaženi živeli ste.
180 Rad ga imel je mož lokavi,
pristaš Faublasov glede dam
in nezaupni starec sam
in rogonosec domišljavi,
ki zadovoljen je s seboj,
185 z obedom svojim in z ženó.

XIII. XIV.

— — — — —
— — — — —
— — — — —

XV.

Pogosto našel ga še v perji
je s pismi zjutrnji kurir.
Povabljen, kaj? Pri moji veri,

Vrsta 181. Faublas, donjuanska figura, junak romana »Les amours du chevalier de Faublas«, ki ga je spisal francoski pisatelj Jean Bapt. Louvet de Couvray (1760—1797).

v tri hiše vabljen na večer.
 Tu ples bo, praznik tam otročji, 190
 kam se razvajenec odloči?
 Kam pojde prej? Ej, kaj mu to!
 Vsem se odzove on lehkó.
 Za zdaj se jutrnje obleče,
 na glavo dene bolivar⁴, 195
 potem se pelje na buljvar.
 Tam se po prosti volji šeče,
 da vedno budni ga briget
 spet ne pozove na obed.

XVI.

Temnó je že: v saní se vsede. 200
 »Poženi!« se razlegne glas;
 s srebrnim srežem mu prepreda
 kožuh iz bobrovine mraz.
 K Talonu⁵ pelje se uverjen,
 da tam že čaka ga Kavjerin. 205
 Tam je — in brž zamašek v strop,
 za njim kometa brizgne snop.
 Pred njim roastboef je, jed krvava,
 gomoljke — slast mladostnih let,
 francoske kuhnje višji cvet; 210
 pastete, strassburška ta slava,
 sir limburški, in za okras
 je zraven zlati ananas.

XVII.

Še žeja vina potrebuje,
 da bi zalila mast kotlet, 215

Vrsta 195. Ti klobuki so bili na vrhu razširjeni cilindri s precej širokimi krajci in so se imenovali po Simonu Bolivarju (1793—1830), ustanovitelju amerik. republik Kolumbije in Bolivije.

Vrsta 198. Briget se je zvala neke vrste ura po svojem iznajditelju, francoskem mehaniku Brigetu (1747—1823). Ta ura se je navijala sama in je kazala sekunde, minute, ure in dneve meseca. Šla je do osem let, zato jo imenuje Puškin »vedno budni briget«.

Vrsta 205. Kavjerin — neki častnik veseljak, znanec Puškina liceista.

Vrsta 207. Komet — znamka šampanjca.

- a že mu ura naznanjuje,
 da začne novi se balet.
 Gledišč strog zakonodajalec,
 zdaj teh igralk občudovalec,
 220 zdaj v druge spet zaverovan,
 kulisni častni državljan
 Onjegin zopet bo v teatri,
 kjer vsak se dela kritika
 in s ploskom hvali entrechat
 225 ter žvižga Fedri, Kleopatri,
 Moino kliče vun zato,
 da bi ga slišali samó.

XVIII.

- Kraj čudežni, kjer nekdam prosti
 satire smeje vlastelin
 230 Fonvizin slave žel je dosti
 ter posnemalec naš Knjažnin,
 kjer je naš Ozerov tribute
 solz ljudstva, ploske prej nečute
 s Semjónovo mlado delil,
 235 kjer naš Katenin je ovil
 Corneillu z vencem ruskim glavo,

Vrsta 224. Entrechat — lahek poskok, med katerim ple-salec prekriža noge.

Vrsta 225. Fedra, tragedija Racinova.

Vrsta 226. Moina, junakinja tragedije »Fingal« ruskega dramatika Ozerova (glej niže!).

Vrsta 230. D. I. Fonvizin (1745—1792), ruski dramatik, čigar najznamenitejša igrokaza sta »Brigadir« in »Nedoroslj«.

Vrsta 231. J. B. Knjažnin (1742—1791), ruski dramatik.

Vrsta 232. N. A. Ozerov (1770—1816), ruski pseudoklasični dramatik, kateremu je Puškin po svedočbi kneza Vjazemskega (Spisi, I, str. 55) odrekal vsak talent.

Vrsta 234. J. S. Semjónova († 1849), ob svojem času zna-menita igralka ruska, učenka pesnika Gnjediča.

Vrsta 235. P. A. Katenin (1792—1853), pseudoklasik v vo-jaški suknji, ki je prevajal Corneilla in Racina v ruščino. On je bil l. 1822. poslan v prognanstvo v neko vas kostromske gubernije, ker je pri neki predstavi žvižgal Semjonovi.

kjer je vprizoril Šahovskój,
komedij žgočih glasni roj,
kjer si Didelot pridobil slavo,
tam, kjer v kulisni senci jaz
preživel sem svoj mladi čas. 240

XIX.

Kje, bóginje, ste, moje mile?
Začujte moj otožni glas!
So druge li zdaj zamenile,
a ne nadomestile vas? 245
Bom še kdaj slišal vaše zборе
in še kdaj ruske Terpsihore
zrl oduševljeni polet?
Ne najde tožni moj pogled
več znank na sceni dolgočasni; 250
obračajoč na tuji svet
svoj razočarani lornjet,
gledišč posetnik nekdam strastni
bom tih in hladen zdehal zdaj
ter se spominjal na nekdam. 255

XX.

Teater poln je ljudstva; sija
so polne lože, šuma dno,
nestrpno ploska galerija,
zavesa vzviije se glasno. 260
Sijajna, lahka, skoro vzdušna,
čarobni muziki poslušna,
od vil obkrožena gosto,
stoji Istómína lehnó

Vrsta 237. Knez A. A. Šahovskój (1777—1846) je bil poslan v inozemstvo, da nabere za peterburško gledališče igralcev; pozneje je bil istega odra režiser. Spisal je veliko množino iger, v nekaterih je ostro šibal jaro gospodo pokrajinskega plemstva.

Vrsta 339. Francoz Didelot je bil v dvajsetih letih v Peterburgu baletni plesalec.

Vrsta 263. A. J. Istómína († 1848), slovita baletka peterburškega gledališča.

265 na eni nogi sredi kola,
počasi drugo zavrti,
namah poskoči in leti,
leti ko dih iz ust Eola,
pripogne se, vzravná nato
in nogo bije ob nogó.

XXI.

270 Vse ploska. Tu Onjegin pride,
skoz vrste se preriva sam,
s kukalom dvojnatis obide
vse lože nepoznanih dam;
275 vse brž pregleda, vse opazi,
z oblekami in pa z obrazi
nezadovoljen je strašnó;
pozdravi z moškimi nato
se krog; na oder spet odkriti
280 zatem z raztresenostjo zroč,
zazdeha in pogleda proč:
»Čas bil bi že vse odsloviti,
trpel balete sem voljnó,
zdaj mi preseda že Didelot^{6!}«

XXII.

285 Še škratje, amorji in zmaji
po odru skačejo, šumé,
še v veži vtrujeni lakaji
pri suknjah in kožuhih spé,
ni nehalo še topotanje,
290 plosk, kašelj, žvižgi, vsekovanje,
še znotraj in odzunaj se
blešče povsod svetilnice.
Še konji tam pridrževani
nestrpno kopljejo po tleh
in kočijaži ob ognjih

Vrsta 294. V ruskih mestih goré po zimi na glavnih ulicah v gotovih razdaljah prosto na tleh zakurjeni ognji, pri katerih se grejejo ljudje, ki imajo po noči opraviti na ulici.

mrmrajo in bijó ob dlani, 295
Jevgenija pa tu ni več,
domov je šel se preobleč.

XXIII.

Bom mogel li v podobi slični
predočiti vam kabinet,
kjer môd gojenec moj odlični 300
je slečen bil, oblečen spet?
Vse, s čimer za neštete želje
trguje London in pripelje
čez morje k nam kot svoj izvoz
za les in salo, naš ponos; 305
kar bil razkošja plod je zadnji,
ki ga rodil je mode vrt,
iz česar dobro je obrt
v Parizu vkus ustvaril gladni —
vse je krasilo kabinet 310
mladiča osemnajstih let.

XXIV.

Jantár na pipah Carigrada,
fin porcelan in bron ob njem,
za rafinirance naslada
v kristalu brušenem — parfem, 315
glavniki, pilice jeklene
in škarje ravne in skrivljene,
krtače vsakršne vrsté
za nohte, glavo in zobé.
Rousseau (mimogredé to pravim) 320
se čudil je, da resni Grimm
nohte si čistil je pred njim,
krasnogovorcem vrtoglavim⁷.
Zaščitnik svobode in prav
tu ni imel nikakor prav. 325

Vrsta 321. Baron Friderik Melhior Grimm (1723—1804), enciklopedist, tajnik vojvode Orleanskega, pozneje ruski rezident v Hamburgu, avtor »Korespondence literarne, filozofske in kritične«.

XXV.

- Mogoče je nohté gojiti
in zraven biti resen mož,
težko se z modo je boriti,
zaman se s časom kregal boš.
- 330 Kavjerin drugi, moj Jevgen je
vsekdar vpošteval ljudsko mnenje,
pedant v obleki, modni sin
je bil zato, cel gizdalin.
- 335 V dveh urah vam nobeno pot ni
pred ogledalom bil gotov,
potem odšel je ves kot nov,
podoben Veneri lehkotni,
kedar obleko moško čez
gre bóginja na pustni ples.

XXVI.

- 340 Ker že po vkusu sem poslednjem
se s toaleto bavil tu,
pred svetom mogel bi zavednim
opisati obleko mu.
- 345 Seveda bi to bilo smelo;
pa saj opis je moje delo.
A pantaloni, frak, žilet
za vse to v ruskem ni besed.
- 350 Že itak prosim oproščenja,
videč, da slog ubogi moj
izrazov ima pisan kraj,
ki tujega so pokolenja;
čeprav sem gledal kot dijak
rad v Akademski besednjak⁸.

XXVII.

- 355 Pa to sedaj ni več na vrsti;
hitimo rajši brž na ples,
Onjegina jamščik je čvrsti
že peljal tja kot urni bes.

Stoje tam hiše potemnele;
 prek ceste, nočno onemele
 svetilke dvojne spred kočij 360
 razlivajo veseli sij,
 čez sneg pa mavrično iskrenje.
 Vsa posejana z lučcami
 se krasna hiša tam blešči.
 Za scela okni vidiš tenje, 365
 profile glav, kar celi bal
 dam in nagizdanih budal.

XXVIII.

Junak naš pred vežo obstane,
 mimo vratarja jadrno
 po marmornih stopnicah plane, 370
 lasé popravi si z roko
 ter vstopi. Gostov je že dosti,
 vtrudili so se godci gosti;
 mazurko pleše nad sto nog,
 šum in tesnoba kroginkrog. 375
 Zvene ulanove ostroge,
 lete nožice dam urnó
 in v svoj čarobni sled vlekó
 razžarjene poglede mnoge.
 Vrišč violin duši šepet 380
 žensk ljubosumnih in koket.

XXIX.

V veselja dneh in hrepenenja
 sem ljubil plese jaz nad vse;
 kak tam lahko se pismo menja,
 ljubezen razodene se! 385
 O vi, soprogi spoštovani,
 bodite opominjevani,
 zato ker dobro vam želim,
 naj resno vas opozorim:
 ve tudi, mamice poštene, 390
 na hčerk pazite vsak pogled,

držite trdno svoj lornjet,
sicer . . . sicer, oh joj, jojmene!
395 To pišem zdaj in vas učim,
ker davno sam več ne grešim.

XXX.

V mladosti žal sem za zabavnost
življenja zaigral dokaj
in če bi ne trpela nravnost,
400 bi plese ljubil še sedaj.
Zakaj jaz ljubim mlado besnost,
veselje, blesk in plesno tesnost
in dam premišljeni kostum,
nožice ljubim njih — le sum
405 imam, da ni v Rusiji celi
treh parov lepih ženskih nog.
A kdaj pozabim, o moj Bog,
nožici dve! . . . V spomin sta seli
človeku meni hladnemu,
da me vznemirjata še v snu.

XXXI.

410 Kje čas je, kje so pusta mesta,
kjer zabil ju, brezumec, boš?
Nožici, ah nožici, kje sta?
Kje danes hodita prek rož?
415 Bilí sta vzrastli v vzhodni négi;
na severnem otožnem snegi,
zaman iskal sledu bi nog,
ki sta ljubili le preprog
dotike božajoče, fine.
420 Predkratkim radi njiju ti
pozabljal slave si, časti,
prognanstva, drage domovine.
Prošla je sreča mladih let,
ko v logu njiju lahki sled.

XXXII.

Diane nedra, lica Flore
prelestna so, prijatelji! 425
Vendar nožica Terpsihore
prelestnejša se meni zdi.
Pogledu prorokuje večo,
neprecenljivo ona srečo,
z lepoto skrito vleče roj 430
želj svojevoljnih za seboj.
Jaz ljubim jo, moja Elvina,
ko jo pod mizo krije prt,
ko jo spomladi nosi vrt,
podpira v zimi rob kamina, 435
v dvorani sred parketnih tal,
pri morju na granitu skal.

XXXIII.

Še pred viharjem pomnim morje:
kāk valčke sem zavidoval,
ko v burni čredi spel navzgor je, 440
k nogam ji leč, za valom val!
Kāk htel bi ž njimi se združiti,
nje nog se z usti dotekniti!
Ne, nikdar sredi vročih dni
mladosti vrele moje ni 445
poljubljati se mi tāk htelo
cvet bujni ust Armid mladice,
ne rože vzplamenelih lic,
ne prsi, ki v njih vse kipelo.
Ne, nikdar tāk naval strasti 450
mi duše mlade mučil ni!

XXXIV.

Slučaj še drugi pametujem,
ob sladkih mislih se mudeč:
stremen presrečni pridržujem,
nožico nje v rokah čuteč; 455
in domišljija zopet pólje

- in zopet nje dotik vzpodbol je
kri v srcu, hladnem prej kot led,
ljubezen, hrepenenje spet . . .
460 Pa že dovolj slavil nemile
ošabnice sem na dolgó,
saj pač strasti nevredne so
in pesmi, ki nam jih vdihnile;
oči, besede čarovnic
465 manj ne slepe od njih nožic.

XXXV.

- A kaj Onjegin moj? Zaspan je
od plesa v postelj vračal se.
A Piter, nikdar neugnan je
od bobna bil predrاملjen že.
470 Vstal je kupèc, krošnjar se kreče,
na borzo se izvošček vleče,
s posodo Ohtenka hiti,
pod njo sneg jutrnji hrešči.
475 Vzburjen je jutra šum stokratni,
razstrta okna so; kadi
se modri dim nad dimniki.
Odprl pek, Nemeč akuratni
v papirni čepici ta čas
že večkrat je svoj »vasisdaš«.

XXXVI.

- 480 Od plesa hrupnega razdražen,
iz dneva delajoč si noč,
v zatišju mirno spi ves blažen
otrok veselja in finoč.
Zapoldnem vstal bo in gotovo

Vrsta 468. »Piter« imenuje preprosto ljudstvo Peterburg.

Vrsta 472. Ohta je peterburško predmestje, ki zalaga rusko prestolico z mlekom.

Vrsta 479. »Vasisdas« imenuje Francoz malo okence na eno šipo, ki je vdelano v veliko okno. Rus mu pravi navadno »fortočka«.

življenje živel bo nanovo, 485
 danes kot včeraj je biló,
 enako vse in pisano.
 — Je bil li srečen moj Jevgenij,
 prost, sredi najkrasnejših let
 in najsijajnejših pored, 490
 v nasladah in v skrbi nobeni?
 Težko, da bil bi sred zabav
 in neopreznosti še zdrav.

XXXVII.

Hladan je bil v srce in lice, 495
 priskutil zgodaj se mu svet;
 le kratko bile krasotice
 njegovim mislim so predmet;
 prevar se bil je naveličal;
 v veseli družbi ni rad tičal,
 ker vedno vendar mogel ni 500
 s šampanjcem si zalivati
 beefsteak in strassburške pastete,
 dovtipe sipati okol,
 ko mučil ga je glavobol.
 Čeprav je bil živahno dete, 505
 naposled maral ni nič več
 za dvoboj na smodnik in meč.

XXXVIII.

Prevzela bila gizdalinu
 bolezen modna je duhá,
 angleškemu podobna »spleenu«, 510
 Rus imenuje jo »handrá«,
 da bi že znanost lek ji dala!
 vstreliti — Bogu bodi hvala! —
 pa se poskušati ni htel,
 a bil za vse je ohladel. 515
 Ko Harold ves mračan, zamišljen

Vrsta 516. Child Harold — zamenita pesnitev angleškega pesnika Byrona.

520 v salonih se je javljal on,
ne spletke svetske, ne »boston«,
ne pogled mil, ne vzdih premišljen,
nič ni srca genilo mu,
pozornosti vzbudilo mu.

XXXIX. XL. XLI.

— — — — — — — —
— — — — — — — —
— — — — — — — —

XLII.

525 Občudovanke višjih krogov
najprej je v nemar pustil on,
in reči smem brez vseh porogov,
da pust je danes višji ton,
čprav marsikatera dama
530 razlaga Saya in Benthama,
kar res nedolžnih misli je,
neznosen pa nezmisel je.
Vrhtega tak brez pege kvarne,
tak modre, tak ponosne so,
poštene, neizprosne so,
535 ter tak natančne, tak prevdarne,
za moške nepristopne tak,
da »spleen« rodi že njih korak.⁹

XLIII.

Pa tudi deklice vesele,
katere v pozni nočni mrak
odnašajo kočije smeje
čez peterburških ulic tlak,

Vrsta 527. Jean Baptiste Say (1767—1832), francoski nacionalni ekonom, ki je med Francozi prvi populariziral Smithove ideje. — Jeremy Bentham (1748—1832), angleški pravoslovec in ustanovitelj filozofije koristi ali utilitarizma.

je moj Onjegin pustil v miru; 540
 več hodil ni po bučnem tiru,
 zaprl doma se je lepo,
 zdehaje v roke vzel pero.
 Pisati htel je, a neva
 napori njemu so bili, 545
 nič iz peresa spravil ni,
 in ni prišel on v ceh ošabni
 ljudi, ki naj o njih molčim,
 zato ker sam pripadam k njim.

XLIV.

In znova padel je v brezdelje; 550
 da si puščobo prepodi,
 z namero hvalevredno sel je,
 da tuji um si prisvoji.
 Nabavil si je knjig brez čisla
 in bral je, bral, a vse brez zmisla. 555
 Ta dolgočasi, ta slepi,
 tu ni vesti, tam uma ni;
 na vseh različne so verige;
 starina ostarela je,
 novino starost snela je. 560
 Kot ženske je ostavil knjige,
 omaro z družbo njih prašná
 je z žalnim prtom skrnil skrbnó.

XLV.

Ko svetu se je bil ubranil,
 je šla nečimurnost; tačas 565
 sem ravno jaz se ž njim seznanil,
 všeč mi je bil njegov obraz,
 neafektirano sanjarstvo,
 nenarejeno samotarstvo,
 um oster, bister in hladan. 570
 Jaz bil sem jezen, on mračan;
 oba strasti sva igro znala,

življenje trlo je oba,
zamrl obema žar srca;
575 oba je zloba še čakala
Fortune slepe in ljudi
ob jutru najjinih že dni.

XLVI.

Kdor žil misleč je, se ne straši,
v dnu duše črtiti ljudi,
580 kdor čustvoval je, njega plaši
prikazen nepovratnih dni.
Zanj ni na svetu nič več upa,
spomin ima zanj le še strupa
in grize ga samo še kes.
585 Vse to pogosto dandanès
podava govoru krasoto.
Njegov me jezik je najprej
jezil, privadil pa poslej
sem na njegovo se togoto,
590 na šalo, zmešano z žolčjo,
na epigramov zlost mračnó.

XLVII.

Ah, nekatero toplo leto,
ko nočno čisto je nebo
nad Nevo vse svetló razpeto,¹⁰
595 in vòd zrcalo prejasnó
ne kaže lika ti Diane,
pomneč poprejšnjih let romane,
pomneč ljubezen prejšnjih let
vsa v čustvih in brezskrbna spet
600 noči prijetne sva dihanje
vživala sredi tihih snov!
Kot v gozd zeleni iz okov
prenašajo jetnika sanje,
tako sva sanjala midva
605 k začetku žitja mladega.

XLVIII.

Naslonjen na granit ob meni,
 od mehkih čuvstev ves prevzet
 je stal zamišljeno Jevgenij,
 kot se opisal je poet.¹¹
 Vse tiho je biló. Le včasi 610
 so čuli stražnikov se glasi,
 kočij oddaljenih ropot
 z Miljonke čul se je dotod.
 Samotna ladja, veslajoča
 po speči reki je prišla, 615
 iz dalje naju čarala
 sta krilni rog in pesem vroča.
 A slajši sred noči zabav
 je spev Torquatovih oktav!

XLIX.

O, Brenta, Adrije valovi! 620
 kedaj vas videl bodem jaz,
 kedaj v navdušenosti novi
 bom slišal čudežni vaš glas,
 ki svet je vnukom Apolona?
 Po smeli liri Albiona 625
 se znan, se mi soroden zdi.
 I jaz Italije noči
 navžil se bom v slasti sladkostni,

Vrsta 606—609. K tem stihom je skiciral Puškin sam risbo s svinčnikom in jo poslal v novembru 1824 bratu L. S. Puškinu, da se po njej naredi gravura, ki jo je res narisal A. Nottbeck in je izšla v »Nevskem Almanahu« 1829. Faksimile Puškinovega načrta je izšel v »Bibliografičnih Zapiskih« 1858.¹

Vrsta 613. »Miljonka« se imenuje ena najbolj gosposkih ulic v Peterburgu in teče od Zimskega dvorca vzporedno z dvornim nevskim nabrežjem.

Vrsta 621. Bivajoč na jugu Rusije je imel Puškin misel, pobegniti v inozemstvo.

Vrsta 625. »Smela lira Albiona« — angleškega pesnika Byrona.

630 ko z Benečanko bom mladó,
zgovorno zdaj in zdaj nemó
se vozil v gondoli skrivnostni;
ž njo našel v srcu bo odmev
Petrarkov in ljubezni spev.

L.

635 Kdaj pride že mi čas svobode?
Ob morju¹² tavam, kličem k njej;
ko ladjo vidim sredi vode,
iztezam roke, vičem k njej.
Kdaj že spustim se v borbi z morjem
640 po poti k svobodnim obzorjem
pod haljo viher v prosti beg?
Čas je ostaviti že breg
te neprijetne mi samije;
v objemu južne zibelke,
645 pod nebom moje Afrike¹³
po mraku vzdiham naj Rusije,
kjer sem trpel, kjer ljubil sem,
srce pokopal, zgubil sem.

LI.

Onjegina je vlekla sila
650 pogledat z mano tuji svet;
a kmalu naju je ločila
usoda na nemalo let.
Takrat mu oče bil umrl je;
in k njemu koj nato pridrl je
ves upniški zgrabljivi roj,
655 vsak um, račun imel je svoj.
Boječ se dolgih tožb, Jevgenij,
z usodo zadovoljen je
jim dedščine prepustil vse,
češ, da izguba je poceni;
660 mogoče znal je naskrivaj,
da strica kmalu bode kraj.

LII.

In kmalu, skoraj istočasno
mu upravitelj sporoči,
da stric, ki zbolel je opasno, 665
se posloviti ž njim želi.
Ko mu prišla je ta novica,
Jevgenij isti hip do strica
odpravi s pošto se urnó
in zdeha že naprej strašno,
pripravljen za denar, da vica 670
se z vzdihni, puščo in lažjó
(s tem sem pričel povest svojó);
a prihitevši v selo strica,
dobi na smrtnem odru že
kot žrtev hladne ga zemljé. 675

LIII.

Ljudje so v hiši se tesnili,
od vseh strani so bili vsi,
ki ga ljubili, sovražili,
k pogrebu z radostjo prišli.
Ko mrtvega so pokopali, 680
so s popi gostje pirovali
ter resno se potem razšli,
kot važno stvar bi delali.
Glej, naš Onjegin zdaj vaščan je,
posestnik tvornic in zemljišč, 685
on, ki doslej je ljubil blišč,
nerednost le in zapravljanje.
A pravzaprav vesel je bil,
da se nečesa je lotil.

LIV.

Dva dni se mu je nova zdela 690
samota polja daljnega,
hladnóst, ki je iz šum puhtela,

šumljanje vira tihega.
Dan tretji — gaj, hrib, polje, seč
695 zanimali ga niso več,
potem so ga zibali v sen;
potem spoznal je, da je len
in da v vasi je dolgčas isti,
čeprav ni ulic, ne zidov,
700 ne plesov, kart, ne pesnikov.
»Handrò« je čutil v dnu obisti,
za njim sledila je kot tenj
kot najzvestejša izmed žen.

LV.

Jaz pa sem rojen za tišino,
705 za selskega življenja mir;
tam poje z večjo se milino,
bolj žubori sanj pevskih vir.
Nedolžnim tam živim zabavam,
nad jezerom samotnim tavam
710 in far niente se držim.
Ob jutru vsakem se zbudim
ljubezni sladki in prostosti,
le malo čitam, mnogo spim,
leteče slave ne lovim.
715 Na ták način preživel dosti
sem najsrečnejših svojih dni
v tišini in brezdelici.

LVI.

Ljubezen, polja, vas, brezdelje,
720 kako vas ljubim jaz srčno!
povsod povdarjam, da vrzel je
med Evgenom in med menó,
da ne bi kak zbadljiv čitatelj,
al morebiti kak pisatelj,
učeno kritiko pišoč
725 in mene ž njim primerjajoč,

ponavljal drzno in brezbožno,
da sem namazal svoj portret
kot Byron, smelosti poet;
kot da bi nam ne bilo možno
že več o drugem pisati, 730
kakor le sebe risati?

LVII.

Pripomnim, da pojo poetje
ljubezen le izmišljeno.
Pogosto mili se predmetje 735
sanjali tudi meni so;
te slike duša je shranila
in muza jih je oživila:
tako opeval devo gor
sem idealni svoj uzor
in vjetnice bregov Salgira. 740
Sedaj, prijatelji, od vas
vprašanje slišim večkrat jaz:
»O kom zdihuje tvoja lira?
kateri ljubosumnih dev
posvetil pesmi si napev? 745

LVIII.

Pogled katere ti zavzetje
je vnel, z ljubeznijo sladkó
zamišljeno ti plačal petje?
katero dvigal si v nebo?«
Prijatelji, zares nobene! 750
Ljubezni strastno zaželjene
jaz nisem s tolažnico pil.

Vrsta 738. »Deva gor« je Čerkeska v Puškinovi pesnitvi »Kavkaški vjetnik«.

Vrsta 740. Salgir — reka na Krimu. »Vjetnice« so haremске stanovalke v Puškinovem epu »Bahčisarajski fontan«.

- 755 A blažen oni, ki je zлил
v stih to ljubezen; s tem podvojil
je sveti pesniški brezum
kakor Petrarka, veleum
in srčne muke je vpokojil,
vjel tudi slavo je pri tem,
a jaz sem ljubil glup in nem.

LIX.

- 760 Ljubezen šla je, muza vstala,
v um mračni zasijal je dan,
spet prosta duša je iskala
zvez čarnih zvokov, čuvstev, sanj;
765 mir v srcu je, ko roka piše,
pero spozabljeno ne riše
kraj neizpisanih vrstic
ne ženskih glavíc ne nožic;
v pepelu mrtvem nič ne dihne,
770 otožen sem, a solz že ni,
sled viher skoro se zgubi
in v duši moji vse potihne.
Takrat pa pisati začnem
knjig petindvajset dolg poem.

LX.

- 775 Že mislil sem o formi plana,
kako junaka bi nazval,
medtem pa svojega romana
poglavje prvo sem končal;
pregledal vse to sem še strogo
in protislovij našel mnogo,
780 a nočem jih popraviti,
nuj, cenzor, se proslaviti.
Naravnost časnikarjem v žrelo

Vrsta 767. Puškinove beležnice so polne takih risb (priobčenih v »Albumu Puškinove razstave«, 1880).

pošiljam trudov svojih plod,
naj k nevskim bregom gre odtod
to novoporojeno delo! 785
Naj mi zasluži lavorik,
razlage krive, kreg in vik.

(28. maja 1822 — 22. oktobra 1823. Kišinjev. Odesa.)

Vrsta 783. Puškin je izdajal Onjegina po poglavjih v naslednjem redu: 1. pogl. 1825, 2. pogl. 1826, 3. pogl. 1827, 4. in 5. pogl. 1828, 6. pogl. 1828, 7. pogl. 1830, 8. pogl. 1832, in sicer vse v Peterburgu.

Drugo poglavje.

O rus!*

Horac.

O Rusj!**

Puškin.

I.

790 Kraj, kjer Jevgenij čas je tratil,
bilà je tiha krasna vas;
naslad' nedolžniht tam prijateľj
bi hvalil bil Boga na glas.
Samotna hiša ponosita,
pod goro pred vetrovi skrita
795 nad reko stala je; okrog
pred njo je ležal pisan log
in so zorele njive zlate,
vasi so rastle iznad leh,
se pasle črede po logeh;
800 in sence goste in košate
dajal je vrt zarastel, tih,
azil drijad zamišljenih.

II.

805 Sezidan bil je grad obširno,
kot mora grad se staviti,
poslopje jako trdno, mirno
po vkusu modrih, starih dni.

* »O kmetija!«

** »O Rusija!« Pri Puškinu besedna igra v podobi prevoda latinske besede na rusko.

Povsod visoke, lepe sobe,
 tapete večjih sob iz robe:
 na stenah carji risani,
 peči v obleki pisani. 810
 Danès vse to je ostarelo,
 a pravzaprav ne vem čemu,
 sicer prijatlju mojemu
 se to je malovažno zdelo,
 ker zdehal je kot prazen grob
 sred starih in modernih sob. 815

III.

Naselil se je bil v stanico,
 kjer kregal vaški starožil
 se štirideset let z oskrbnico,
 skoz okno zrl in muhe bil.
 Pod bil je hrastov, vse preprosto, 820
 oprava stala ni nagosto.
 Najprej omari je odprl:
 sledov od tinte ni uzrl,
 edino knjigo: »kaj potrosim«
 in žganj zagledal je vrsto, 825
 posode z jabolčno vodó
 in koledar iz leta osem.
 Imel je starec mnogo del,
 zato ni drugih del imel.

IV.

Spočetka mislil že Jevgen je, 830
 da bi kako si čas pregnal,
 ko sam prevzel je vse imenje,
 da bi posestvu nov red dal.
 Samotni modrijan je sklenil,
 da jarem tlake bo spremenil, 835
 v zakup posestva dal je vsa,
 in suženj hvalil je Boga.
 Tembolj zato usrdil skrito
 se sosed je, računajoč,

840 v vsem tem strašansko škodo zroč;
nasmehnil drugi se je zvito,
zaključek vseh pa bil je ták,
da mož nevaren je čudak.

V.

845 Začeli so obiskovati
ga že; ko pa dajal nato
pri zadnjih vratih je sedlati
si žrebca donskega ročnó,
ko čul je s ceste, da obrača
prot njemu kola kdo domača,
850 razžaljeno biló je vse
in občeval ni ž njim nihče.
»Neotesan je, um izgublja,
cel farmazon, ki brez vode,
rdeče vino zлива v sé,
855 rok damam nikdar ne poljublja.
Le »da« in »njet«, ne reče »da-s«
ne »njet-s«! To bil je splošen glas.

VI.

V vas svojo skoro istočasno
nov vlastelin je bil prišel,
860 ki tudi kritiko oblastno
je med soseščino razvnel.
Mož se je zval Vladímir Lenskij,
duh skozinskozi göttingenski,
krasan in v polnem cvetu let,
865 častilec Kanta in poet,
ki iz meglene je Germanje

Vrsta 853. »Farmazon« — v ustih ruskega naroda pokvarjeni francoski »franc-maçon« (prostožidar).

Vrsta 856. Da-ne se pravi po rusko: да-нѣтъ (da-njet); k tema dvema besedicama je stari, pravi Rus prideval glas -s (ostanek besede sudar = gospod). Izpuščati ta -s se je zdelo Onjeginovim sosedom znak nespoštljivosti.

se vrnil bil kot učenjak,
kot mislec, malce pak čudak,
ljubeč svobodoumne sanje,
navdušen govor in iskren, 870
in črne kodre do ramen.

VII.

Uvela v spačenosti sveta
ni bila še mu mlada nprav,
še vnela ga ljubav dekleta,
razgrel prijatlja ga pozdrav, 875
po srcu ljubko neizkušeni,
od sladkih nad je bil navdušen,
neznani svetski blesk in šum
vabila mladi sta mu um,
a dvom — ta strašna srčna zanka 880
ni mogel do njegovih sanj,
namen življenja bil je zanj
vabljevokrasna še uganka,
ki vbijal ž njo si je glavo,
sluteč še čudeže za njo. 885

VIII.

Verjel je, da nekoč ga sreča
s sorodno dušo v vez spoji,
ki brezutešno hrepeneča
vse dni ga čaka in noči,
da zanj gotovi so drugovi 890
vkleniti dati se z okovi,
da roka jim ne zadrhti,
obrekovalca splačati,
da so izbrani od usode,
prijatelji ljudem povsod, 895
da njih brezsmrtni, sveti rod
z neodoljivim sijem bode
nekoč vse skup obžaril nas
in z blaženstvom obdaril nas.

IX.

- 900 Ogorčenje, čut do narave,
ljubezen čista do blaga
in rajskosladke muke slave
vznemirjale so rano ga.
On z liro romal je po svetu,
905 in Schiller, Goethe sta poetu
srce, duha objemala
in pesmi žar mu vnemala.
Umetnost iz modriške roke
brez sramovanja vzel je v dar,
910 hranila pesem mu vsekdar
ponosna čute je visoke,
deviških sanj zamišljenost
in lepo resno preprostost.

X.

- 915 Pel je ljubezen njej pokoren,
in pesem jasna je bilá,
kot je devojkin um prozoren
in dece sen, kot lunica,
tajn bóginja in vzdihov nežnih
je sred puščav neba brezbrežnih.
920 Ločitev pel je in bridkost
in nekaj in daljav mračnost
in cvet romantičnosti mile,
opeval daljne je zemljé,
kjer dolgo vroče mu solzé
925 v naročje so tišine lile.
Opeval je osuti cvet
življenja osemnajstih let.

XI.

- 930 V pustinji, kjer ga razumeti
je mogel le Jevgenij moj,
mladenič ni se mogel vneti
za pir sosedov in popoj

in ne za njih pogovor bučni. Zakaj pomenek njih poučni o košnji, žganju in o psih, o konjih in sorodnikih	935
ni bleščal se od čuvstvovanja, od ognja pesniških podob, od duhovitih prispodob, izurjenosti občevanja, beseda žen in njih hčera, še manj je pametna bilá.	940

XII.

Bogati Lenskij, lepi, mladi povsod kot ženin je veljal, to je v provinciji v navadi; vsak rad bi hčerko bil oddal možú Polrusu za ženico.	945
Ko vstopi on — brž govorico zasučejo na te reči, kak pusto samec da živi. Ko sedejo krog samovara	950
in Dunja čaj okrog deli, »Daj pazi!« šepetajo vsi, potem na vrsti je kitara in piskanje (da bi te tát!) »O pridi k meni v zlati grad . . .« ¹⁵	955

XIII.

A Lenskij ni se dal vkleniti v zakonski jarem za vselej, z Onjeginom sprijateljiti se želel srčno je čimprej. Sešla sta se. In val in kamen ter stih in proza, led in plamen so skoro večje sličnosti. Spočetka vsled različnosti sta se vzajemno odbijala,	960
---	-----

965 nato sta si postala všeč,
vsak dan drug k drugemu jezdeč,
potem sta draga si postala.
Tako ljudje (i jaz sevě)
iz dolgočasja se družě.

XIV.

970 Še te kreposti ne poznamo,
odpravljajoč predsodke vse
za ničle vse ljudi imamo,
a za ednice nas samé;
975 Mi sami smo Napoleoni,
dvonožcev drugih milijoni
orodje naše so; neznan
je čuvstva žar, zaničevan.
Jevgenij bil je boljše seme,
980 poznal ljudi je, to se vé,
in jih preziral, kakor gre,
a ni pravila brez izjeme:
nektere je odlikoval
in čuvstvo v njih je spoštoval.

XV.

985 Smehljaje Lenskega je slušal,
ko se razgreval je poet,
v nestalnih sodbah se poskušal,
v očeh navdušen in zavzet.
Onjegin molčal je in gledal
ter varoval se, da povedal
990 besede ne bi mu hladné,
misleč, da glup bi motil le
minutno srečo, zanesenost.
Učakal itak bo prevrat,
naj veruje vsaj do takrat
995 v svet in njegovo dovršenost;
sodimo milo mladih let
vročico, žar in sanj polet.

XVI.

Vse jima je rodilo sodbe, v debate ju zavajalo :	
preteklih narodov pogodbe,	1000
plodovi znanstva, dobro, zlo, predsodki vekov in njih blodnje, zagrobne tajnosti usodne ; življenje in usoda sta	
debate njune vnemala.	1005
Poet je v svojem spozabljenji, v dokazov ognju bral medtem odlomke severnih poem.	
Potrpežljivi moj Jevgenij je malo jih sicer umel, a ga poslušal je vesel.	1010

XVII.

Še večkrat pa mučile strásti so samotarja moja dva ; ko bil je že iz njih oblasti	
Onjegin z vzdihom iz srca, s pomilovanjem zrl je nanje.	1015
O srečen, kdor njih valovanje okusil je in jih odgnal, srečnejši, kdor jih ni poznal, kdor z begom je hladil ljubezen	1020
in jezo s psovko; kdor voljno s prijatli zdehal je, z ženó, za ljubosumno se bolezen ne brigajoč; kdor za denar jemal ni v roke kart nikdar.	1025

XVIII.

Kdaj prapor vmirjenosti krasne
že zavihrá iznad naših streh,
kdaj žar strasti v nas že pogasne,

Vrsta 1008. T. j. pesmi, zloženih v Ossianovem duhu.

1030 kdaj bodo vendar nam v zasmeh
kaprice njih, izbruhi smeli
in njih odmevi zapozneli,
ki smo jih vmirili bilí?
Saj nas že čuti veseli
1035 strasti ljudskih pripoved živo,
kako srca nam ruši zid!
Tako kot stari invalid
poslušá verno in pazljivo
pozabljen v svoji kočici
brkače mlade praviti.

XIX.

1040 Zato pa zase ohraniti
nič vstanu vroča ni mladost,
vse je pripravljena razkriti:
ljubezen, srd, bol in radost;
ljubezni invalid Jevgenij
1045 je slušal v resnem potrpljenji,
kako, za srčno spoved vnet,
se mu razkrival je poet,
in tak dostopno mu naredil
zaúpljivo je svojo vest,
1050 da je Onjegin vso povest
ljubezni njega mlade zvedel,
povest zavito v čuvstvenost,
ki nam že davno ni novost.

XX.

1055 On ljubil je, kot v naša leta
ne ljubi več se, kot samó
srce brezumno je poeta
ljubiti še obsojeno:
vsikdar povsod taiste sanje,
želj vedno istih negovanje
1060 in vedno isti žgoči jad.
In ne daljave kruti hlad,
ne dolga leta razdružitve,

ne muzam darovani čas,
ne zapeljivih tujk obraz,
ne znanstvo, šumne ne gostitve 1065
ga niso predrugačile,
mu mlade duše spačile.

XXI.

V mladosti že od Olge ranjen,
nezmožen srčnih muk, otrok
je bil nje mladih iger ganjen 1070
občudovalec in svedok.

V zatišju senčnate dobrove
imela skupne sta zabave.
Očeta sta določala
in deco že poročala. 1075

V tihoti Olga je živela
v prelesti in nedolžnosti
in staršem vedno pred očmi
je kot marjetka skromna cvela,
ki v travi gosti ne vedó 1080
čebele, ne metulj za njo.

XXII.

Poetu ona podarila
je vzhita prvi sen in stih,
in misel na njo izvabila
je njega goslim prvi vzdih. 1085

Oj, z Bogom zdaj ve, igre zlate!
Zaljublil v gaje se košate,
v tišjin domove in samoč
in v zvezde se je, v luno, v noč,
dà, v luno, nebno to svetilo, 1090

kateri darovali mi
sprehode v nočni smo temi,
solze, neznanih muk hladilo . . .
danès se nam le v to še zdi,
da mesto leščerb nam gori. 1095

XXIII.

Ponižna vedno in poslušna,
kot jutro radostna vsekdar,
kot nrav poeta prostodušna,
vsa kot poljub, ljubezni dar;
1100 oči kot nebes sinjemodri,
smehljaj, lanenovoljni kodri,
gibanje, glas in vitki stan,
vse na nji . . . eh, kar kak roman
vzemite in dobite verno
1105 podobo nje, lepó brez mej;
jaz sam sem ljubil jo poprej,
a zdaj preseda mi brezmerno.
Oprosti, bralec, mi zató,
da bavim s staršo se sestró.

XXIV.

1110 Nje sestra bila je Tatjana¹⁶;
z imenom menim tem pri nas,
da nežne lističe romana
tu posvečujem prvi jaz.
Zakaj ne? Saj lepo je, zvočno,
1115 čeprav ž njim zvezan nerazločno
spomin je starih davnih dni
in dekel. A priznajmo vsi,
da suša vkusa je zasegla
ves duh naš in imena ž njim
1120 (o pesmih naj celo molčim);
nam se kultura ni prilegla,
mi smo od nje dobili v dar
le spakovanje — več nikdar.

XXV.

1125 Tatjano torej zvali večo
so sestro, ki z lepoto ni,
ne z Olge svežostjo rdečo
privlačila na-sé oči.

Otožna, plaha in molčeča,
kot gozdna srnica boječa
v obitelji domači je 1130
kot tuje zdela se dekle.
Očetu, materi vesela
devala ni krog vrata rôk,
otrôk še v družbi ni otrôk
nikdar igrati se hotela, 1135
večkrat zamišljena ves dan
od okna ni stopila stran.

XXVI.

Tihota, skrivnih misli prelja,
je zmlada bila mila ji,
tek mirni vaškega brezdelja 1140
je s sanjami krasila ji.
Nje nežni prst ni znal šivanke,
zaplel ni svilne nitke tanke
na platno, speto čez obroč,
z vzorcem ga oživljajoč. 1145
Glej, glej oblastnost že deteta:
s poslušno punčko igrajoč
otrok se vadi za nekoč
dostojnosti — zakona sveta,
ponavlja ji — glej damice! — 1150
nauke svoje mamice.

XXVII.

A punčka že takrat pogodi
Tatjani moji bila ni;
o govoricah mesta, modi 1155
nikdar ž njo govorila ni,
z objestnostjo jezila majke
nikdar ni; a strahotne bajke
pozimi, sred noči temné
so bolj ji čarale srcé.
Kdar njuna njanja je zbirala 1160
za Olgo na prostrani log

- družic nje mladih glasni krog,
se ni lovila Tanja mala,
njih jasni smeh ji ni bil prav,
1165 ne krik veselih njih zabav.

XXVIII.

- Ljubila pa je na balkonu
pričakovati solnčni vzhod,
ko je danica na zatonu,
1170 ugaša zvezde nebni svod,
svetli se rob zemlje iztiha,
znanilec jutra, veter diha
in dan poskuša svoj korak.
Pozimi pa, ko nočni mrak
1175 dlje časa ruski svet pokriva,
v tišini prazni dlje lenó
pod luno skrito za meglo
naš ruski solnčni vzhod počiva,
je Tanja s svečo vstajala,
se s čitanjem naslajala.

XXIX.

- 1180 Romane že izmlada ona
bolj nego vse cenila je;
Rousseaua in pa Richardsona
omame željno pila je.
Njen oče bil je vzor človeka,
1185 sicer iz prošlega še veka,
a zastran bukev ni se bal;
on sam jih ni nikoli bral,

Vrsta 1182. Jean Jacques Rousseau (1712—1778), znamenit francoski pisatelj in pedagog. Kot romanopisec se je proslavil z romanoma: »La nouvelle Héloïse« (1759) in »Émile« (1762). — Samuel Richardson (1689—1761), angleški pisatelj, je pričel svoje delovanje z romanom »Pamela« (1740), ki mu je pridobil slovito ime. Njegova prihodnja romana: »Clarissa Harlowe« (1748) in »Sir Charles Grandison« (1735—54) sta sicer slabša, a sta s »Pamelo« vred naredila epoho v svetovni literaturi. R. se smatra za ustanovitelja družinskega in realističnega romana.

zroč v njih igračo za mladino,
in ni se brigal za roman,
ki je pridremal beli dan 1190
skrivaj pri hčerki pod blazino.
A njega ženi prav tako
je mešal Richardson glavo.

XXX.

Ta ni ljubila Richardsona,
da bi se ž njim zabavljala, 1195
ne da bi ravno Grandisona
Lovelacu predpostavljala¹⁷:
a ker ji knjeginja Pavlina,
moskovska stara nje kuzina,
o njih je pravila večkrat. 1200
Nevesta bila je takrat,
a je po drugem vzdihovala,
ker sta ji v drugem nehoté
se um in zlasti pa srcé 1205
brez vse primere bolj dopala.
Njen Grandison je bil zal fant,
kartač in gardelajtenant.

XXXI.

Kot on se ona oblačila
lepo po modi je vsekdar.
A ne da vprašana bi bila, 1210
je gnaha bifa pred oftar.
Da bi gorja ženico rešil,
je umni mož odhod pospešil
v vas, kjer imela vedi Bog
koga v sosedstvu je okrog. 1215
Obupovala je, jokala
in možu malone ušla,
potem se je navadila

Vrsta 1196. Grandison je junak enako naslovljenega romana Richardsonovega, a Lovelace, prislovično znana donjuanska figura, je junak »Clarisse Harlowe«, romana istega pisatelja.

- 1220 in gospodinja je postala.
Navado nam nebes vladar
je dal namesto sreče v dar¹⁸.

XXXII.

- 1225 Z navado si neznosno žitje
je bila že ublažila;
ko našla važno je odkritje,
se je povsem vtolažila:
Med delom in brezdeljem tajno
odkrila je, s katero trajno
nad možem vlada se lahkó,
in vse potem je šlo gladko!
1230 Račune, delo je vodila,
solila gobe na jesen
in brila je lasé temén,
v soboto v kopel je hodila,
nad deklami se znašala,
1235 ne da moža bi vprašala.

XXXIII.

- 1240 Nekdaj s krvjo podpisovala
se v album na papir je bel,
Praskóvjjo je Pavlino zvala
in govorila, kot bi pel,
zažemala si steznik ozko,
N ruski čisto po francosko
nosljala jako milo je.
Vse to se spremenilo je:
na steznik, knjeginjo Pavlino,
1245 na verze sladke kakor med
je pozabila — zvala spet
Akuljko prejšnjo je Celino,
vrnila končno se nekoč
je v haljo, v avbico za noč.

Vrsta 1232. V dobi pred kmetsko osvoboditvijo so na Ruskem poměščiki (graščaki) imeli navado, briti svojim podložnikom, ki so šli v vojake, na temenu lase, da so se mogli, ako so pobegnili, laže spoznati.

XXXIV.

Soprog jo ljubil je ponižno in njene vlade ni kalil, v vsem ji zaupal je brezbrizno in v spalni suknji jedel, pil. Življenje teklo mu je mirno;	1250
na neprisiljeno, večerno zabavo so hodili v vas sosodje k njim za kratek čas, potožit si in popravljat in nasmejat se, da jim vsaj poteče čas, medtem pa čaj	1255
poslali Olgo so pripravljat, večerjajo . . . in spat mudi se jim. In gostje so odšli.	1260

XXXV.

Pokojno so jim dnevi tekli v navadah milih starih let:	1265
za pust so vedno blince pekli, to pravo, staro rusko jed; dvakrat so v letu se postili, gugalke na kolo ljubili, vražarske pesmi, v kolu ples;	1270
o Binkoštih, ko kar počez vse ljudstvo spi pri božji službi, na luštreka šop z vernostjo solzice tri točili so; kvas bil potreben je njih družbi	1275
kot zrak, sedeli ob gosteh pri njih so gostje po časteh.	

V kitici XXXV. je popisal Puškin navade stare Rusije. O šegi, točiti o Binkoštih na šopek luštreka tri solze, nisem mogel zvedeti nič zanesljivega; podoben ji je slovenski običaj, hoditi na velikonočno soboto, ko »pridejo zvonovi iz Rima«, poljubljat svežo, mlado travo. — Kvas je narodna pijača ruska, ki se prireja iz ječmenovega sladu, ržene moke in kvasu.

XXXVI.

- 1280 Tāk so jim leta šla udobna.
 Naposled pa soprog prispel
 je pred odprta vrata grobna
 in novo krono je prejel.
 Umrl je uro pred obedom,
 jokali so se za sosedom
 sosedje in družinica,
 1285 a žena najbolj iz srca.
 Bil je preprost in dober barin,
 in tam kjer prah njegov leži
 nagrobni kamen se glasi:
 1290 »Ponižni grešnik Dmitrij Larin,
 gospodov hlapec, brigadir
 v tem grobu vživa večni mir.«

XXXVII.

- 1295 Povrnjen v domovino milo,
 posetil Lenskij nem in tih
 sosega skromno je gomilo
 in mu posvetil blag je vzdih
 iz srca tihega pobožno:
 »*Poor Yorick!*«¹⁹ je dejal otožno,
 »o kolikrat sem deček mal
 z medaljo njega se igral,
 1300 ko pestoval je ljubčka mene!
 Določal Olgo je zamé,
 rekoč: »Rad bi učakal dne!« . . .
 In poln otožnosti iskrene,
 na grobu Lenskij je postal,
 1305 spel mu nagrobni madrigal.

XXXVIII.

Nadpisa tamkaj še dva žalna
 je staršem zložil jokajoč

Vrsta 1286. »Barin« (gospod) — naslov, s katerim se je obračal zlasti tlačan do svojega gospoda poměščika.

za groba dva patriarhalna . . .
 Kaleč, zoreč in padajoč
 kot žrtev hipna brazd življenja 1310
 so v božji volji pokolenja,
 nihče za uro, dan ne vé;
 in druga zopet jim sledé . . .
 Tako živi naš rod zazabljen,
 peha se, raste in kipi, 1315
 v grob starost rinemo mladi.
 A tudi naš čas bo porabljen,
 in naši vnuki neki dan
 odrinejo nas v grob hladan.

XXXIX.

Dotlej vživajmo sladko zemnost 1320
 življenja, o prijatelji!
 Poznam življenja jaz ničemnost,
 zato privezan nisem k nji.
 Postavil sanjam sem pregrade,
 a vendar neke daljne nade 1325
 mi v srcu ne dado mirú:
 povsem brez vsakega sledú
 težko bi bilo svet pustiti,
 pohval ni željno mi pero;
 usodo svojo žalostno 1330
 pa vendar htel bi proslaviti,
 da vsaj en zvok napomni me,
 se kot prijatelj spomni me.

XL.

Naj bi komu srce ganila
 še kitica, ki zlagam jo, 1335
 naj bi usoda jo hranila,
 da v Leti vtónila ne bo;
 mogoče — nadeja laskáva! —
 kakšna bodoča prazna glava,
 kažoč na slavni moj portret, 1340
 poreče: To je bil poet!

1345 O sprejmi zdaj že mojo hvalo,
častilec mirnih ti modrin,
in ti, ki vtisnil boš v spomin
si mojo pesmico nestalo,
ki glavo pevca sklonjeno,
potrepal boš naklonjeno!

(1823, 8. decembra. Odesa.)

Vrsta 1347. V poslednjem stihu je Puškin po sporočilu Gajevskega ponovil izrek svojega licejskega profesorja Galiča, ki se je, začasno učeč latinski jezik, pogosto oddaljeval od predmeta in se potem vračal h Korneliju Nepotu z besedami: »Potrepljimo starca.«

Tretje poglavje.

Elle était fille, elle était amoureuse.*
Malfilatre.

I.

»Kam zopet greš? Eh, ti poeti!«
— Onjegin, meni se mudi. —
»Jaz ne držim te; vendar kje ti 1350
preždiš večere do noči?«
— Pri Larinovih. — »To je čudno.
Oprosti, kaj ti ni zamudno,
čas tratiti tam dan za dnem?«
— Nikakor. — »Tega ne umem. 1355
Zdaj vidim, kaj te tjakaj mika:
Kaj ne — poslušaj, če ni res? —
družine ruske mila vez,
kjer gostoljubnost je velika,
sladčice, govorov predmet: 1360
deževje, lan, z živino vred . . .«

II.

— Jaz v tem ne vidim še nesreče. —
»Priatelj, pač pa dolgčas zgolj.«
— Vaš modni svet me nič ne vleče;
domači krog jaz ljubim bolj, 1365
kjer se lahko . . . — »Že spet ekloga!
Priatelj, nehaj no za Boga.

* »Bila je deklica, bila je zaljubljena.« Malfilatre (1733 do 1767) pesnik od in pesnitve »Narcis«.

- 1370 Jaz, žal, ne smem ti braniti.
 A čuj! Me češ seznaniti
 s Filido to, ki v pesmih hvališ
 jo vedno kot izvor solza
 in misli, rim et cetera?
 Predstavi me.« — Se li ne šališ? —
 1375 »Ne.« — Rad. — »Kdaj?« — Ako češ, takoj,
 ker dobrodošel boš z menoj.

III.

- »Pa pojdiva!« In šla sta druga.
 Obsula ju do trudnosti
 tam za uslugo je usluga
 goščenja stare vljudnosti.
 1380 Saj veste, kakšna je navada:
 najprej na krožkih marmelada,
 sred povoščene mizice
 vrč velik vode brusnične.

— — — — —
 — — — — —
 — — — — —
 — — — — —
 — — — — —
 — — — — —

IV.

- 1385 Domov²⁰ kot strela iz oblaka
 po bližnjici potujeta.
 Da čujemo, kaj se junaka
 med potjo pomenkujeta.
 — Ti zdehaš in se ne oglasiš? —
 1390 »Navada, Lenskij.« — Dolgočasiš
 se ti nekako. — »Ne, zakaj?
 A mrak že krije log in gaj;
 poženi, vozi, hej Andrjuška!
 Eh, kakšni glupi kraji to!
 A res: Ta Larinka takó

Vrsta 1370. Filida je idilično ime.

preprosta, ljubka je staruška, 1395
le zastran brusnic se bojim,
da na želodcu ne zbolim«.

V.

»Povej, katera je Tatjana?«
— I, ona ki vstopila je
otožna, tiha kot Svjetlana 1400
in k oknu sedla bila je. —
»Kaj ti v resnici dvoriš mlajši?
— In kaj je? — »Jaz bi drugo rajši,
ko bil bi pesnik kakor ti.
Življenja v licu Olge ni, 1405
prav kot v Van Dyckovi Madoni;
okrogla in rdeča, da,
prav kakor glupa luna ta
na glupem tem nebá zasloni.«
Odgovor suh je Lenskij dal, 1410
potem vso pot ni nič dejal.

VI.

Medtem Onjeginov obisk je
bil Larinove vse prevzel,
napravil nanje velik vtisk je,
v vaseh je govorice vnel. 1415
Začelo se je ugibanje
in šale, sodbe, modrovanje,
a splošna sodba je bila:
Tatjana ženina ima.
Nekteri so celo trdili, 1420
da svatbo že sklenili so,
a da jo odložili so,
ker niso prstanov dobili.
O svatbi Olge že poprej
se je sklenilo v srenji vsej. 1425

Vrsta 1400. »Svjetlana« je romantična pesem ruskega pesnika V. A. Žukovskega (1783—1852).

Vrsta 1406. Van Dyck (1599—1799) znamenit holandski slikar, učenec Rubensov.

VII.

- Tatjana čula je nerada
te spletke; ali nehoté
neizrekljiva ji naslada
so bile skrivne misli té;
1430 v srce se misel je vselila:
Tatjana se je zaljubila.
Kot zrno, ki v dnu zemlje spi,
pomladi ogenj oživi.
1435 Že davno od slasti in nade
ji misel plamenela je,
usodne hrane htela je,
že davno njene prsi mlade
tesnila muka je srcá,
da čakala je — nekoga.

VIII.

- 1440 Pričakala ga je, uzrla
in rekla si je: To je on!
Zdaj noč in dan po njem je mrla,
še v sanjah hodil ž njo je on.
1445 Samotne sanje v čudni sili
in vse krog nje devojki mili
je polnil on. Trpela ni
glasu več milih besedi,
pogledov služinčadi tihe.
1450 Pogreznjena v svoje gorjé
ne vé, kaj gosti govoré,
mrzi na tihem njih oddihe,
nenádejani njih prihod
in njih zapóznjeni odhod.

IX.

- 1455 Kak čita vneto in pazljivo
zaljubljen in sladak roman
in kak omamo zapeljivo
zdaj srka vase noč in dan!
Vse one višje umotvore,

ki v sanjah imajo izvore:
 Ljubimec Julije Volmar 1460
 Malèk-Adèl in De Linar
 in Werther, mučenik ta žarki,
 in Grandison²¹, velejunak,
 pri katerem zdeha danes vsak;
 vsi ti zdaj nežni se sanjarki 1465
 v en sam obraz združili so,
 v Onjeginu se zlili so.

X.

A v sebi vidi heroino
 pisateljev priljubljenih:
 Klariso, Julijo, Delfino; 1470
 in sama sred lesov gostih
 z nevarno knjigo se sprehaja,
 v kateri išče in nahaja
 svoj tajni žar in sanj obraz,
 prepolnega srca izraz; 1475
 vzdihuje ter si prisvojuje
 zavzetje tuje in gorje
 ter si po tihem nehoté
 za ljubčka pismo narekuje . . .
 A bil je vse prej naš junak, 1480
 le Grandison ni bil nikak.

XI.

Nekdaj je dvigal nad oblake
 svoj slog pisatelj ognjevit,
 vam kazal svoje je junake
 kot vse popolnosti odsvit. 1485
 Obdajal svoj predmet izsanjan,
 vsekdar po krivem le preganjan,

Vrsta 1470. Klarisa je junakinja Richardsonovega romana »Clarissa Harlowe«, Julija je glavna ženska vloga Rousseauovega romana »Nova Heloïsa«, De fina se imenuje prvi roman gospe Staël.

- je z umom, dušo premehkó,
z zunanostjo nad vse lepó.
1490 Od vzvišenih strasti prešinjén,
junak goreči je vsekdar
gotov bil, leči na oltar,
ob koncu bil si vedno ginjen,
1495 ko greh pokoro je dobil,
kreposti venec dan je bil.

XII.

- A zdaj smo vsi z megló obdani,
morala spanec nam budi,
greh nam je ljub celo v romani,
kjer zmagoslavje že slavi.
1500 Britanskih muz izmišljevanje
vznemirja že dekletcu sanje,
sedaj ji moti srčni mir
ali zamišljeni Vampir,
al vagabund Melmoth, al večni
1505 žid; vnema ji srce Korsar
in pa skrivnostni Jean Sbogar²².
Lord Byron je v kaprici srečni
zavil v romantični ovoj
brezupni egoizem svoj.

XIII.

- 1510 Prijatelji, čemu vse to nam?
Mogoče da nebo stori
poetu konec in demonom
v oblast me novim izroči,
da groženj Feba ne zbojim se
1515 in skromne proze polotim se:
in starih bo roman manir
zavzel veseli moj večer.
Vse grozne slike in zločine

Vrsta 1505. »Korsar« se imenuje pesnitev Byronova.

skrivnostne v koš takrat bom dal,
vam prosto pripovedoval 1520
dogodke ruske bom družine,
povest ljubezenskih čarob
in nrave naših starih dob.

XIV.

Podam vam govore preproste
očeta, strica starega, 1525
sestanke njih otrok tik hoste,
kraj starih lip, kjer vir šumljá;
in ljubosumnosti težave,
ločitev, solze končne sprave;
razprèm ju vnovič, končno par 1530
povedem srečno pred oltar . . .
Besed strasti se spomnim slepe,
ljubezni mučene besed,
ki so mi v dobi mladih let
ob nogah ljubice prelepe 1535
prihajale v spomin vselej,
a sem pozabil jih poslej.

XV.

Tatjana, mila ti Tatjana!
Solze jaz lijem zdaj s tebó,
ti v roke modnega tirana 1540
usodo dala si svojó.
Propadeš, mila; a popreje
ti, zaslepljena od nadeje,
še kličeš blaženost temná,
spoznaš življenja slast sladkó, 1545
zdaj želj okušaš strupe čarne
in sanje ti sledé povsod,
predstavljaš v duhu vsak si kot
kot prostor za sestanke varne;
povsod, povsod je pred teboj 1550
usodni izkušnjavec tvoj.

XVI.

- 1555 Ljubezni bol Tatjano žene,
 v samotni vrt žalóvat gre,
 oči težké naenkrat sklene,
 ne ljubi se ji iti dlje;
 kipe ji prsi in vročica
 ji hipna je pokrila lica,
 zamre ji dihanje v grudeh,
 v ušesih šum in blesk v očeh ...
 1560 Nastane noč in mesec resni
 kot stražnik gre preko nebes,
 in slavec sred gostih dreves
 začinja miloglasne pesmi.
 1565 Tatjana pozno v noč ne spi
 in tiho z njanjo govori.

XVII.

- »Ne morem spati, vroče, njanja!
 odpri in pridi k meni sest.«
 — Kaj ti nocoj je, draga Tanja? —
 1570 »Dolgčas. Povej kakšno povest.«
 — O čem pa? Nekdaj res hranila
 v spominu svojem starem sila
 sem starih bajk izmišljenih
 o devah in duhovih zlih;
 1575 a zdaj mi, Tanja, vse temno je,
 kar znal je, več ne ve spomin,
 to zame hud je opomin!
 E, starost! ... — »Daj, povej, kako je
 živelo v vaših dneh se kaj:
 si, njanja, ti ljubila kdaj?«

XVIII.

- 1580 — E molči, Tanja! Kje je znala
 kaj o ljubezni doba ta!
 Drugače bi bila izgнала

Vrsta 1565. »Njanja« se imenuje na Ruskem varuhinja otrok.

pokojna tašča me s svetá. —
 »Kak si se pa možila, njanja?«
 — Kakor je hotel Bog. Moj Vanja 1585
 je nekaj mlajši bil kot jaz,
 jaz sem v štirinajsto šla tačas.
 Dva tedna je hodila svaha
 do moje žlahte pod naš krov,
 da oče dal je blagoslov. 1590
 Jokala bridko sem od straha,
 z jokanjem so razpleli me
 in s petjem v cerkev veli me . . .

XIX.

V družino sem prišla na tujem . . .
 saj ne poslušáš njanje ti . . . — 1595
 »Ah, njanja, njanja, jaz žalujem,
 in v grlu nekaj me duši:
 najrajši glasno bi jokala . . .«
 — Ti nisi zdrava, Tanja mala!
 Pomagaj Bog, odvrni križ! 1600
 kar hočeš, prosi, vse dobiš . . .
 na vroče čelo vode svete . . .
 »Ne bolna, njanja ljubljena,
 jaz . . . njanja . . . sem zaljubljena.«
 — Sam Bog te varuj, moje dete. — 1605
 In njanja je z molitvijo,
 jo s trhlo križala rokó.

XX.

»Zaljubljena sem,« šepetala
 je starki zdaj brez vseh ovir.

Vrsta 1592. Po ruskem svatbenem običaju nevesti na poročni dan razpletejo kiti ter lase zavijejo v opesen svilnat robec.

Vrsta 1593. V nekem rokopisu Jevgenija Onjegina je pripisal Puškin k tej kitici naslednjo opombo: »Nekdo je vprašal starko, če se je iz ljubezni omožila. — Iz ljubezni, dragec — je odgovorila — oskrbnik in starosta sta pretila, me pretepsti do nemilega. — V starih časih so bile svatbe kakor sodnije po navadi pristranske.«

- 1610 — Vem, da si bolna, moja mala. —
 »Zaljubljena sem, daj mi mir.«
 Medtem pa luna je sijala
 in z medlo lučjo oblivala
 nje blede ude je lepé,
 1615 spuščene preko ram lasé
 ter solze nje in — kakor v bajki —
 starico sivih las pred njó
 na stolčku, ruto čez glavó
 ter v dolgi, topli kočemajki;
 1620 ves svet je tiho, mirno spal,
 čarobno mesec je sijal.

XXI.

- Srce je vleklo jo v daljavo,
 ko zrla v luno je svetlo . . .
 Nakrat ji pride misel v glavo . . .
 1625 »Daj pusti, njanja, me samó.
 Ko bi mi prej peró še dala,
 pa mizo sem, bom že zaspala.
 Pa lahko noč.« — Nikogar ni.
 Vse, tiho. Luna ji gori.
 1630 Sloneč na mizi Tanja piše,
 Jevgenij ji je pred očmi,
 in iz preprostih besedi
 ljubav nedolžne deve diše . . .
 Zložen, Tatjana, sklenjen je
 1635 tvoj list . . . komu namenjen je?

XXII.

- Znal lepotic sem ponosne
 kot zima čiste in hladné,
 ki nepristopne, neizprosne,
 nerazumljive so bilé;
 1640 občudoval košatost modno
 in pa krepost sem njih prirodno,
 a bežal sem iz vseh moči
 od njih, kot bral bi nad očmi

nadpis, ki vel v pekla propast je:
 Vsak up pustite na vsekdar.²³ 1645
 Ljubiti jim je težka stvar,
 ljudi strašiti pa jim slast je.
 Mogoče ste ob Nevi kdaj
 spoznali takih dam dokaj.

XXIII.

Trop satelitov je poslušnih 1650
 krog drugih zbiral se nemal,
 krog dam sebično-ravnodušnih
 do strastnih vzdihov in pohval.
 In kaj sem našel z začudenjem?
 Z osornim svojim tem vedenjem, 1655
 brišoč ljubezni plahe sled,
 osvežiti ga znajo spet,
 če z drugim ne, pa s sožaljenjem;
 vsaj glas se — češ, to je umel —
 je včasih nežnejši mu zdel, 1660
 in z lahkovernim zaslepljenjem
 beži mladostni ljubček spet
 za hladno ljubico — na led.

XXIV.

Pa naj mi kdo Tatjano kara,
 zato ker je preprosta vsa 1665
 in še ne ve, kaj je prevara,
 v sanj svojih verujoč moža.
 Ker ljubi, čuvstvu le poslušna,
 ker manjka vsaka ji izkušnja,
 ker je zaúpljiva takó 1670
 in ker obdarilo nebó
 jo z domišljijo je brezbrežno,
 z razumom, voljo bolj živó
 in svojeglavno bolj glavó
 ter z dušo žarko, dušo nežno. 1675
 Mar ji ne oprostite vi
 teh lahkomiselnih strasti?

XXV.

- Koketka vse hladno presodja,
 Tatjana ljubi iz srcá
 1680 in se ljubezni brez pogoja
 kot milo dete vsa oddá.
 Ne pravi ona: Odložimo,
 s tem le ljubezen pomnožimo,
 prej v mreže ga doboder^{no};
 1685 gizdavost z upom zboder^{no},
 potem storimo se nevedne,
 ko muči si srcé bolno,
 ga vžgemo z ljubosumnostjo;
 drugače sit naslade vedne
 1690 se suženj zviti iz verig
 lahko iztrga slednji mig.

XXVI.

- Še ena čaka me težava:
 primoran bom, kot se mi zdi,
 da reši se domača slava,
 1695 Tatjanin list prestaviti.
 Po rusko je res slabo znala
 in naših časnikov ni brala,
 v jeziku rodnem se zato
 izražala ni prav lahko.
 1700 Francosko torej je pisala . . .
 Kaj hočemo? Čemu vsak kes?
 Ljubezen ženska do danes
 se ni po rusko razkrivala;
 1705 ponosni jezik naš dozdej
 na pošto šel je malokdaj,

XXVII.

- Prisilili bi radi dame,
 da rusko čitale bi. Strah!
 Nesmiselne so dame zamé
 z »Blagonamjerjenim«²⁴ v rokah.
 1710 Sklicujem se na vas, poetje;

jeli, da ljubljene predmetje,
 ki ste za svoje grehe vi
 skrivaj jim pesmi skladali,
 ko zanje vam srce je bilo, 1715
 kaj niso rusko vse z vrstjó
 težko pisale in slabó,
 naš jezik kvarile so milo?
 Mar ni v njih ustih se glasil
 tuj jezik, kot domač bi bil?

XXVIII.

Ne daj mi srečati na balu, 1720
 ne v veži, Bog, polemika
 seminarista v žoltem šalu,
 al v avbi akademika.
 Kot ust rdečih brez nasmeha
 jaz brez gramatičnega greha 1725
 ne ljubim ruskih besedi.
 Mogoče se še dogodi,
 da lepotic bo novi zárod
 nasvetom časnikov sledil, 1730
 nas slovničnih pravil učil,
 in pesmi ponesó jih v národ.
 Četudi zvem kedaj to vest,
 jaz stari modi bodem zvest.

XXIX.

Brezbrižno, napačno čvrljanje 1735
 in kriv izgovor besedi
 budil bo v srcu trepetanje,
 kot mi ga je poprejšnje dni;
 poboljšanje ni v moji sili,
 ker galicizmi so mi mili,
 kot mladih let pregrešna sla 1740
 in verzi Bogdanoviča.

Vrsta 1741. H. F. Bogdanovič (1743—1803), ruski pesnik,
 čigar najbolj znano delo je »Dušenka« (1783), svobodna in fina
 preloga Lafontainove pesnitve »Les amours de Psyché«.

1745 A zdaj dovolj. Čas se lotiti
je pisma moje deklice,
dal sem besedo, zdaj pa že
bi skoro hotel se izviti.
Vem: nežnega Parnuja ni
pero več v modi naše dni.

XXX.

1750 Poet »Pojedin« z dušo žalo,²⁵
ko ti pri meni bi ostal,
moj dragi, s prošnjo te nemalo
bi tukaj ponadlegoval,
da ti na čarne bi napeve
dal tuje pismo strastne deve,
vso poezijo nje vrstic.
1755 Rad bi odrekel se pravic
na ljubo tebi . . . Pridi! Kje si?
Se odvadiš vseh pohval,
samevajoč sred tožnih skal,
blodeč pod finskimi nebesi,
1760 ne more blaga duša ta
zdaj čuti mojega gorja.

XXXI.

1765 Tatjane pismo je pred mano:
in kot svetinja se mi zdi,
sicer, neštetokrat prebrano,
mi vedno tajno bol budi.
Kje vzela je za nežnost zglede
in proste ljubkosti besede?
Odkod nesmisel ta ginljiv,
tako škodljiv in zapeljiv?
1770 Odkod te blazne srčne zmede?
Jaz tega ne umem. Prevod
tu nepopoln in slab je, kot

Vrsta 1746. Evariste Désiré Parny (1753—1814), francoski pesnik, znamenit po svojih »Poésies érotiques« (1781), ki jih je Puškin zelo cenil.

so črte slik v posnetku blede,
kot »Čarostrelec«, ki igra
učenka plahih prstov ga. 1775

Pismo Tatjane do Onjegina.*

Jaz pišem vam — to je pač dosti,
kaj bi vam mogla reči še?
Sedaj je v vaši volji prosti,
s prezirom kaznovati me.
A nadejam se, da v bridkosti 1780
se bodem smilila vam vsaj,
da me ne pahnete nazaj.
Saj sem molčati že hotela;
verujte: svojega sramú
bi ne izdala moškemu, 1785
ko bi le upanje imela,
da bi na teden vsaj enkrat
prišli k nam v vas nas obiskat,
da čula glas vaš bi zavzeta,
besedo rekla vam, potem 1790
pa mislila samo o tem
vse dni do novega poseta.
A čujem, da ste bolj sami,
da dolgčas vam je na deželi,
posebnosti pri nas res ni, 1795

* »Pesnik je pripovedoval, kako dolgo se ni mogel odločiti, pustiti pisati Tatjano, da bi ne grešil zoper žensko individualnost in resničnost v slogu; da bi ne zašel v akademično odo, je mislil napisati pismo v nevezani besedi, mislil ga je napisati tudi po francosko; a končno je srečna inspiracija prišla ob pravem času, in žensko srce je izpregovorilo pristo in svobodno v ruskem jeziku.« (Knez P. A. Vjazemskij, O almanahih. Spisi, II, 23.)

Vrsta 1793. K temu verzu pristavlja Puškin v pismu na P. A. Vjazemskega z dne 29. novembra 1824, da s tem noče reči, da bi bil Onjegin »mizantrop«, t. j., sovražnik ljudi, ampak samo človek, ki se ogiblje ljudi. Onjegin je odljuden za vaške sosede, kakor mislimo, vsled tega, ker mu je v samotni, v vaši vse dolgočasno in ga edini blesk more zanimati. Sicer pa, ako smisel ni povsem točen, je tem več resnice v pismu. Pismo piše ženska, vrhutega sedemnajstletna in vrhutega zaljubljena!«

- a vendar smo vas prav veseli.
 Zakaj ste obiskali nas?
 V samoti vaškega življenja
 nikdar bi ne spoznala vas
 1800 in ne poznala bi trpljenja.
 Čez čas bi srčna hrepenenja
 pomirila bilá (kdo zna?),
 po srcu bi moža si zbrala
 1805 ter zvesta žena bi postala,
 krepostna mati bi bilá . . .
- Pa ni ga na vsem zemskem krogu,
 da jaz mu kdaj gospoja sem,
 tako je sojeno pri Bogu,
 1810 nebo želi, da — tvoja sem.
 Življenje vse sem te čakala,
 da javil si se pred menoj,
 nebesa so te mi poslala,
 da boš vse dni zaščitnik moj . . .
 1815 Ti si mi v snu se razodeval,
 neviden si mi drag bil že,
 pogled tvoj mi je šel v srce,
 tvoj glas mi v duši je odmeval.
 Ne, sen to biti mogel ni!
 1820 Ko vstopil si, sem te spoznala,
 vsa sem zamrla, vzplapolala
 in rekla v mislih. To si ti!
 Kaj nisem s tabo govorila,
 te čula tihega kot vest,
 1825 ko revežu sem dar delila
 in si z molitvijo sladila
 nemirne duše sem bolest?
 Kaj nisem v hipu tem čutila,
 da ti si kot prikazen mila
 1830 v temi prozorni prisijal,
 naslonil tiho se ob zglavje,
 tolažba, nádeja, ljubav je
 bilá v tem, kar si šepetal?
 Kdo si: moj angel li življenski?
 Al izkušnjavec si peklenski?

Razreši dvome mi težké, 1835
znabiti dim je to, mogoče
prevara duše je mladé
in z mano Bog vse drugo hoče . . .

Naj bo, kar hoče, jaz nocoj 1840
usodo svojo tebi izročam
in solze lijem pred teboj
in tebi v bran se priporočam . . .

Pomisli: mene ne umé 1845
nihče tu, sama sem in mlada,
razum moj malone propada,
ko moram giniti molčé.

Jaz čakam te; pogled prijazen
en sam naj nado mi podprè,
al težke sanje naj razstrè
gorje! zaslužena mi kazen: 1850

Končam! . . . Kaj sem spisala, Bog . . .
Zdaj me je sram in strah brezumno . . .
A vaša čast mi je porok,
in njej izročam se pogumno.

XXXII.

Tatjana jekne, potlej vzdahne, 1855
trepeče pismo ji v rokah,
in rožna etiketa sahne
na vročih njenih ustnicah.

Na ramo glavo je sklonila,
in srajčka lahna ji spustila 1860
se preko je prelestnih ram.

Ugasnila je luna . . . Tam
skoz par svetlí se med gorami
dolina, potok se čez log
srebrni; nekje pastirjev rog 1865
zaspanega kmetiča dramí.

Glej, jutro je; vstal mlad, vstal star;
Tatjani moji nič ni mar.

XXXIII.

- 1870 Ni zanjo posijal zor zlati,
s povešeno glavó sedi
in niti pisma ne pečati
s pečatom lepim iz medí.
A že se tiho dver odriva,
in že Filipjevna ji siva
1875 prinaša čaj drhtečih rok.
— Čas vstati je, otrok ubog.
Pa saj si, dragica, že vstala!
O zgodnja ptička moja ti,
a snoči bila sem v skrbi,
1880 zdaj pa si zdrava, Bogu hvala!
Bolesti snočnje že več ni,
obraz tvoj kakor mak žari.

XXXIV.

- »Ah, njanja, prosim, pri tej priči . . .«
— Ukaži, draga, mi, kar češ.
1885 »Ne misli . . . res . . . me ne sumniči . . .
no, vidiš . . . ah, ne odpoveš?«
— Tatjana, sam Bog mi je priča.
»Daj, pošlji skrivoma fantiča
s tem pismom k O . . . no, k onemu . . .
1890 k sosedu . . . a zabiči slu,
da ne uide mu beseda,
o meni zlasti naj molči . . .«
— A h komu, draga moja hči?
Jaz sem sedaj že taka zmeda:
1895 sosedov imamo, moj Bog,
da ne preštejem jih okrog.

XXXV.

- »Kak nedomiselná si, njanja!«
— Ej, draga, v leta sem prišla,
in z leti um opeša, Tanja;
1900 a prej, kak umna sem bilá:

karkoli je gospoda naša . . .
 »Ah, njanja, kdo po tem zdaj vpraša?
 Ni mi do tvoje pameti,
 sedaj je pismo na vrsti
 k Onjeginu.« — Takoj do dela! 1905
 Naj Tanjica se ne jezi,
 saj ve, da um moj nagel ni . . .
 A kaj tako si pobledela? —
 »Tako, posebnega ni nič,
 naj gre no s pismom že fantič.« 1910

XXXVI.

Odgovora ves prvi dan ni,
 dan drugi pride; še ga ni.
 Oblečeni od jutra Tanji
 je mar le: kdaj odgovori?
 Tu Olgin je oboževatelj: 1915
 »Povejte, kje je vaš prijatelj?«
 ga vpraša Larinka skrbno:
 »Pozabil nas je nekako.«
 Tatjana strese se zardela.
 — Obljubil priti je nocoj, 1920
 odvrne starki Lenskij moj:
 najbrž je pošta zakasnela. —
 Tatjana gledala je v tla,
 kot hud ukor bi slišala.

XXXVII.

Večer je že; na mizi seva, 1925
 šumi večerni samovar,
 kitajski čajnik bel ogreva,
 pod njim se snuje lahek par.
 Naliva Olga spretne roke,
 in v čašah družji v temne toke, 1930
 lepo dehteč, se čajev sok,
 a deček nosi mleko krog . . .
 Tatjana je pri oknu stala,

1935 na hladne šipe dihajoč
in v misli se potapljajoč,
s prelestnim prstom je pisala
na šipe, motne od rosé,
skrivnostni črki O in J.

XXXVIII.

1940 Medtem ko žgo jo srčne rane,
oči so polne ji solzá,
čuj: kônj topòt!... kri ji zastane.
Kočija . . . in k njim zapeljá
Jevgenij! »Ah!« in kot krilata
zbeži Tatjana skozi vrata,
1945 čez dvor na vrt, naravnost v gaj
leti, ne ozre se nazaj,
ne upa se. Naenkrat bila
skoz lese je in čez mostič,
skoz log, alejo ter gozdič
1950 in lipovko je pohodila,
k potoku preko gred leteč,
na klopico težko sopeč

XXXIX.

je padla . . . »Tu je on! Jevgenij!«
O Bog! kaj si je mislil le!
1955 In v svoji duši razboleli
sen temen upa hrani še;
v vročici sope, podrhtuje,
poslušá: gre li? Nič ne čuje.
Na vrtu dekle so pod noč
1960 zbirale jagode pojoč,
kot je gospoda ukazala.
(Ukaz ta dan je bil, da kaj
gosposkih jagod naskrivaj
bi zvitá usta ne zobala,
1965 ampak prepevala naglas;
glej, kak je modra naša vas!)

Pesem deklet.

- »Lepotice, déklice,
ve družíce, dúšice,
razigrajte se, mladice, 1970
razmahnite, mile se!
Pa začnite pesmico,
pesmico zaljubljeno,
da fantiča zvabite
h kolu plesu našemu.
Ko ga zvabimo fantiča, 1975
ko uzremo ga oddaleč,
razbežimo se, dekleta,
ga zasujmo s temno višnjo,
s temno višnjo in malino
in z rdečim grozdjičem. 1980
Kaj boš hodil ti poslušat
pesmice zaljubljene,
kaj opazovat boš hodil
igre mladih deklic nas!«

* * *

XL.

- Pojó, a ona nepazljivo 1985
poslušá pesmi njih glasné
in čaka nepotrpežljivo,
da se umiri ji srcé,
da lica se ji ohladijo;
a prsi ji naprej drhtijo, 1990
vročica lic ne zapusti
ter vedno silneje gori.
Tako metuljček se leskeče
in bije s krilci plat ob plat,
ko vjel ga šolarček je mlad, 1995
tako v ozimini trepeče
mlad zajec, ko zagleda tam
čepeti lovca za grmom.

XLI.

2000 Tatjana končno je vzdihnila
in vstala je nato s klopi;
šla je, a komaj je zavila
v alejo — glej, pred njo stoji,
s pogledi bliskajoč, Jevgenij,
stoji podoben grozni tenji,
2005 in kakor da obžgana je,
obstala kot vkopana je.
Posledic hipnega sestanka,
prijat'ljivi, ne povem danès,
ker rabim, že utrujen ves
2010 po dolgem govoru, prestanka,
da se oddahnem, šetat grem:
dovršil bom kako potem.

(1824. Odesa. Mihajlovsko.)

Četrto poglavje.²⁶

La morale est dans la nature des choses.*
Necker.

I. II. III. IV. V. VI.

— — — — — — — —
— — — — — — — —
— — — — — — — —

VII.

Čim manj bo moški žensko ljubil,
tem laže bo dopadel ji
in tem gotoveje pogubil 2015
bo sred mamljivih jo vezi.
V nekdanjih dneh sli hladnotrezni
je slavo pel pouk v ljubezni,
sla govorila je o sli, —
vživala, a ljubila ni. 2020
A vredna resna ta zabava
je starih opičjih podob
iz hvaljenih preteklih dob:
minila je Lovelacov slava,
kar svet ne nosi več vlasulj, 2025
rdeče črevlje je sezul.

* »Morala je v prirodi stvari.« Necker Jacques (1732 do 1804), francoski državnik, minister in političnozgodovinski pisatelj, oče gospe Staël.

Vrsta 2026. Isto misel je sporočil Puškin l. 1822. kot nauk svojemu bratu Levu: »Pripomnim, da čim manj moški žensko ljubi, tem laže jo obvlada. A taka naslada se spodobi za staro opico osemnajstega stoletja.«

VIII.

- Nam je hinavstvo dolgočasno
in eno zmer ponavljati
ter važno, prepričljivo, glasno,
2030 kar vsi vedo, razpravljati;
ugovore zmer ene čuti,
srdito čez predsodke rjuti,
ki ni imela, ne imá
jih trinajstletna deklica.
2035 Komu še kaj do stare šare:
prošnjâ, grožnjâ, prisegovanj,
šestpolnih je dopisovanj,
do prstanov, solz in prevare,
do mater, tet nadzorovanj
2040 in do njih môž nadležnih znanj?

IX.

- Tako je mislil moj Jevgenij.
A burne svoje mlade dni
je večkrat tičal blodnjam v pleni,
od nebrzdanih gnan strasti.
2045 Navajen, biti nikdar karan,
je zdaj od te stvari očaran,
zdaj razočaran bil od té,
počasi mučile željé
in mučil begli ga uspeh je;
2050 naj mir je bil ob njem al hrup,
čul duše je upor gorjup,
ko zehanje mu skrival smeh je:
tako ubil je osem let,
življenja najkrasnejši cvet.

X.

- 2055 A zdaj ni ljubil žensk več burno,
življenju se je dal v obrat,
odklonjen — se miril je urno,
prevarjen — je počival rad.

Brez vzhita si jih je nabavljaj, 2060
in brez sočutja jih ostavljaj,
pozabljal njih ljubav in zlost.
Tako kot ravnodušen gost
na igro »whista« gre večerno,
sedi; ko igra se konča,
pa zopet se domov podá, 2065
doma se v postelj vlega mirno
in zjutraj niti sam ne zná,
kam spet zvečer se popeljá!

XI.

Ko pa dobil je list od Tanje 2070
se živo vznepokojil je,
razvnel ga ta deviški san je,
mu v glavi misli vzrojil je.
In spomnil se je zdaj Tatjane,
vse blede, z žalostjo obdane,
in v sanje čiste in sladké 2075
se je potopil nehoté.
Mogoče čuvstev starih živost
se jela v njem je žariti,
pa hotel ni prevariti
nedolžne duše zaupljivost. 2080
Zdaj pa na vrt vas preselim,
kjer Tanja se sešlà je ž njim.

XII.

Molčala sta dve, tri minute,
potem Onjegin je dejal:
»Razkrili ste mi svoje čute, 2085
nič ne tajite. Jaz prebral
izpoved duše zaupljive,
ljubezni čiste sem izlive;
odkritost vašo imam rad,
vzdramila mi je še enkrat 2090
čut, dolgo že molčeč, uničen;

2095 a hvaliti vas ne želim, —
zato pa se vam oddolžim
z izpovedjo brez umetničenj;
sprejmite, kar poročam vam,
ko v sodbo se izročam vam.

XIII.

2100 Ko hotel bi, da domači krog mi
kedaj življenje omeji:
ko biti oče in soprog mi
usoda ukazala bi;
ko za družinsko srečo sladko
navdušil bi se vsaj nakratko:
tedaj bi ne premišljeval,
neveste druge ne iskal.
2105 Brez fraz povem vam vso resnico:
vas, ki ste kakor ideal
sanj mojih davnih, bi izbral
za tožnih svojih dni družico,
in srečen bil bi tisti čas,
2110 če morem biti srečen jaz.

XIV.

2115 A sreča mene ne obsine,
ki tujec bil ji, tujec sem;
zastonj vse vaše so vrline,
nevreden jaz sem jih povsem.
Težko (jaz govorim po vesti)
bi bilo moji vam nevesti.
Jaz bi — naj še tak ljubim vas —
se naveličal vas čez čas.
2120 Vi bi jokali — a solze bi
vse vaše ne ganile me,
še bolj bi razjezile me;
sodite torej, kakšen v nebi
pripravlja Himen nama raj,
in to do smrti traja naj!

XV.

Kaj naj je od zakona huje, 2125
kjer žena ves večer in dan
po možu žalostno vzdihuje,
nevrednem njenih bridkih ran;
mož pust, ki ve sicer nje ceno,
(usodo kolne pa vseeno) 2130
molčeč je vedno in mračan
in ljubosumen ter hladan!
Tak jaz sem. In tega iskali
z gorečo vi čistóštjo ste,
ko s tako preprostóštjo ste 2135
ter s takim umom mi pisali?
Ták delež naj vam bil bi mar
namenjen od usode v dar?

XVI.

Sen in pa čas minita bežno;
srcá ne obnoviš nikol... 2140
kot sestro brat vas ljubim nežno,
mogoče ljubim vas še bolj...
Povem vam, čujte brez zamere:
deklè mladó brez vse ovire
en sen za drugi zamení: 2145
takó drevo ozeleni
ob vsaki novi vesni zlati.
Tàk htelo je nebo mendà.
Ljubili boste znova, a...
učite se premagovati, 2150
ne bo vas vsak umel kot jaz,
neskušénost zapelje vas.«

XVII.

Tak pridigoval je Jevgenij
Tatjani, zročí ga nemó,
od solz in straha oslepljeni, 2155
loveči sapo že težko.

- Ponudil ji rokó je: Žalno
(pri nas bi rekli mašinalno)
se tiho naslonila je,
2160 glavico k tlom sklonila je.
Domov sta šla ob seči gosti,
prišla sta skupaj, in nikdo
ju nič sumničíl ni za to:
2165 v provincialni tej prostosti
pravice srečne žijejo,
da se moskovske skrijejo.

XVIII.

- Kajne, predragi moj čitatelj,
da prav lepó ravnal je bil
s Tatjano tožno naš prijatelj;
2170 ni bilo prvič, da razvil
naravnost dušno je načelnost.
Pa ga črníla škodoželjnost
je pred morale stražniki.
Prijatelji, sovražniki
2175 (kar eno je in isto včasi)
so rekali mu to in to.
Sovražnike ima vsakdó,
prijateljev pa Bog nas spasi!
Eh, ti prijatelji, na vas
2180 zastonj se nisem spomnil jaz.

XIX.

- A kaj je? Kar tako! Podavljam
jaz misli prazne in temné;
mimogrede samo pristavljam,
da ni klevete tak grdé,
2185 v podstrešju od laži rojene,
v druhali svetski pomnožene,
absurdnosti brezvestne ni
in kitice pocestne ni,
da ne ponavljal bi je v koti

salona mestnega vaš drug 2190
brez vsake zlobe, vsakih muh
stokrat, a vselej — po pomoti.
Sicer za vas umrl bi rad,
ker ljubi vas . . . kot rodni brat.

XX.

Hm, hm! čitatelj moj častiti, 2195
kako gre tvoji žlahti kaj?
Dovoli, hočeš morebiti
od mene zvedeti sedaj,
čemu sorodniki so naši,
poslušaj in se ne ustraši, 2200
da jih ljubeč negujemo,
pristrčno jih spoštujemo,
po stari narodni navadi
za Božič gre vizita jim,
al v pismih se čestita jim, 2205
da celo leto se neradi
spominjajo na nas oni . . .
naj torej sam Bog jih živi!

XXI.

Nad vsa prijateljstva, sorodstva 2210
ljubezen cenim krasotic,
ker tudi v strasti se od vodstva
ne odpoveš, ne od pravic.
Seveda je tako. A moda
in svojeglavna njih priroda,
kaj svet poreče poštenjak . . . 2215
In lepi spol je sploh lehák.
Vrhtega naj soprog ne vpraša,
če ni zmotila mu mladost
ženice, ki je zgolj krepost.
Tako družica zvesta naša 2220
zaljubi se lahkó hip vsak,
z ljubeznijo se šali vrag.

XXII.

- Ljubezen kómu, kómu vero?
Kdo nam ne izneveri se?
2225 Kdo uporablja našo mero
za dela in besede vse?
Kdo za hrbtom ne obrekuje?
Kdo streže nam in nas neguje?
Komu napak ni naših mar,
2230 pust ne postane nam nikdar?
Fantomov bore ti iskalec,
zastonj več sil ne gubi mi,
sam sebe rajši ljubi mi,
moj velespoštovani bralec!
2235 Predmet je vreden, rečem ti,
ljubezni vrednejšega ni.

XXIII.

- Kaj bilo je izza sestanka,
pač uganiti ni težko!
2240 Ljubezen blazna brez prestanka
mučila je naprej mladó
nje dušo, željno žalovanja;
ne, strast še hujša in brezdanja
v Tatjani bedni zagori;
od postelje nje sen beži;
2245 veselje, zdravje in miline,
smeh, mir deviški v kratek rok
prešlo je vse kot prazen zvok,
mladost Tatjani mili gine:
Tako nevihta pomrači
2250 dan, ki se komaj porodi.

XXIV.

Na kras Tatjane pada zima;
bledi, ugaša in — molči!
Nič je na svetu ne zanima,
nič duše ji ne razživi.

Z glavo majoč vsi, ki poznajo 2255
 Tatjano, resno šepetajo:
 Čas jo je omožiti že!...
 Dovolj. Razveseliti že
 mi treba vaše je občutje
 s podobo sreče blažene. 2260
 A, dragi moji, nehoté
 srce zažema mi sočutje;
 saj oprostite mi: takó
 Tatjano ljubim jaz svojó!

XXV.

Vladimir vsak dan bolj zaljublja 2265
 v lepoto Olge se mladé,
 in v sladko suženjstvo izgublja
 zdaj glavo svojo in srcé.
 Povsod sta vkup in govorita,
 ob mraku v sobi nje sedita, 2270
 ko se po vrtu ščeta,
 narazen roki nečeta.
 Saj če ljubezen opojí ga,
 od nežnega sramu rdeč,
 se upa redkokdaj boječ, 2275
 ko Olga s smehom obodrí ga,
 igrati z njenimi lasmi,
 rob njenih kril poljubljati.

XXVI.

A včasih čita vpričo Olje 2280
 kak moralizujoč roman,
 v katerem zna pisatelj bolje
 prirodo kot Chateaubriand;
 medtem par listov kar preskoči
 (ker se mu zdijo nemogoči
 za deklico, ker so laži 2285
 izmišljene) in zardi.
 Večkrat vse druge zapustita,

Vrsta: 2279. Olja = pomanjševalno laskavo ime za Olgo.

2290 nad desko šaha sklonjena,
na mizico naslonjena,
zamišljeno molče sedita.
Tāk je raztresen Lenskij moj,
da s kmetom jemlje stolpič svoj.

XXVII.

2295 A z Olgo svojo prav tāk živo
se bavi, ko doma sedi,
strani nje albuma marljivo
tu popisuje in krasí:
zdaj riše selske ji vedute,
nagrobnik in ljubezni ute
2300 in lire ter golobčke vmes
s črnilom, z barvami počez ;
a zdaj na listkih teh spominskih
postavi pod kak tuj podpis
v par nežnih verzih on svoj spis,
2305 molčeč spominek sanj mladinskih,
trenotne misli lahki sled,
ki isti bo še preko let.

XXVIII.

2310 Gotovo videli gospice
ste pokrajinske album kdaj,
ki poččkale nje družice
početek njemu so in kraj.
Brez mere, pravopisa liste
krasé tu pesmi vedno iste
okrajšane, razširjene
ljubezni neizmerjene.
2315 Na prvi strani vas srečuje :
Qu' écrirez-vous sur ces tablettes ?
s podpisom : t. à. v. Anette ;

Vrsta 2316. »Kaj boste napisali na te liste?«

Vrsta 2317. T. j.: toute à vous Anette = »vsa vaša Aneta«.

a zadnja stran vam zatrjuje:
»Kedor te ljubi bolj srčno,
naj se podpiše za menó.« 2320

XXIX.

Tam tudi najdete gotovo
src dvoje, bakljo in pa cvet,
prisego staro, vedno novo:
V ljubezni do poslednjih let;
kak poetaster garnizonski 2325
je vtihotapil stih kujonski.
V tak album, bratje, še sedaj
zapišem tudi jaz rad kaj.
Ker v tem prepričan sem globoko,
da za neumnost vsako mi 2330
bo v dar pogled hvaležnosti
in da ne bo nihče visoko
potem z zlim smehom rešetal,
če sem dovtipno se lagal.

XXX.

A vi, o zvezki raztepeni 2335
iz klete knjižnice vragóv,
vsi albumi vi dragoceni,
vi muka modnih pesnikov,
ki s čudežne roké vas svoje
umetnostjo krasil Tolstoj je, 2340
v vas Baratynskij pesnil je,
naj božja strela vas sežge!
Kadar sijajne svetske dame
mi dajajo in - quarto svoj,
me srd in zona strese; koj 2345
bi jim napisal epigrame,
ki komaj jih nazaj držim,
pa piši madrigale jim!

Vrsta 2340. Puškin ima tu v mislih F. P. Tolstega (1805 do 1874), dolgoletnega podpredsednika peterburške akademije umetnosti. Tolstoj je bil zlasti klasičen v svojih gracioznih risbah. Ilustroval je med drugim tudi Bogdanovičevo »Dušenko«.

XXXI.

- 2350 *A madrigalov pač ne piše*
 moj Lenskij svoji Olgici,
 pero mu le ljubezen diše,
 v dovtipu hladnem ne blešči,
 kar vidi okrog Olge svoje,
 kar zve o njej, o tem on poje :
- 2355 in elegije mu tekó,
 resnico slikajoč živó.
 Tako v razpoloženjih svojih
 prepevaš ti, Jazykov vnet,
 Bog vé od ktere si razgret ,
- 2360 a zbirka elegij bo tvojih
 kazala, polna lepih mest,
 usode tvoje ti povest.

XXXII.

- 2365 *A tiše! Čuješ? Kritik strogi*
 nam s čel potrgati veli
 elegijski nakit ubogi,
 kovačem pesmi nam kriči:
 Prenehajte že vzdihovati
 in vedno eno stvar regljati:
- 2370 o prošlem in preteklem zgolj,
 o drugem pojte že — — dovolj!
 — Prav, pa nas daj oborožiti
 ti boš nam rog, meč, masko dal

Vrsta 2358. N. M. Jazykov (1803—1846), v mladih letih (okrog 1824) mnogo obetajoč pesnik, ki pa pozneje ni uresničil upov, stavljenih vanj.

V XXXII. in XXXIII. kitici odgovarja Puškin na članek ruskega pisatelja, svojega vrstnika Küchelbeckerja, ki je s knezom Odojevskim izdajal l. 1824.—1825. list »Mnemozina« in napisal v letniku 1824., štev. 4., sestavek: »O smeri naše poezije, posebno lirske v zadnjem desetletju«. Tu daje pisec prednost odam pred elegijami, ki mu spadajo med drobno poezijo. Svoje nasprotno mnenje je izrazil Puškin v istem letu tudi v prozaični beležki: »O inspiraciji in navdušenju«.

in misli mrtvih kapital
 boš velel od povsod vzbuditi.
 Jeli, prijatelj? — Kaj še! Kod!
 Gospoda, spišite nam ôd, 2375

XXXIII.

kot pisal čase starodavne
 in silne jih je naš pesmar . . .
 — Kaj, same ode zmagoslavne!
 Eh! molči; ni vseeno mar? 2380
 Saj veš, kaj je dejal satirik!
 Mar tujih mnenj premeten lirik
 ti bolj dopade in drugač
 kot tožni naš pesnikovač.
 »A v elegiji je vse malo 2385
 in majhen je nje prazni cilj,
 a oda ima vzvišen stil,
 visok, blag cilj . . .« O tem bi dalo
 prepirati se, pa molčim,
 dveh vekov krega ne zdržim. 2390

XXXIV.

Prijatelj slave in svobóde
 bi Lenskij, ko v njem hitala
 je misel, bil že pisal ode,
 pa Olga ni jih čitala.
 Ste li kdaj, pesniki solzavi, 2395
 že brali ljubici gizdavi
 pesnitve svoje? Govoré,
 da slajših ni nagrad od té.
 Res je ljubimec skromni v sreči,
 ko čita svoje misli nji, 2400
 ki pesmi mu, ljubav budi,
 devojki, ljubko koprneči!
 O blažen . . .dasi misli nje
 medtem so včasih Bog ve kje.

Vrsta: 2382. »Tuja mnenja« (1795), satira J. I. Dmitrijeva
 na bombastične pesnike od.

XXXV.

- 2405 A jaz je nimam, da plod sanj ji
bi bral ter svojih harmonij,
jaz berem pesmi stari njanji,
družici mojih mladih dni.
Pa koncem pustega obeda
2410 v vas k meni zašlega soseda
nanagloma za škric vlovim
ter ga s tragedijo dušim;
sicer (brez šale naj velja to)
od hrepenenja gnani in rim,
2415 nad svojim jezerom sedim,
plašeč rac divjih gosto jato:
ko zvočne strofe čujejo,
z obrežij se vzdigujejo.

XXXVI.

— — — — —
— — — — —
— — — — —

XXXVII.

- 2420 A kaj Onjegin? Prosim, bratje,
da malo potrpite še,
kaj delal naš prijatelj mlad je,

Vrsta 2409. Nekaj podobnega se je primerilo A. N. Vulfu, ki je pripovedoval naslednji slučaj: »Nekoč sem vso noč na enem sedežu presedel v mali Puškinovi hiši in poslušal čitanje ‚Borisa Godunova‘. Ne morem vam povedati, kakšno visoko naslado sem občutil v onem času.« (Sptbrške Vjedomosti, 1866, štev. 157.)

V kitici XXXV. in sledečih (z izpuščenimi vred) je popisal Puškin svoje lastno življenje v Mihajlovskem. O tem je sam sporočil knezu Vjazemskemu naslednje: »V četrtem spevu Onjegina sem narisal svoje lastno življenje: ob priliki ga boš čital in vprašal z milim nasmehom: Kje pa je moj pesnik? ... Vidi se, da ni brez talenta.« Črte pesnikovega življenja so tu sledeče: čitanje Borisa Godunova sosedu A. N. Vulfu, izprehodi po obrežju dveh jezer blizu Puškinovega doma; kopeli v rečici Soroti, ki pretoka eno izmed teh jezer, imenovano Lučanovo, čitanje Walterja Scotta (kitica XLIII.), igra s samim seboj na biljardu (kitica XLIV.) i. dr.

popisano dobite vse.	
On živel kot anahoret je,	
ob šestih vstajal vse poletje,	2425
v obleki lahki je nato	
zahajal k reki pod goro.	
Gjulfare pevca posnemaje,	
čez Helespont ta plaval je	
in kavo zajtrkaval je,	
pri tem slab časnik prebiraje	2430
ter se oblačil — — — — —	
— — — — —	

XXXVIII.

— — — — —
 — — — — —
 — — — — —

XXXIX.

Sprehodi, čtivo, sni globoki,	
glasni potočki, gozdni mrak,	
pri selski devi črnooki	
poljub ukraden, svež, sladak,	2435
pokoren uzdi konjič čili,	
jedi izbrane pri kosili	
in v čaši svetli vinski sok,	
tihota in samota krog.	
Tak mu je šlo življenje sveto;	2440
brezčuten živel je, vesel,	
v brezskrbni slasti nič ni štel	
dni krasnih, ki ima jih leto,	
na mesto, družbe ne misleč,	
se dolgočasil ni nič več.	2445

XL.

A naše severno je leto
 potvara južnih zim samó,
 je in ga ni več; vsakdo vé to,

Vrsta 2427. »Pevca Gjulfare« — Byron.

- 2450 priznal pa bo ti malokdó.
 Že po jeseni je dišalo,
 redkeje solnce je bleščalo,
 in krajši je postajal dan;
 gozd pa skrivnostno prej mračan
 se je z otožnim šumom slačil,
 2455 megla pokrila je ravan,
 verige gosjih karavan
 letele so na jug; koračil
 je vedno bliže pusti čas;
 tu bil novemberski je mraz.

XLl.

- 2460 Dan pod meglo rodi se hladno ;
 na njivah je zavladal molk ;
 z volkuljo svojo srepo, gladno
 se cestam približuje volk ;
 začutil ga je konj in hrka,
 2465 voznik oprezen konja švrka
 in vozi v klanec na ves dir ;
 ob zoru jutranjem pastir
 ne goni nič več krav iz hleva,
 več jih opoldne njega rog
 2470 ne zbira poleg njega v krog ;
 pri preji v čumnati prepeva
 dekle, pred njo gori trskà,
 noči pozimskih spremnica.

XLII.

- 2475 Že sili zimski mraz do kože,
 srež se srebrni po ravni vsej ...
 (Zdaj bralec čaka v rimi — rože :
 na, evo je, pa jo imej!)
 Blešče ledene rek odeje
 od vseh parketov se svetleje;
 2480 veseli glasni deški svet
 z drsalicami reže led;²⁷
 rdečih nog gosjak debeli

bi rad poplaval prek vode,
na led oprezno upa se,
spodrsne, pade. V zraku béli, 2485
vrti vesel se prvi sneg
ter pada v zvezdicah na breg.

XLIII.

Kaj bi počel ta čas v samoti?
Sprehajal se? A dneve te
vás v enolični tej nagoti 2490
očem preseda nehote.
Čez step jezdaril zameteno?
A konj s podkovo pritolpljeno
se vpira v nesigurni led 2495
in pada ti kar zapored.
Sedi ter Pradta, Scotta v miri
ves zapuščen prebiraj mi,
račune revidiraj mi,
pij ali jezi se, večeri
prešli ti bodo že kakó 2500
in zimo boš prebil lepó.

XLIV.

Kakor Child Harold je Jevgenij
zamišljeni lenobi vdan,
ko vstane, v vodi se ledeni
okoplje, potlej pa ves dan 2505
od knjig računskih je obkrožen
al s topim kijem oborožen,
biljard igra na krogli dvé,
brž ko razvidi se od dné;
medtem večer vasi objel je, 2510

Vrsta 2496. Dominik Pradt (1759—1837), francoski pisatelj in državnik, avtor knjig: »Zgodovina poslaništva v vel. kneževini Varšavski v l. 1812.« (1815), »Štirje konkordati« (1818), »Evropa in Amerika« (1821—1824). — Walter Scott (1771—1832), znameniti angleški pisatelj.

2515 biljard pozabljen je in kij,
pokrita miza kraj peči,
Jevgenij čaka, tu pripelje
se Lenskij s trojko sivih konj,
obed gotov je, hitro ponj.

XLV.

2520 Cliquota vdove al Moëta
je blagoslovljeni napoj
v butiljki mrzli za poeta
na mizo bil postavljen koj.
Iskri kot vir se v Hipokreni;
musiranju in njega peni
(simbolu vsakovrstnih tajn²⁸)
sem bil jaz prej tak vdan, da zanj
2525 izpraznil mošnjo sem ubogo;
prijatelji, kajne, ta sok
in njega čudodelni tok
neumnosti rodil je mnogo;
a verzov, šal prav tolikanj,
kot kregov in veselih sanj!

XLVI.

2530 A zdaj njegova pena meni
želodec rada prevari,
in meni zdaj bordeaux pošteni
od vseh šampanjcev bolj diši.
A za a i sem nesposoben;
2535 ai je ljubici podoben,
ki lepa in zabavna je,
pa prazna, svojeglavna je;
ti pa, bordeaux, si kot prijatelj,
v nesreči in bolesti ti
2540 tovariš vedno zvesti si
ob strani nam kot podpiratelj,
v brezdelju zabavatelj naš.
Na zdar, bordeaux, prijatelj naš!

XLVII.

Ugaša ogenj; pod pepelom
 le zlato oglje še živi, 2545
 podobno komaj vidnim velom
 se dviga par, kamin žari
 še malce. Dim iz pip odnaša
 prepah skoz dimnik. Svetla čaša
 na sredi mize žubori. 2550
 Razgrinja že se mrak noči ...
 (Jaz ljubim družno to kramljanje
 in družne čaše vina slaj
 ob času, ki Bog ve zakaj
 »med psom in volkom« bil nazvan je; 2555
 zakaj takó, jaz res ne vem.)
 Sledi pogovor njun medtem:

XLVIII.

»No, kaj počno sosede naše?
 Tatjana, tvoja Olgica?«
 — Nalij mi, dragi, še pol čaše ... 2560
 Dovolj, dovolj ... Družina vsa
 je zdrava; lepa pozdravila.
 Ah, kàk je Olgica dobila
 prekrasne rame, kakšno grud!
 Ah, to je duša ... Brez zamud 2565
 lahkó bi že jih obiskal ti;
 saj vidiš, ne da ti povem:
 dvakrat si tam bil, a potem
 se nisi videti več dal ti.
 Ah, res ... Jaz sem ti teleban! 2570
 Prihodnji teden si pozvan.

XLIX.

»Jaz?« — Da, Tatjana god praznuje
 v soboto. Olga z materjo

Vrsta 2555. Francoski izraz: »entre chien et loup« = v somraku.

- 2575 želita, in ne zadržuje
 te nič, da bi odbil prošnjó. —
 »Eh, tam ljudi bo cela tlaka
 in mešanica vsakojaka.«
 — Jaz sem uverjen, da nihče.
 Kdo bil bi tam? Domači le.
 2580 Naj zame tvoja to ljubav je!
 Saj prideš? »Pridem.« — Kak si mil! —
 Pri teh besedah je izpil
 kozarec na sosede zdravje;
 in spet bil dolgovezen je
 2585 o Olgi: to ljubezen je.

L.

- Bil je vesel. Ker še dva tedna,
 pa srečen poročenec je:
 zakonske post'lje tajna medna,
 ljubezni sladke venec je
 2590 ga čakal že, da opoji ga.
 Zakona skrb, težava, briga
 in dolgočasnih dni vrstà
 še v sanjah ni mu v um prišla.
 Dočim zakon veriga ena
 2595 slik utrudljivih nam se zdi,
 katerim Himen ne diši,
 roman po okusu Lafontaine²⁹...
 je bedni Lenskij moj se bil,
 kot za življenje to rodil.

LI.

- 2600 Bil ljubljén je... al vsaj ta dan je
 tako še mislil, srečen ves.
 O blažen vsak, ki veri vdan je,
 kdor vmiri um svoj dandanes,
 počivajoč v srca svetišču
 2605 nalik pijancu v prenočišču,
 al nežneje: kakor metulj,

ki se zaril je v cvetni tul;
a vreden je pomilovanja
kdor trezen vedno vidi dlje
in kretnje ter besede vse
v prevodu lepem njih odklanja,
ker skušnja ga objela je,
mu zazabljivost vzela je!

2610

(1825. Januar — avgust. Mihajlovsko.)

Peto poglavje.

O, ne znaj sih strašnih snov,
ty, moja Svjetlana!*
Žukovskij.

I.

- 2615 To leto se jesen držala
od drugih let je mnogo dalj.
Priroda zime je čakala.
Sneg je šele v prosincu pal,
po noči tretjega. Zarana
2620 uzrla v oknu je Tatjana,
da v jutru je zastrl bel prt
dvorišče, strehe, plot in vrt;
na šipah rože so ledene,
drevesa v snegu se srebré,
2625 veselo srake se lové,
in gore mehko zametene
pod snežnim bliščem spe preprog;
vse svetlo, belo je okrog.

II.

- 2630 Tu zima je . . . Kmet ti vesel je,
ker za sani je dober tir,
vesel konjiček, ki ga pelje,
poskuša, kakor more, dir,
kibitka smela lahno teče,

* »O, ne poznaj teh strašnih sanj, — ti, moja Svjetlana.«
Vrsta 2632. »Kibitka« je ruska kočija.

pršeče brazde kvišku meče,
 voznik, na kozlu spred sedeč,
 ima kožuh in pas rdeč. 2635
 Sin hišnikov na zmrzlem tlaku
 v sani posadil psička je,
 on sam pa za konjička je,
 za nohte zašlo je dečaku:
 pol joka se in pol smeji, 2640
 a mati v oknu mu preti.

III.

A morebiti na vas vtiska
 te slike malo naredé,
 vse to je le priroda nizka,
 ki o finesah nič ne vé. 2645
 Poet že drugi, ki ga Bog je
 navdahnil, v svoj razkošni slog je
 oblekel prvo snežno plast,³⁰
 opel nam vsako zimsko slast.
 Da on vam všeč je, sem uverjen, 2650
 v ognjenih verzih slikajoč
 skrivnostno sankanje na noč;
 jaz pa se nisem zdaj namerjen
 boriti ž njim in ne s tebó,
 ki Finko si opel mladó.³¹ 2655

IV.

Tatjana (ne vedé, kakó to)
 v dnu duše ruska bila je,
 ki rusko zimo in lepoto
 ledeno nje ljubila je
 ter ivje v solnčni dan in hladni, 2660
 sani in sij, ko žarek zadnji
 sneg rdeči, krog Kraljev Treh
 megla razgrinja se po tleh.
 Večere zimske spoštovale
 od vseh večerov više so, 2665

ko dekline iz vse hiše so
gospicama prerokovale;
vedežujoč na Božič vsak,
da vojska bo, njun mož vojak.

V.

- 2670 Verjela v to je duša Tanje,
v kar stari svet je veroval,
v vedeževanje kart in sanje,
kar mesec je prerokoval.
In znamenja so jo plašila;
2675 in vsaka stvar ji je znanila
skrivnostno, kar si bodi že,
ji s slutnjo begala srce.
Če predel maček in brkati
si gobček svoj umival je,
2680 se v tem ji znak razkrival je,
da gostje pridejo. Če hkrati
na levi strani je nebá
srp meseca zagledala,

VI.

- vsa trepetala je, bledela.
2685 Je zvezda utrnila se
in čez temno nebo letela,
prej kot je razpršila se,
v nemiru Tanja je hitela,
dokler je zvezda še letela,
2690 ji šepniti srcá željé.
Ko sreča, kjer si bodi že,
naenkrat črnega meniha,
če v polju zajec brzonog
pred njo čez pot napravi skok, —
2695 Tatjana v strahu komaj diha,
že v bridki slutnji se ji zdi,
da se nesreča ji zgodi.

VII.

- A kaj? Še v grozi občutila
skrivnostno slast Tatjana je, 2700
tāk nas priroda je vstvarila,
ki protislovjem vdana je.
Tu Božič je. Vse se raduje!
Mladost brezskrbna vedežuje,
ki ji na svetu nič ni žal,
pred katero še življenja dalj 2705
se sveti v solncu nepregledno;
in starost, ki že h grobu spe,
ugiblje skoz naočnike,
vse izgubivši že za vedno;
vkljub temu up i njej iz vraž 2710
z jecljanjem detskim pravi laž.

VIII.

- Tatjana radovedno gleda
na vosek, v luči se topeč:
podoba čudna se seseda, 2715
njej nekaj čudnega znaneč!
Zdaj iz vode v veliki skledi
jemljó se prstani poredi;
njej ravno prstan je prišel,
ko zbor je staro pesem pel:
»*Tam vsi kmetiči so bogati;* 2720
z lopato kopljejo srebro;
ta, ki ji pojemo le-tó,
živi naj srečno.« Toda bati
dekle se mora pesmi te;
a mucke³² vse se veselé. 2725

Vrsta 2716. in dalje: V času med Božičem in Tremi kralji se na Ruskem mnogo vedežuje, in sicer na mnogoteri način. Vlivanje voska, svinca je znano tudi pri nas. Pristno ruski običaj pa je vedeževanje s skledo in prstanom. Po tem običaju naredi dekleta kolo okrog mize, na kateri stoji z belim prtom pokrita skleda. V to skledo se vrže zlat ali srebrn prstan, medtem ko dekleta pojo stare vražarske narodne pesmi, imenovane »podbljudnija pēsni« = podskledne pesmi. Med petjem pristopa

IX.

- Noč mrzla je, nebo je jasno;
nebeških zvezd prekrasni zbor
 tak tiho teče in soglasno . . .
 Tatjana na široki dvor
 2730 gre v spodnjici in glasom vraže
 zrcalo mesecu pokaže;
 a iz zrcala temnega
 le tožna luna trepetá . . .
 Čuj . . . sneg hrešči . . . nekdo prihaja;
 2735 dekcle po prstih pohiti
 prot njemu, glasek njen zveni
 bolj nežno kot piščal sred gaja:
 »*Kak vam ime je?*«³³ Gleda on,
 potem ji reče: Agaton.

X.

- 2740 Za nočno si vedeževanje
 postaviti skrivaj veli
 — seveda po nasvetu njanje —
 v kopalnico za dva jedi.
 Tu pa je strah prevzel Tatjano,
 2745 kot mene v mislih na Svjetlano . . .
 Kaj hočemo, je že tako . . .
 Vedeževal ne bom jaz ž njo.
 Odpela si je pas svileni,
 razpravila se, legla spat.
 2750 Nad njo zdaj plava Lelj krilat,

ena deklica za drugo in jemlje iz sklede prstan. Po simboličnem pomenu pesmi, ki jo je zbor pel takrat, ko je deklica potegnila prstan iz sklede, se potem sklepa na njeno srečo ali nesrečo. Tako pomeni, kakor razlaga Puškin, zgornja pesem o kmetičih in srebru — smrt, a pesem o mački, ki jo navaja pesnik zadi v opombah — svatbo.

Vrsta 2739. Ime Agaton nosijo na Ruskem ljudje iz najnižjih slojev.

Vrsta 2743. Druga jed je namenjena za bodočega ženina, ki v duhu večerja z deklico; ta ga vidi ali v zrcalu, ki ga vzame s seboj v kopalnico, ali pa se ji prikaže ponoči v sanjah.

a v posteljici mehki njeni
zrcalo deklice leži.
Vse tiho je. Tatjana spi.

XI.

In čudno sanja se Tatjana. 2755
Zazdi se ji, kakor da gre
po vsej zasneženi poljani
sred goste žalostne meglé:
v pomolih snežnih vidi Tanja,
kako šumi in se zaganja
siv potok, temen, vrvrjaoč, 2760
ne vklepa zime ga obroč;
dva droga, od ledu spojena,
nevarna prek pomolov vez,
kot most sta položena čez;
in nad vrtinci prebledela 2765
in nevedé, ne kod, ne kam,
obstala je Tatjana tam.

XII.

Kot na slovo se neprijetno
Tatjana na vodo jezi;
a ni ga, da roko bi spretno 2770
podal od one ji strani;
podmol naenkrat razvali se,
kdo izpod njega pomoli se?
Razkuštran medved velikan.
Tatjana krikne, hoče v stran, 2775
zver tuli, ostre kremplje izteza,
a ona ojunači se,
z roko tresočo se upre,
drhteča od strahu, prepleza
mostič nestalni nekakó, 2780
a kaj? zverina pa za njó.

XIII.

Tatjana svoj korak pospeši
in ne ozira se nazaj,

- 2785 a kosmatinca se ne reši,
ki jo sledi kot zvest lakaj;
sopeč za njo gre brez zapreke;
pred njima gozd je, mirne smreke
v lepoti mračni tu stojé,
2790 pod težkim snegom se šibe
jim veje vse; a skoz vrhovje
topolov, lip in nagih bréz
svetlikajo se zvezde vmes;
stezà se izgubi; grmovje
2795 je zameteno; breg in log
zagrnil sneg je kroginkrog.

XIV.

- V gozd Tanja pred zverjo pobegne;
sneg ji je do kolen in čez;
zdaj veja ji po vratu segne,
potem spet trga iz ušes
2800 nasilno zlate ji uhane;
tu v mehkem snegu ji zastane
premóčen črevljiček z nogé,
odpade ruta iz roké;
nič ne pobira, kajti čuje
2805 v svoj strah medveda za sebó,
z roko tresočo se celó
rob krila dvigniti sramuje;
deklè beži in zver za njo,
še hip in obnemogla bo.

XV.

- 2810 Zdaj pade v sneg; zver jo okorna
oprezno prime, nese v dalj;
brezčutno ona je pokorna,
vsak dih ji v prsih je zastał;
zver naglo nese jo po lesi,
2815 do borne kočè med drevesi,
ki tu samuje; kroginkrog
zapadel sneg jo je globok.

V njej okence se jarko sveti,
a v koči vpitje je in šum;
dé medved ji: *Tu je moj kum;* 2820
daj malce se pri njem ogreti!
Naravnost k veži se spusti,
na prag Tatjano položi.

XVI.

Zavé se v veži, gleda: stran je
izginil strah njen, mršav, srep; 2825
za vrati krik, čaš žvenketanje,
kot da bi velik bil pogreb;
nerazumljivo to je zanjo,
skrivaj pogleda skozi špranjo,
in kaj zagleda! Okrog miz 2830
šopiri se nestvorov niz;
ta ima petelinjo glavo,
ta pasji gobec in rogé,
čarovnica z brado kozé,
okostje smelo in gizdavo, 2835
malik, repat nepridiprav,
odзад je mačka, spred žerjav.

XVII.

Stvar strašna, še bolj nevsakdanja:
rak jaha pajka in podi,
na gosjem vratu se lobanja 2840
v rdeči čepici vrti,
poskočno vetrnica pleše,
opleta s krili in jih kreše;
laj, petje, hrup, žvižg in hohot,
ljudi golčanje, kōnj topot! 2845
A kaj si misli zdaj Tatjana,
ko vidi njega z gosti vkup,
ki bil je strašen ji in ljub,
junaka našega romana!
Sred njih Jevgen posedal je, 2850
skrivaj na vrata gledal je.

XVIII.

- Podá jim znak; in vse topoče;
ko pije on: pijó, kričé;
zasméje se: vse se grohóče;
2855 namrši čelo, vsi molčé;
tu on jim gospodar priznan je.
In že ni več ták groza Tanje,
iz radovednosti sedaj
odrine vrata naskrivaj...
2860 Kar pahne veter, v splošni zmedi
svetilke nočne pogasi,
in roj pritlikavcev vzrojí;
Onjegin, bliskajoč s pogledi,
od mize hrupno vstane; vse
2865 je vstalo ž njim. On k vratom gre.

XIX.

- Strah Tanjo je neizrekljivo,
poskusi, da bežala bi —
pa ni mogoče; nestrpljivo
se meče, zakričala bi —
2870 zastonj; Jevgen je že med vrati:
ugledali peklenski škрати
so deklico, roj zakriči,
smejoč se divje; vseh oči,
kopita, rilci vsi po vrsti,
2875 čopati repi in oklí,
jeziki okrvavljeni,
rogovi in koščeni prsti,
vsi, vsi se rinejo do njé
in: »moja, moja je!« kriče.

XX.

- 2880 Jevgenij grozno krikne: »moja!«
Tako j ves trop se razprší,
in zapuščen od vsega roja,
ostane z devo sam v temí;

potem jo v kot povede mirno ³⁴
 in položi lepó, obzirno 2885
 na klop jo slabo in trdó
 ter svojo prisloni glavó
 na ramo ji; kar Olga vstopi
 in Lenskij ž njo; tu sine dan;
 Onjegin jima maje: Stran! 2890
 S pogledi divjimi od klopi
 nadležna gosta proč podí;
 Tatjana pol mrtvâ leží.

XXI.

Prepir se vname; tu zjezi se
 Jevgenij, zgrabi nož in v mig 2895
 prebode Lenskega. Zgosti se
 strašna temà; neznosen krik
 nastane ... kočâ zavrti se ...
 In Tanja v grozi prebudi se ...
 ter gleda: v sobi je že dan, 2900
 po mrzlih oknih se krasan
 igra škrlatni žarek zore;
 odpro se vrata. Olga k nji
 kot lastavica prileti
 in bolj cvetoča od Avrore, 2905
 rekoč: »Zdaj pa povej mi koj,
 o kom si sanjala nocoj?«

XXII.

Za sestro Tanja se ne zmeni
 in s knjigo v postelji leži,
 prebira liste v zatopljeni 2910
 ter nič ji ne odgovori.
 Čeprav te knjige zapopadek
 ni umotvor poeta sladek,
 ne slik bogat, ne misli bil,
 vendar Racine in ne Virgil, 2915
 ne Scott, ne Byron, toli leka

- dajal ni bralkam môd žurnal,
kot Tanji ta ga je dajal:
To bil je naš Martin Zadéka,
2920 kaldejskih modrih poglavár,
sanj razlagalec in vražar.³⁵

XXIII.

- Globoko delo in lepó to
je bil zanesel na ogled
2925 krošnjar trgovec k njim v samoto
in Tanji pustil naposled
za tri in pol to dušno hrano
z Malvino, v snopičih izdano,
povrhu so mu dali še
2930 pocestne zbrane basnice,
gramatiko, dve Petriadi
in Marmontela tretji del.
Poslej Martin Zadéka vzél
srcé je Tanji . . . On v nasladi
2935 ji vsako žalost potopi
in vsako noč pri njej zaspi.

XXIV.

- Vznemirjajo sedaj jo sanje.
Kako si naj jih razloži?
Kaj da pomenil sen strašan je,
iz knjige zvedeti želi.
2940 Tatjana najde tu v kazalu
po abecednem redu kmalu
besedo: bor, brv, burja, dol,
mrak, medved, metež in porno!

Vrsta 2927. Malvina, roman gospe Cottin, izdan v šestih delih v Moskvi v letih 1816—1818.

Vrsta 2930. Eno »Petriado« je spisal obskuren pesnik Gruzincev (1812). Drugi slični epični pesmi iz one dobe sta: »Peter Veliki« Sladkovskega (1803) in »Peter Veliki« kn. S. A. Šihmatova (1810).

Vrsta 2931. J. F. Marmontel (1723—1799) je bil francoski pisatelj sentimentalnih povesti, ki so bile prevedene tudi v ruščino.

i. t. d. A razrešil
Zadéka njenih dvomov ni 2945
in v strahu, kaj da se zgodi
po sanjah zlih, je ni potešil.
Še celo vrsto dni potem
se je vznemirjala o tem.

XXV.

A že z roko škrlatno zarja³⁶ 2950
privaja z jutrnjih poljan
za sabo solnce in otvarja
veseli Tanjin imendan.
Od jutra polna domačija
je gostov raznih; in kočija 2955
prihaja za kočijo; vsi
sosedje s svojci so prišli.
V predsobi stiska je največa;
v salonu se predstavlja svet,
laj psov, poljubljanje deklet, 2960
pred pragom smeh, ropot in gneča,
pokloni, ustromljenje nog,
dojilj kričanje, jok otrok.

XXVI.

Pripeljal se z ženó izbornó
je Pustjakóv, mož tolst in star, 2965
Gvozdin, ki gospodari vzorno
kot bednih kmetov gospodar.
Skotininovih dveh siv parček
z otroki kakor koledarček
od dveh do tridesetih let; 2970
in Pjetuškov, oblek estet!
moj ljubi bratranec Bujanov³⁷
v kožuhu, čepici na ščit
— kot ga poznate — neobrit,
in vpokojeni svetnik Fljanov, 2975
neroden spletnik, potepuh,
podkupnež, kljukec, požeruh.

XXVII.

- 2980 Prišla Panfila Harlikóva
z družino je, monsieur Triquet
prišel v očalih iz Tambóva,
vlasulje je rdečkaste.
Kot tip Francoza vsem poznani
kuplet prinesel je Tatjani
na arijo, vsem znano tu:
- 2985 belle endormie, reveillez vous.
Med staro šaro almanaha
je bil natisnjen ta kuplet;
Triquet, domiselni poet
na svetlo dvigne ga iz praha
- 2990 in smelo — mesto »belle Nina« —
postavi »belle Tatiana«.

XXVIII.

- 2995 Poslala bližnja je posadka
idol dev starih, ki je mam
okrajnih bil tolažba sladka:
prišel je zapovednik sam.
Vse je novica njega zbodla:
polkovna muzika bo godla!
Polkovnik sam jo je poslal.
O, kakšna radost: bal bo, bal!
- 3000 Dekleta skačejo v dvorani.³⁸
A čas je, da obédajo.
Za mizo hrupno sedajo.
Gospice se tesné k Tatjani,
možje nasproti so kramljaje
- 3005 se k mizi usedli, se križaje.

XXIX.

Za hip potihlo je kramljanje;
cmokajo usta. Z vseh strani
priborov, krožnikov rožljanje

Vrsta 2985. »Speča lepotica, zbudite se.«

1) Iles delna poprava
Kakor jih je žal več, tu celo zoper
ritem

in žvenk kozarcev se glasi. 3010
 A kmalu gosti spet po starem
 vseobči dvigajo alarm;
 nihče ne sluša, vsi kričé,
 smejo se, kregajo vriščé.
 Naenkrat vstopi preko praga
 Onjegin z Lenskim: »Vidite!« 3015
 dé gospodinja: »vendar le!
 Gnetó se gostje, vsak odlaga
 pribore, stole na to vest,
 kličoč ju poleg sebe sest.

XXX.

V tem sedla sta nasprot Tatjane, 3020
 ta bolj od lune pobledí,
 drhteč bolj od košute gnane,
 potemnjujočih se oči
 ne upa dvigniti; žarijo
 ji lica; oh, slabo, duši jo! 3025
 Pozdravov njunih čula ni,
 solze so šle ji že v oči;
 že reva skoraj je čutila
 čez sé omotice napast,
 ko volje, uma je oblast 3030
 nadvladala. Spregovorila
 je tihó predse par besed
 in obsedela kakor pred.

XXXI.

Pojavov tragično-nervoznih 3035
 Jevgenij ni trpel nikol,
 solz dev in nezavesti groznih
 imel v življenju je dovolj.
 Čudak sred gostovanjske gneče
 je bil že hud. A hrepeneče
 device hipni čut še bolj 3040
 ga je razjezil, da navzdol
 je zrl, prisegel v hudomušji
 je Lenskega raznetiti,

- 3045 pošteno se osvetiti.
Triumfujoč naprej že v duši,
vse goste imitirati
je jel in karikirati.

XXXII.

- 3050 Opazil vsak bi bil seveda
zadrega Tanjine utrip,
a vsakdo sodi, vsakdo gleda
pasteto mastno tisti hip
(k nesreči malo presoljeno),
pa že butiljko zasmoljeno
3055 »cimljanskega« poslal kuvert
je med pečenko in desert;
zatem trop dolgih čaš in tenkih,
prav takih kakor stas tvoj zal,
Zizi, ti dušni moj kristal,
3060 predmet ti verzov mojih grenkih,
ljubezni zapeljiv bokal,
ki mene je vpijanjeval.

XXXIII.

- 3065 Svobodna od zapore vlažne,
butiljka počí, zašumi;
v tem pa Triquet postave važne
s kupletom, ki ga že tišči,
se dvigne; sredi družbe zbrane
v tem hipu molk globok nastane.
Tatjana ostekli: Triquet
obrne z listkom se do nje,

Vrsta 3058. Zizi (ali Zina) so rekli doma Jevpraksiji Nikolajevni Vulf, ki se je pozneje omožila z baronom Vrevskim. Puškin se prijateljsko šali na račun svoje debelušne znanke. Prim. tudi, kaj piše o isti gospodični koncem oktobra 1824 bratu Levu: »Zadnjič sva se merila z Jevpraksijo v pas, in pokazalo se je, da sta najini talji enaki. Iz tega sledi eno iz dveh: ali imam jaz taljo 15letne deklice, ali ona — taljo 25letnega možakarja.« A dne 21. septembra 1835 je pisal svoji ženi o isti dami: »Vrevska je jako dobra in ljubka babka, a debela kakor Metod, naš pop v Pskovu.«

pojoč napačno. Plosk in kriki 3070
slave ga. Tanja k vsemu zlu
zahvaliti se mora mu,
napije prvi ji veliki,
čeprav ves skromni naš poet
in izroči ji svoj kuplet. 3075

XXXIV.

Vse ji častita po obedu
in Tanja stiska vsem rokó,
ko pa Jevgenij je na redu,
devojke zbegano okó,
nje trudnost in zadrega nje 3080
zasmilijo se mu v srce.
Molče pokloni se samó
in čudno nežen nekako
mu je pogled. Ali od tega,
ker bil v resnici ganjen je, 3085
koketoval prekanjen je
nalašč, al brez namena zlega.
A bil je ta pogled res mil
in vlil je Tanji novih sil.

XXXV.

Ropot nastane vsled vstajanja, 3090
v salon se množica vali,
kakor čebelni roj iz panja
na njivo s šumom poleti.
In sosed ves vesel obeda,
zaspi sladkó, poleg soseda; 3095
h kaminu sedle so gospe,
po kotih deklice šušte;
broj miz zelenih je pripravljen:
»boston« strast mlado vabi v boj,
a »l'ombre« mika starcev roj 3100
ter »whist«, še dandanes proslavljen,
in ves ta enolični rod,
puščobe grabežljive plod.

XXXVI.

- 3105 Že osem robov so igrali
junaki whista; osemkrat
so svoja mesta že menjali,
ko so prinesli čaj. Jaz rad
določam po obedu, čaju,
večerji čas. Mi v vaškem raju
3110 spoznamo čas brez vseh težav:
nam ura je — želodec zdrav;
a res, pripomnim v oklepajih,
jaz govorim v vrsticah teh
tako pogosto o gostéh,
3115 o čašah, raznih založajih
kakor Homer, poet bogov,
idol desetkrat treh vekov.

XXXVII.

— — — — —
— — — — —
— — — — —

XXXVIII.

— — — — —
— — — — —
— — — — —

XXXIX.

- 3120 Za čaše, s čajem jim podane,
prijel je komaj zbor deklet,
ko že iz dolge se dvorane
razlegne flavta, klarinet.
Ves vzradoščen nad godbe šumom
pusti skodelo čaja z rumom
in vstopi k Olgi Pjetuškov,
3125 ta Paris tamkajšnjih trgov;
Tatjano Lenskij, Harlikóvo,

Vrsta 3104. Rober se imenujeta pri whistu dve dobljeni partiji.

nevesto zarjavelih let,
 tambovski prime moj poet.
 Bujanov zgrabi Pustjakovo;
 v dvorano vsujejo se vsi 3130
 in ples v krasoti se blešči.

XL.

V početku svojega romana
 (vsak ve, kdor prvi spev je bral)
 sem hotel na način Albana
 opeti peterburški bal; 3135
 a sanja me je zapeljala,
 spominom se je duša vdala,
 o nožkah dam sem hitel pet
 O, nožke vé, v vaš ozki sled
 poslej naj več ne vrtoglavim! 3140
 Ko me pustila je mladost,
 je čas, da tvoj sem že, modrost,
 v življenju, v slogu se popravim,
 da bo ta peti spev končan
 brez vsakojakih skokov v stran. 5145

XLI.

Enak v vseh turah in brezumen,
 kakor mladostnih let vihar
 vrtil se valček, buren, šumen;
 za parom mimo šviga par.
 Tu je osvete hip; iztiha 3150
 pristopi k Olgi in nasmihá
 se ji Onjegin. In v koló
 krog gostov se zasučé ž njo,
 potem tik nje se oddihuje,
 o tem in onem ž njo kramlja: 3155
 nato pa ž njo čez hipa dva
 spet isti valček nadaljuje;
 vse gleda. Lenskij bled in nem
 ne vé, bi li verjel očem.

Vrsta 3134. Francesco Albani (1578—1660), slikar bolonjske šole, znan po svojih idiličnih slikah bajeslovne vsebine.

XLII.

- 3160 Mazurka se začne. Ko v stari
je dobi ples ta plesal svet,
dvorano stresali so pari,
pod peto hreščal je parket
in tresle so se šipe same.
- 3165 Zdaj je drugače: mi kot dame
drsimo čez parketni tlak.
V vaseh in trgih pa je znak
še svoj mazurka ohranila,
prvotne prednosti lepé:
- 3170 mustače, skoke in peté,
kot prej; in ni jih spremenila
gizdava moda, naš tiran,
bolest, ki zdaj ji Rus je vdan.

XLIII.

— — — — — — — —
— — — — — — — —
— — — — — — — —

XLIV.

- 3175 Bujanov, bratec moj zaletni,
k Onjeginu zdaj pripelja
Tatjano z Olgo; ta v ples spretni
oprezno z Olgo se ravna;
zasuče jo, drseč ž njo bežno
in na uho šepeče nežno
- 3180 ji kak obrabljen madrigal,
roko ji stiška — in zaplal
na licu Olgi samoljubni
je žar silneje. Lenskij moj,
videč to, ni nič več sam svoj;
- 3185 poet v nevolji sumnojubni
počaka malo, potlej on
povabi Olgo v kotiljon.

XLV.

Ne more! Kaj? Se mu li roga?	3190
Ha, Olga obljubila ples	
Onjeginu je že. Za Boga!	
Kaj sliši? Je li mogla res ...	
Je li mogoče? Táko dete,	
pa že se vede kot kokete!	3195
Že jo zvijača veseli,	
že nezvestobe se uči!	
To Lenskemu srce pretrese;	
objestnost žensk preklinjajoč,	
zasede konja, hitro proč!	3200
Doma pripravi samokrese,	
pa naj dva strela počita,	
usodo mu odločita.	

(1825—1826. Mihajlovsko.)

Šesto poglavje.

La, sotto giorni nubilosi e brevi,
Nasce una gente a cui l'morir
non dole.*
Petrarca.

I.

3205 Videč, da Lenskij je odstopil,
Onjegin spet je pust postal,
ob Olgi v misli se je vtopil,
vesel, da se je maščeval.
Za njim še Olga je zdehala,
z očmi je Lenskega iskala,
ples trajal brez odmora je,
jo mučil kakor mora je.
3210 Zdaj je končan. Čas je večerje.
V tem postelje pripravljajo
za goste ter postavljajo
jih v shrambe vse. Potreben mir je
in spanec vsem. Onjegin moj
3215 odide sam domov nocoj.

II.

Vse je potihnilo; v saloni
zasmrčal težki Pustjakóv
ob svoji težki je matroni,
Gvozdín, Bujánov, Pjetuškov

* Tam, kjer so dnevi oblačni in kratki, se rodi pleme, kateremu ni težko umreti.

v obednici na stolih spijo,	3220
na podu spi Triquet poet	
v kapuci, v spalni plašč odet.	
Po sobah Olge in Tatjane	
spi trdno ženska družba vsa.	
Pri oknu sama žalostna,	3225
osvetljevana od Diane,	
Tatjana revica ne spi	
in v polje temno tja strmi.	

III.

Pojav njegov čez dobo dolgo,	3230
oči njegovih nežni hip	
in pa vedenje čudno z Olgo	
prevzelo ji srca utrip	
je vsak ; naj še tako se trudi,	
ne more ga umeti ; tudi	3235
bol grenke ljubosumnosti	
jo muči do brezumnosti,	
kot da globina neverjetna	
pod njo črni se in šumi . . .	
»Propadem,« Tanja govori,	3240
»a smrt od njega je prijetna.	
Ne pritožujem se, čemu ?	
osrečiti me, ni moč mu.«	

IV.

A dalje, dalje, moja storja!	
Že nas pozivlja nov junak.	3245
Samo pet vrst od Krasnogorja,	
vasice Lenskega, krepak	
živi do zdanjega še dneva	
in filozofično sameva	
Zareckij, nekdanj ptič glasán,	3250
igralske družbe atamán,	
glavar porednežev, gostilen	

tribun, a blago zdaj srcé,
3255 družinski oče brez žené,
drug pošten, vlastelin obilen
in človek vreden vse časti:
naš čas popravlja vse ljudi.

V.

Nekdaj po svetu je odmeval
3260 o njega zlem pogumu glas:
res je na sežnjev pet zadeval
vselej iz samokresa as.
Še to: nekoč se v bojnem vretju
je v pravem pravcatem zavzetju
3265 odlikoval, ko smelo v kal
s kalmiškega je konja pal,
pijan kot panj Francozom v gneči
prišel je v plen: pač draga kri!
Moderni Regul, bog časti
3270 bi spet podvrgel rad se ječi,
da slednji dan v Verryju³⁹ bi
sušil na up butiljke tri.

VI.

Šaljivec bil vam je pred leti,
3275 znal tepca smešiti nekdej,
za norca umnega imeti
je javno ali naskrivaj.
Čprav i on pri kakšnem kosu
jo včasi je dobil po nosu,
v zadrego, ki jo drugim plel,
je včasi tudi sam prišel!
3280 Znal je prepir razvneti ročno,
ostró in topo gólčati,
potem razločno molčati,
ali zabavljati razločno.
Prija'tlja mlada sprl je koj
3285 in ju postavil pred dvoboj.

VII.

Potem je vplival pomirljivo
na nju, da ž njima jedel je,
potem šaljivo al lažnivo
glas dober jima snedel je.
Sed alia tempora! Nemirnost 3290
(kot sen ljubezni, ta prešernost!)
z mladostjo završi tek svoj.
Kot sem dejal, Zareckij moj
pod senco čremze in akacij
se pred nevihtami je skrtil, 3295
kot pravi filozof je žil,
sadil je zelje kot Horacij,
gosi in race je gojil,
otroke abecé učil.

VIII.

Srce Zareckega in zgodbe 3300
Jevgenu bile so v posmeh,
a ljubil duh je njega sodbe
in zdravi smisel v vseh rečeh.
Prej se celó je rad pomudil
v njegovi družbi in začudil 3305
se nič ni, ko je drugi dan
prišel Zareckij v njega stan.
Ko se lepo je priporočil,
prekinil govor započel,
v smehljaj zavil je svoj pogled, 3310
Onjeginu je list izročil
od Lenskega; Onjegin stal
pri oknu je, ga tiho bral.

IX.

To bil je časten in prijeten
poziv v par vrstah al kartel: 3315
list vljuden in ves hladno spreten,
v njem drug je zval ga na duel.

Onjeginu se kri vmirila
je koj, k slu tega sporočila
3320 okrene se, v kratkosti vsej
mu dé, da je gotov vselej!
Brez vseh razlag in lastnih mnenj je
Zareckij vstal, češ, da doma
vse polno opravil imá,
3325 ter je izginil; a Jevgen je
na samem z dušo bil svojó,
nezadovoljen sam s sebó.

X.

In po pravici: ko zdaj strogo
presodil je ves ta poziv,
3330 zameril je sam sebi mnogo:
Najprvo bil že v tem je kriv,
da plaho, nežno je ljubezen
osmešil snoči neoprezen.
Naj bi objestil se poet,
3335 mladiču osemnajstih let
se to poda. On, ki drugači
mladeniča je rad imel,
podoben ne bi biti smel
predsodkov žalostni igrači,
3340 ne dečku z vročo slo, krvjo,
a možu z umom in častjo.

XI.

On mogel čuvstva bi razviti,
se ne repenčiti kot zmaj,
on moral bi razorožiti
3345 bil mlado to srcé. »A zdaj
je že prepozno; čas prešel je ...
vrhtega — sam pri sebi del je —
se vmešal duelist je siv,
hudoben spletnik, opravljev ...
3350 Res da preziranje plačilo

najbolje njega je besed ;
a šepetal bi glupi svet . . .«
To javno mnenje je storilo,⁴⁰
ki naš malik, časti je vzmet,
na kateri se vrti ves svet. 3355

XII.

Odgovora poet uzorni
zdaj čaka z jezo, tésnostjo ;
odgovor sosed mu zgovorni
prinese z vso slovesnostjo. 3360

Kak triumfira ljubosumec !
Že se je bal, da bi mu glumec
kako iz pasti ne ušel,
dobivši že kakšno vrzel,
ki bila prsim bi zaščita.

Vseh dvomov je njegovih kraj, 3365
za mlinom snideta se zdaj
že jutri, čim da se razsvita,
napneta petelina dva,
v sence al v bok se merita.

XIII.

Koketko sklenil sovražiti 3370
razjarjeni moj Lenskij je,
pred bojem ni se htel ž njo sniti,
na uro, solnce zrl je le.

Naposled je z roko zamahnil
in pri sosedah se oddahnil. 3375

Htel Olgo je raznetiti,
s prihodom presenetiti ;
kaj še : tako kot preje
na ljubek je sprejem njegov
pritekla Olenka pred krov, 3380
podoba vétrne nadeje,
vesela, živa, brez skrbi,
kot jo poznal je prejšnje dni.

XIV.

- 3385 »Zakaj ste snoči šli tak rano?«
vprašala Olga je hité.
Tu se je zmešal on neznano
in nos povесil je molčé.
Prošla je ljubosumnost, beda
pred to jasno bo nje pogleda,
3390 pred nežno to preprostostjo,
prisrčno to mladostnostjo! . . .
In ko ták v sladkem zre ganotju
in vidi, da ji še je mil,
bi skoro kes ji svoj razkril,
3395 se opravičil v tem trenutju;
drhteč ne najde več besed,
ves srečen, skoraj zdrav je spet . . .

XV.

— — — — — — — —
— — — — — — — —
— — — — — — — —

XVI.

— — — — — — — —
— — — — — — — —
— — — — — — — —

XVII.

- 3400 Zamišljen vnovič in otožen
pred njo, ki bil ji ták je vdan,
Vladimir moj zdaj več ni zmožen
jo spomniti na prošli dan,
misleč: naj bom jaz nje rešitelj.
Naj ne dovolim, da skrunitelj
3405 bi z ognjem vzdihov in pohval
srcé nje mlado otroval;
da črv bi gnusni, strupoviti
se v steblo lilije zažrl,

da cvet dveh jutrnji bi mrl,
prej ko se mogel je razviti.
Vsega tega pomen je bil, 3410
da bode se dvoboj vršil.

XVIII.

Ko vedel on bi, kakšna rana
Tatjanino srce boli!
Ko znala bila bi Tatjana,
ko bila znati mogla bi, 3415
da jutri že mladiča zala
za smrt se bodeta vadjala:
mogoče da ljubezen nje
združila bi ju bila le!
A strast Tatjanina slučajno 3420
neznana bila je ljudem.
Onjegin molčal je o vsem;
Tatjana pa je mrla tajno;
le njanja mogla znati bi,
da tako slepa bila ni. 3425

XIX.

Raztresen Lenskij ves večer je,
molčeč bil zdaj, zdaj spet vesel;
kdor z muzo je imel razmerje,
je vedno ták: mračan je sel
h klavirju: zdaj glavo podpiral, 3430
akorde same zdaj je ubiral;
potem spet v Olgo je strmel,
»jeli, da srečen sem?« ji dél.
A čas oditi je. Zaželo
se mu je žalostno srcé; 3435
ločeč od deve se mladé,
razpočiti mu je hotelo.
Tu vjel je njen pogled krotak:
»Kaj vam je?« — Nič. — In brž čez prag.

XX.

- 3440 Domov prišel je neozdravljen,
pištole je pregledoval
in vlagal jih nazaj; razpravljen
pri sveči Schillerja je bral:
a misel ena ga objemlje;
3445 srcé v njem žalostno ne dremlje:
kot čudežne lepote soj
zagleda Olgo pred seboj.
Vladimir knjižico zapira,
pero poprime; njega stih,
3450 ves poln abot zaljubljenih,
zveni in lije se. Prebira
naglas jih, lirično navdan,
kot Deljvig, kadar je pijan.

XXI.

- Slučajno so se obdržali
3455 ti verzi; takšni so bili:
»Kam, kam ste vi mi ubežali,
pomladi moje zlati sni?
Kaj dan pripravlja mi bodoči?
Zastonj pogled ga išče vroči;
3460 v megli globoki skrit leži.
Čemu? usode zakon bdi.
Naj padem jaz od projektila,
naj kroglja se okrene v stran,
vse prav je: ura bdenja, sanj
3465 v določen čas mi bo odbila;
pozdravljen bodi, dan težak,
pozdravljen mi, teme korak!

Vrsta 3453. Baron Ant. Ant. Deljvig (1798—1831) je bil licejski sošolec in bližnji prijatelj Puškina. Pozneje je izdajal literarne almanaha. Na njegovih večerih se je zbirala družba, katere središče je bil Puškin; njegova poezija se je gibala v anakreontičnem in narodnem pravcu, a obenem se je pesnik že vdajal romantični »lenobi«.

XXII.

Spet jutri zarje bo svetloba
zasinila, vstal dan svetel;
a jaz mogoče bodem v groba 3470
skrivnostno senco se podal,
pogoltnila počasna Leta
spomin bo mladega poeta,
pozabil name bode svet;
a prideš ti, lepote cvet, 3475
solzo prelit nad zgodnjo urno
in mislit: on me ljubil je,
le meni zaobljubil je
življenje mlado, tožno, burno!...
Da v mojem srcu si, vé Bog. 3480
O pridi: saj sem tvoj soprogo!«

XXIII.

Tak pel je verze temne, mlačne,
(za nas romantične sevé,
čeprav romantike oblačne
v tem zame ni; pa kaj to dé?) 3485
naposled pa pred zarjo budno,
sklonivši svojo glavo trudno
je nad besedo ideal
— moderno zdaj — lepo zaspal;
a komaj v spanja čar začasno 3490
zazabil se in vtopil je,
že sosed v sobo vstopil je
in zbudil Lenskega je glasno:
»Šest je že proč; brž na noge,
Onjegin naju čaka že.« 3495

XXIV.

A v tem se motil je. Jevgenij
ta čas je spal kot mrtev panj.
Že so predmeti razsvetljeni,
petelin že pozdravlja dan;

3500 Onjegin spava še globoko,
a solnce že stoji visoko,
sneg, ki raznaša ga metež,
svetlika se kot droben srež;
3505 Jevgen pa v postelji počiva,
še nad glavo mu leta sen.
Naposled vendar je zbudjen,
od postelje zastor odriva;
strmi in vidi, da je čas
že dávno iti v sneg in mraz.

XXV.

3510 Onjegin pozvoni. Pojavi
služabnik se, Francoz Guillot,
plašč mu in cipele pripravi,
poda perilo mu novó.
3515 Onjegin hitro se obleče,
ukaže slugi, naj se kreče
brž, pojde ž njim in naj s sebo
orožno vzame skrinjico.
Gotove so sani komodne,
3520 zasede jih, hiti za mlin.
Dospè. Dá slugi opomin,
Lepažove⁴¹ cevi usodne
za njim prinesiti; konja v tem
naj gresta v polje k hrastom dvem.

XXVI.

3525 Vladímir, vprt ob jez pri rečki,
težkó ga je pričakoval;
Zareckij pa, mehanik kmečki,
medtem je mlin ocenjeval.
Onjegin se opravičuje,
3530 Zareckij se nad njim huduje:
»A kje je, kaj, vaš sekundant?«
V duelih klasik in pedant,
metodik bil je mož v čutilih,

človeka uničiti zató
on ni dovolil kar takó,
a po umetniških pravilih, 3535
po sporočilih davnih dni
(kar nam se hvalevredno zdi).

XXVII.

»Moj sekundant?« ju oni vpraša,
»je tu: moj drug, monsieur Guillot!
Jaz mislim, da mi stranka vaša 3540
ga odklonila pač ne bo;
čeprav ni znatnega ugleda,
pa pošten dečko je seveda.«
Zareckij ustnice je mél,
Onjegin Lenskemu je dél: 3545
»Začneva?« — »Le, kar je na meni,«
mu rekel Lenskij je; odšla
za mlin sta. In medtem, ko sta
Zareckij in dečak pošteni
se važno dogovarjala, 3550
sovražnika sta zrla v tla.

XXVIII.

Sovražnika! Li davno želja
krvi ločila je njun svet?
Kàk dolgo je, kar čas brezdelja,
zadeve, misli in obed 3555
delila sta? Sedaj pa zlobno,
sovragom po krvi podobno,
kot v strašnem nerazumnem snu,
natihem eden drugemu
grozita s smrtjo brezobzirno... 3560
Bi se ne zasmejala li,
dokler se ni še lila kri,
ter v slogi ne razšla se mirno?...
A čudno jeza se svetá
sramu boji lažnivega. 3565

XXIX.

- Pištoli sta se zableščali.
 Že nabijač podrknil je.
 V cev risano sta krogli pali,
 petelin prvič škrknil je.
 3570 Smodnik se usiplje v curku sivem
 na ponev. V sedlu zanesljivem
 je dvignjen še kremen zobčat.
 Za bližnji štor Guillot gre stat
 z bojaznijo nedopovedno.
 3575 Sovraga plašča slečeta;
 Zareckij tridesetindva
 koraka s točnostjo izredno
 odmeri med obema vmes,
 in vsak je vzel svoj samokres.

XXX.

- 3580 »Nastop!« Držeč orožje mirno
 ob nogi, dva sovražnika
 zdaj trdno, tiho, ravnomoerno
 korake štiri stopita,
 za smrt stopinje in življenje.
 3585 Takrat svoj samokres Jevgen je
 — ko proti Lenskemu je šel —
 počasi dvigati začel.
 Še pet korakov sta stopila,
 tu Lenskij storil je utrip,
 3590 mereč z očesom — tisti hip
 Onjegin ustrelil . . . Odbila
 usodna ura je: poet
 spusti molče svoj pistolet,

XXXI.

- 3595 na prsi tiho roko deva
 in pada. Zatemnjen pogled
 le smrt, a muk ne razodeva.

Kot na strmini raz zamet
 v žar solnčnih isker potopljena
 se gruda povali snežena, 3600
 Onjegina mraz spreleti,
 k mladeniču tja pohiti,
 ga gleda, kliče . . . a zaman je :
 več ni ga tukaj. Pevec mlad
 je našel svoj prezgodnji hlad !
 Zavela burja prek poljan je, 3605
 cvet krasni v jutru je uvel,
 žar na oltarju je pepel.

XXXII.

Nepremakljiv leži in čuden,
 zastrl je čelo težek mir.
 Prebit mu spodnji del je gruden; 3610
 kadi se rane topli vir.
 Navdihnenje pred hipov malo
 v tem srcu pesniškem je plalo,
 ljubezen, upanje, strasti,
 življenje vrelo je in kri! 3615
 Kot sredi hiše zapuščene
 je zdaj vse tiho in temno ;
 na vek je vse potihnilo.
 Zaprte so in poapnjene
 oknice. Gospodinje ni. 3620
 Kje je, Bog ve. Vsak sled molči!

XXXIII.

Prijetno s pesmico zagatno
 sovražnika vjeziti je ;
 če moral, dasi trdovratno,
 rogé bodljive skriti je. 3625
 Nerad v zrcalu ogleduje
 se, priznajoč, da se sramuje ;
 sladkeje, bratje, če naglas
 zavpije tepec : To sem jaz !

- 3630 Prijetneje je še v molčanju
grob časten mu pripravljati,
prot čelu cev nastavljati
v razdalji, od sveta priznani;
3635 poslal k očetom pa ne bo
ga rad iz vas najbrž nikdo!

XXXIV.

- A kaj, če strel je vaš povalil
prijat'lja mladega telo,
ki pri kozarcu bil razžalil
je vas s kakšno malenkostjo,
3640 v očeh, besedah neoprezen,
ali celo v nevolji jezen
vas sam ponosno je pozval, —
povejte, kakšen čut navdal
bi vašo dušo, ko ves bled bi
3645 na zemlji ležal hladen, trd
pred vami on, na čelu smrt,
postajal vedno bolj ko led bi,
ko gluh, tih, posinjelih lic
bi bil na vaš obupni klic?

XXXV.

- 3650 Kes bridek mu srce razjeda,
z roko pištolo je zažel,
na Lenskega Jevgenij gleda :
»Ubit, kaj češ?« je sosed del,
Ubit! . . . ta strašni krik prevzame
3655 Onjegina, da tresti jame
se in odide zvat ljudi.
Zareckij skrbno položi
na sanke truplo zledenelo ;
domov zaklad strašan peljá.
3660 Čuteč mrliča, hrkata
konjiča plašna, s peno belo
jekleni uzdi močita
in kakor strela skočita.

XXXVI.

Drugovi, vam je žal poeta,	
ki kakor nadepolni cvet	3665
tik onkraj detskega razcveta,	
nič ne postavši še za svet —	
uvel je! Kje je valovljenje,	
kje plemenito je stremljenje	
razuma, mladega srcá,	3670
visoko-nežno-smelega?	
Ljubezni želje ve mladostne,	
znanj žeja, dela brez miru,	
kje strah napak je, čut sramu,	
kje sanjarije ste skrivnostne,	3675
nezemskih ve odsev stvari,	
ve poezije svete sni!	

XXXVII.

Človeštvu morebiti k sreči,	
al k slavi vsaj je bil poslan:	
njegovi liri, zdaj molčeči,	3680
glasen odmev in neprestan	
bi dan bil v vekih. In poeta	
mogoče je na lestvah sveta	
kakšen visok še čakal klin.	
Mogoče s sabo vzel trpin	3685
je sveto tajno, ki ne ve je	
nihče zdaj več, morda za nas	
zamrl je životvorni glas,	
in onkraj tihe grobne meje	
k njej himna ne dospe vekóv,	3690
ne blagoslovi narodov.	

XXXVIII.

— — — — —
 — — — — —
 — — — — —

XXXIX.

- Morda zadela pa poeta
usoda vsa navadna bi.
Minila bi mladosti leta,
3695 postala duša hladna bi.
In v mnogem bi se izpremenil,
poslovil se od muz in ženil,
ves srečen in rogat v vasi
prešivan spalnik nosil bi;
3700 spoznal bi se z življenjem v znoji,
protin bi kmalu mož imel,
pil, jedel, se redil, slabel,
naposled v postelji bi svoji
umrl sred padarjev, otrok,
3705 za njim ostal bi babji jok.

XL.

- Pa bilo, kar hotelo, bralec,
ljubimec mladi moj, gorje,
poet, zamišljeni sanjalec,
ubit od družne je roke!
3710 Prostorček v levo od vasi je,
kjer živel sin je poezije,
skup rasteta tu smreki dvé,
pod njima valčki žuboré,
tekoči v strugi raz obronke.
3715 Tu se orač počije rad,
potapljat žnjice v vodni hlad
prihajajo sèm vrče zvonke;
tu ob potoku v senčnik gost
se dviga spomenik preprost.

XLI.

- 3720 Pod njim (ko dež jesenski voljen
kropiti začne poljski mir)
prepeva, spletajoč svoj šolen
o volških ribičih pastir.

In mestna deklica cvetoča,
 čez leto v vasi bivajoča, 3725
 ko s konjem preko polj in lok
 se v diru nosi sama krog,
 ustavlja konja sredi dira,
 povodčev jermen pridrži,
 odgrne pajčolan z oči, 3730
 z begočimi očmi prebira
 napis preprosti — in s solzo
 oči se nežne ji zastró.

XLII.

V koraku gre ob poljski meji,
 potaplja v sanje se gredé; 3735
 usoda Lenskega srcé ji
 še dolgo polni nehoté,
in misli: »Kaj je bilo z Olgo?
 Se je li žalostila dolgo,
 li solz je bilo kmalu kraj? 3740
 In kje nje sestra je sedaj?
 Kje je begun ljudi in svéta,
 žensk modnih modni ta sovrag,
 kje zdaj je mračni ta čudak,
 morilec mladega poeta?« 3745
 Račun ob svojem času sam
 o vsem z veseljem vam podam;

XLIII.

le zdaj ne. Res, da mrkogleda,
 junaka ljubim svojega, 3750
 in vrnem k njemu se seveda,
 le da mi ni sedaj do tega.
 Čas pozen h grobi prozi kloni,
 čas lahkoživko rimo goni,
 in jaz, z zavzdihom to priznam,
 že leno se za njo peham. 3755
 Pero že nima sle nekdanje,

da lističe mazalo bi, —
in druge resnejše skrbi
in druge, vse hladnejše sanje
3760 vznemirjajo mi sen srcá
v tihoti, v vrvežu sveťa.

XLIV.

Poznal sem drugih želj glasove
in novo sem bolest poznal, —
up k prvim več me ne pozove,
3765 a stare boli mi je žal.
O sni, kje vaša zdaj sladkost je?
Kje večna rima k njej, mladost je?
Kaj je naposled res odcvel,
usahnil venec njen, uvel?
3770 Kaj res, kaj res nepovrnljivo
je brez elegičnih period
pomlad dni mojih šla odtod
(kar trdil sem doslej šaljivo)?
In res ne vrne se nikdar?
3775 Kaj res bom trideset že star?

XLV.

Da, poldan moj je tu, priznati
bo treba, vidim, to bridkost.
Pa dajva se lepo razstati,
o lahka moja ti mladost!
3780 Zahvalim te za vse naslade,
za žalost in za muke mlade,
za šum, za vihre, za gosti,
za vse, kar si mi dala ti.
Saj sem ob tebi pravočasno
3785 v tihoti, sred vznemirjanja
naslajal se . . . brez merjenja —
Dovolj! Zdaj z dušo mirno, jasno
na svojo novo cesto spem,
od prošlosti počivat grem.

XLVI.

- Oj z Bogom, sence, kjer sem dobo 3790
 presamotaril mladih dni,
 s strastmi jo polnil in z lenobo,
 z misleče duše sanjami.
 Ti mladi vzhit za poezijo,
 razvnemaj mojo domišljijo, 3795
 srca dremoto razbodruj,
 moj domek večkrat obiskuj:
 poeta duše v hlad zavreči
 ne daj; naj srd je ne shladi,
 da končno ne okameni 3800
 v opojnosti svetá mrtveči,
 sred gizdalinov brez srca,
 sred tepcev slavnega sveta,

XLVII.

- sred premetenih, plahoglasnih 3805
 otrok objestnozbirdljivih,
 zločincev smešnih, dolgočasnih,
 sodnikov, beb prepirljivih,
 sred žensk koketnih, bogomolnih
 in sredi sužnjev prostovoljnih,
 sredi vsakdanjih modnih svaj, 3810
 spoštljivih, laskavih izdaj,
 sredi obsojanj mrzlohladnih,
 ničemurnosti brez srca,
 sredi dosadnosti brez dna,
 računov in besed navadnih, 3815
 v vrtincu, kjer, prijatelji,
 se kopljem jaz in z mano vi.

(1826. Mihajlovsko.)

Sedmo poglavje.

Moskva, Rossiji doč ljubima,
kdě ravnuju tebě syskat ?

Dmitrijev.

Kak ne ljubit rodnoj Moskvj ?

Baratynskij.

Gonenje na Moskvu! čto značit
vidět svet!

Gdě-ž lučše ? — Gdě nas nět.

Gribojedov.*

I.

- 3820 Od žarkov vesne gnan zmagalnih,
je že pobegnil sneg bil bel
z obližnjih gôr v potokih kalnih
dol v vso preplavljeno globel.
Prirodo jasen smeh spreleta,
ko v polsnu čaka jutra leta,
vse sinje se blešči nebo.
- 3825 A drevje v gozdu še goló
v zelenje gre kakor iz puha.
Za davkom poljskim roj čebel
že leta iz voščenih cel.
- 3830 Dolina pestra je in suha,
govedo muka, slavček mil
se v tiho noč je že glasil.

* »Moskva, Rusije hčerca ljubljena,
kje se najde tebi enaka?«
»Kako bi človek ne ljubil rodne Moskve?«
»Napadanje Moskve! kaj pomeni videti svet!
Kje pa je boljše? — kjer nas ni.«

II.

- Pomlad, pomlad, ljubezni doba,
kàk tvoj prihod me vžalosti,
ker hrepenenje in tesnoba
sta v duši moji in krvi! 3835
- S kàk težko notranjo mehko
naslajam vselej se z milobo
pomladi, ki v obraz pihlja
mi sred pokoja vaškega!
Mar so mi že naslade tuje, 3840
in vse, kar veseli, živi,
kar vriska in kar se blešči,
dolgčas in muke povzročuje
mi v duši, davno že mrtvi, —
in vse se ji temno že zdi? 3845

III.

- Nam ni li novo listje ljubo
po vzetem nam v jeseni proč,
ker mislimo le na izgubo,
gozdov šum novi slušajoč? 3850
Ali v prirodi obnovljeni
v nemirne misli potopljeni,
minljivost zremo naših dni,
katerim obnovljenja ni?
Mogoče v misli nam prihaja, 3855
moteč poetični naš slaj,
pomlad drugačna od nekdanj
in nam v srcé trepet privaja,
budeč spomin na daljni kraj,
na mesečne noči sijaj . . .

IV.

- To je tvoj čas, moj dobri lenec, 3860
epikurejski modrijan,
ti ravnodušni osrečenec,
pri Levšinu⁴² odgojevan,

- 3865 ti Prijam kmetiške idile,
ve dame čuvstvene in mile,
na selo vabi vas pomlad,
čas del, toplote, cvetja, nâd,
čas šetenj, pesniško vznesenih,
3870 noči omámljivih brez mej,
na polja, bratje, brž, čimprej
v kočijah težko naloženih,
vôz, pošt brž poslužite se,
prek mitnic potegnite se!

V.

- 3875 Ti tudi, bralec moj laskávi,
naroči si koleselj mal,
šum mestni jadrno ostavi,
kjer v zimi si se radoval,
da z mojo muzo svojenravno
3880 šumljanje slušat greš dobavno;
tam reka brez imena je
v vasici, ki Jevgena je,
moža puščavniške idile,
prezabila pred kratkim še
3885 v sosedstvu mlade Tanjice,
sanjave deve moje mile,
a kjer sedaj že več ga ni . . .
kjer pustil tožne je sledi.

VI.

- 3890 Med hribi, ki stoje v polkrogu,
gre pot in potok vije se
ter teče po zelenem logu,
da v gozdu v reko izlije se;
tam slavca, vesne ljubčka, petje
vso noč glasi se, šipka cvetje
5895 diši in voda čevrlja,
tam se nagrobnik lesketá
iz sence smrek dveh ostarelih.
Napis na njem ti govori:

»Vladimir Lenskij tu leži;
umrl je rano smrti smelih
ta dan, to leto, takšnih let. 3900
Uživaj mir, mladič-poet!«

VII.

Ko krive smreke vejo nižnjo
dih zgodnji upogibal je,
večkrat nad urno to ponižno 3905
skrivnosten venček zibal je;
pogosto v predvečerni dobi
hodili sta dve sestri h grobi,
v objemu stali plakajoč,
in luna je sijala v noč.
A zdaj . . . je spomenik otožni 3910
pozabljen. Sled več ne drži
do sèm. Na veji venčka ni, —
pod njim le stari in nadložni
pastir kot preje poje si
in plete šolne svoje si. 3915

VIII.

— — — — —
— — — — —
— — — — —

IX.

— — — — —
— — — — —
— — — — —

X.

Ubogi Lenskij moj! Od jada
jokala je le malo dni.
Gorje! Nevesta lepa, mlada
bol svojo kmalu preboli.

- 3920 Pozornost nje dobil je drugi,
 uspaval drugi v njeni tugi
 z ljubeznijo je nje bolest, —
 ulan nje čut je vzel v posest,
 ulana srčno je vzljubila! . . .
- 3925 In glej že ž njim je pred oltar
 pod vencem sramežljivo v par
 z glavo priklonjeno stopila;
 žar bil v povešenih očeh,
 na ustnah bil lehák je smeh.

XI.

- 3930 Ubogi Lenskij! Se v zagrobni
 molčeči večnosti zavzel
 je li, ko pevec je turobni
 o nezvestobi vest prejel?
 Li tam, kjer teče mrtva Leta,
 brezčutno srečnega poeta
 3935 že več se ne vznemirja duh
 in svet mu je zaprt in gluh? . . .
 Ták ravnodušno pozabljenje
 za grobom pričakuje nas.
- 3940 Drugóv, sovragov, ljubíc glas
 potihnil bo. Le za imenje
 bo dedičev srditi zbor
 pričel svoj nedostojni spor.

XII.

- 3945 V družini Larinke nato je
 umolknil kmalu Olgin golk.
 Ulan, tlačán usode svoje,
 oditi moral ž njo je v polk.
 Ko starka se je poslavljalá,
 solze je bridke prelivala,
 3950 dejal bi, da to smrt bo nje,
 le Tanja zmogla ni solzé:
 a smrtnobledo je postalo

nje lice žalostno, ko vsi
iz hiše so na prag prišli
in vse h kočiji je tiščalo, 3955
ko Olga ž njim vstopila je,
Tatjana ju spremila je.

XIII.

In dolgo, kot z meglo obdana,
strmela je v njun daljni sled . . .
zdaj sama, sama je Tatjana! 3960
Gorje! družico dolgih let,
nje živo mlado golobico,
nje srčno ljubljeno sestrico
usoda udaljila je,
za vedno ju ločila je. 3965
Kot senca brez miru pohaja,
zdaj v zapuščeni vrt strmi . . .
A tolazila zanjo ni,
in olajšave ne nahaja
za pridržavane solzé, 3970
in počiti ji če srce.

XIV.

Tako okrutno zapuščena
v silnejši strasti zagori,
spomin na daljnega Jevgena
glasneje v srcu govori. 3975
Ne bo ga videla več priti,
še več: v njem mora sovražiti
moža, ki brata ji ubil.
Poet je pal . . . A že je bil
od vseh pozabljen, k ženitnini 3980
nevesta mu je z drugim šla;
in misel nanj izginila
kot dim na nebni je sinjini.
Morda še dvema ga je žal;
čemu bi človek žaloval? . . . 3985

XV.

- Večer je in mrači se. V gaji
šumlja potoček. Hrošč brenči,
že se razšli deklet so raji.
3990 Za reko se kadi, gori
že ogenj ribiški. V poljani,
od meseca osvetljevani,
Tatjana vsa zasanjana
samotno pot je tiho šla;
3995 šla, šla . . . nakrat uzrla preko
brežuljka je gosposki dom,
zaselje, gozd in pod vrtom
v srebrni mesečini reko.
In zrla, zrla je strmé,
utripalo ji je srce.

XVI.

- 4000 Začno vznemirjati jo dvomi:
»Naj grem naprej, ali nazaj? . . .
Kdo zna me? Njega ni več v domi . . .
naj vidim vrt in hišo vsaj!«
Tatjana s holma se nameri,
4005 preplašeno na dom umeri
pogled svoj, z dvomi prepojen . . .
na dvor prestopi zapuščen.
Psi so se vrgli nanjo v roju.
Na njen prestrašen krik otrôk
4010 služabniških družina v krog
jo glasen je sprejela. V boju
razganjala je deca pse,
gospíco vzela je med se.

XVII.

- 4015 »Bi videti dom barski smela?«
povpraša Tanja. Otročad
k Anisji brž je pohitela,
da dá ji ključ od vežnih vrat.

Anisja k njej je pristopila
 in duri ji je odklenila;
 v dom prazni stopi njen korak, 4020
 kjer žil je v zimi naš junak.
 V dvorani tamkaj, kjer ostal je,
 počiva na biljardu kij,
 na zofi zgubani leži
 bič za jahanje. Tanja dalje; 4025
 »Kamin« — dé starka naenkrat —
 »tu barin sam sedel je rad.

XVIII.

Ko rajni Lenskij na vizite
 je hodil, bil je tu obed.
 Sèm se za mano potrudite, — 4030
 tu je gospodov kabinet:
 tu spal je, kavo zajtrkaval
 ter oskrbnika zaslišaval
 in kakšno knjigo zjutraj bral . . .
 Tu je že stari domoval. 4035
 Ta včasi z mano je v nedeljo,
 nadevši si očala rad,
 prišel sèm ‚duraka‘ igrat.
 Dal duši Bog, ki si je vzel jo,
 zveličanje, kosti mirné 4040
 naj v zemlji-materi ležé«.

XIX.

In ginjeno srce je njeno,
 ko ogleduje krog reči,
 vse se ji zdi ták dragoceno,
 vse boľno dušo ji bodri 4045
 z naslado, pol v boleost vtopljeno:
 i miza z lučjo pogašeno
 i knjige i obrnjena
 prot oknu postelj zgrnjena,
 razgled skoz somrak mesečine 4050

4055 i somrak sam, skrivnostno bled,
i lorda Byrona portret
i deklica iz jeklevine
v klobuku, čelo v tri gubé,
držeč prekrížane roké.

XX.

4060 V moderni celi dolgo Tanja
kakor začarana stoji.
A noč je. Veter se zaganja.
V dolini je temno. Gozd spi;
nad reko se meglà zgostila,
za goro se je luna skrila,
in mlada romarica zdaj
bo iti morala nazaj.
4065 In Tanja, skrivši valovenje,
na tihem še vzdihnila je
in se domov vrnila je,
proseč še prej za dovoljenje,
posečati samotni grad,
hoditi semkaj knjige brat.

XXI.

4070 Za vrati se je poslovila
od oskrbnice. Drugi dan
se v ranem jutru spet vrnila
je v dom ostavljen in mirán.
4075 V molčečem, mrtvem kabinetu,
vse pozabivši na tem svetu,
naposled sama bila je
in dolgo se solzila je.
Potem se knjig je polotila.
4080 Prej zanjo v njih ni ležal mik,
zazdel pa se izbir je knjig
ji čuden. V branje se vtopila
je poželjivo naposled:
in nov se ji odprl je svet.

XXII.

Sicer mi vemo, da Jevgen je se čitanja odučil bil;	4085
vendar nekoliko imen je od izločitve izključil bil, poeta Gjaura in Juana in ž njim še kaka dva romana,	4090
ki v njih je vek izrazil se in človek poobrazil se dni naših še zadosti verno z breznravno dušo in suhó ter egoistično takó,	4095
k sanjarstvu sklonjeno brezumno, z razumom, ki ga srd mori, da v praznih delih se gubi.	

XXIII.

Hranili lističi različne od nohtov vdrte črte so. Oči pazljive gospodične živeje nanje vprte so.	4100
Tatjana s trepetanjem gleda, katera misel in beseda Onjeginu je šla v srcé, s čim se soglašal je molčé.	4105
Sledove svinčnika opaža Jevgenovega ponekod. Njegova duša se povsod na listih nehote izraža; zdaj je beseda, križec zdaj in potlej zopet je vprašaj.	4110

XXIV.

Polagoma začenja mala
Tatjana razumévati
jasneje njega, Bogu hvala,

Vrsta 4088: Angleški pesnik lord Byron.

- 4115 ki ji po njem medlévati
v usodi je nedobrodarni ;
čudak otožni in nevarni
je stvor pekla ali nebes,
ta angel, ta ponosni bes,
4120 kdo neki je ? Je li posnetek,
fantom li ničev, al nalašč
v Child Haroldov oblečen plašč
Moskvič, muh tujih le povzetek,
besed modernih leksikon ? . . .
4125 Ni končno parodija on ?

XXV.

- Je li uganko razrešila ?
Je li beseda najdena ?
Čas gre — medtem je pozabila,
da jo že čakajo doma,
4130 kjer zbrala sta se dva soseda
in plete se o njej beseda.
»Kako ? Otrok ni Tanja več,«
je starka pravila hropeč.
»Saj Olinka je mlajša bila.
4135 Že čas jo preskrbeti bo ;
jej, jej, a kaj naj počnem ž njo ?
Dozdaj je vsem odgovorila :
Ne ! Žalost v njenih je očeh
in sama tava po gozdeh.«

XXVI.

- 4140 — Ni li zaljubljena ? — »A v kóga ?
Bujanov vprašal je — odkaz.
In Pjetuškovu se le roga.
Huzar Pyhtín je bil pri nas :
4145 kako se sukal je krog Tanje,
kak všeč mu bilo njeno znanje !
Že mislila sem : zdaj pa bo ;
kje neki ! spet ni nič biló.«
— Kaj, mamica, naj bo kar hoče :

hajd v Moskvo na semenj nevest!
Tam pravijo je praznih mest. — 4150
»Dohodki so premajhni, oče.«
— Za eno zimo bo zadost;
če ne, posodim malenkost. —

XXVII.

In starka jako je vzljubila
ta pametni in blagi svet, 4155
zračunala je in sklenila
moskovski zimski svoj izlet.
Zve tudi Tanja to novico.
Pred strogo publiko sodnico
postavi jasni naj obraz, 4160
preprosti kmetiški svoj stas,
obleke svoje zapoznele,
besed način svoj zapoznel,
da v Moskvi modni svet bi cel
pogleda vpiral vanjo sme!... 4165
Ne! rajši tu ostala bi,
z gozdovi druževala bi.

XXVIII.

Z razsvitom prvim že je vstala,
na polja šla je in ravni
in rekla, ko ogledovala 4170
je z ginjenimi jih očmi:
O z Bogom, mirne ve doline
in znanih hribov ve višine,
domovi znani vi dreves!
O z Bogom, sinji kras nebes, 4175
in z Bogom, radostna priroda!
Ta mili tihi svet sedaj
zamenjam za glasan sijaj!...
Pa z Bogom tudi ti, svoboda!
Za čem in kam srcé stremi? 4180
Kaj mi usoda dodeli?

XXIX.

- Zdaj podaljšuje svojo hojo.
 Tu holm, tam potok sredi drág
 z lepoto pridržuje svojo
 4185 Tatjane ginjene korak.
 In kakor s starimi drugovi,
 z gozdovi svojimi, z logovi
 se pogovarjati hití.
 A leto jadrno beži.
 4190 Nastala zlata že jesen je.
 Priroda trese se, bleđi,
 kot žrtev bujno se krasi ...
 Pa dahnil sever ves meglen je,
 zavil strašný je — in prišla,
 4195 glej, zima je — čarovnica.

XXX.

- Prišla pršeč je, obvisela
 po vejah v kosmih je; s preprog
 valovi nežnimi odela
 4200 je hrib in polje naokrog,
 obrežje z reko nepremično
 z odejo je zravnila lično;
 mraz se blešči. Kak veselé
 nas muhe zime ljubljene!
 Za Tanjo v njej pa ni utehe.
 4205 Ne pojde je pozdravljat, ah!
 vdihávat v prsi mrzli prah,
 umivat s prvim snegom s strehe
 kopalne — lica, pleči, grud!
 Straši jo zimske vožnje trud.

XXXI.

- 4210 Odhoda dan je že določen, —
 napoči končno njega svit.
 Pozabljen prej in ves razpočen
 voz je pregledan in obit.

Na tri kubitke — kot navada —
 imetek se domač naklada, 4215
 kovčégi, stoli, ponvice,
 sok v steklenicah, žimnice,
 blazine, kletke s petelini,
 kotličiči, lonci etc,
 imetek vsakršne vrsté. 4220
 Glej, v sobi že nastal v družini
 je šum, vse joka za slovo:
 Kljus osemnajst na dvor ženó.

XXXII.

Zaprezajo jih pred vozove,
 a v kuhinji kuha se in cvre, 4225
 blago nakladajo v vrhove,
 kričé vozniki in žené.
 Na kljusi mršavi kosmati
 se ziblje predjahač bradati.
 Sešla družina se kraj vrat 4230
 od barinj je slovo jemat.
 Glej, že vozovje se pošteno
 za vrata plazi in vali.
 »Oj z Bogom, mirni kraji vi!
 in ti zatišje osamljeno! 4235
 Kdaj vas uvidim? . . .« In solzé
 v očeh se Tanji zableščé.

XXXIII.

Kadar prosveti dobrotljivi
 ustopi se pri nas več mej,
 čez čase (filozofi sivi 4240
 sešteli so, da nič poprej,
 ko let čez petsto) spremenile
 se bodo ceste nad vse sile:
 Chausseé Rusijo semtertja
 bo sekala, zedinjala, 4245
 železni čez vodé mostovi
 v širokih lokih se razpnó,

4250 zavnajo gore, pod vodó
izkopljejo se drzni rovi,
in na postaji vsaki bo
napravil svet gostilnico.

XXXIV.

4255 Zdaj dobrih cest pri nas ne išči,⁴³
mostovi Bog ve kje gnijó,
bolhé, stenice v prenočišči
za hip zaspati ne dadó;
gostilnic ni. In v izbi hladni
visi kričavi, toda gladni
cenik le za oči raz zid,
4260 dražeč zaman tvoj apetit,
medtem ko kmečke zreš ciklope
poleg žerjavice bledé,
kak z ruskim kladivom zdravé
lahkotni fabrikat Evrope,
4265 goječ hvaležen čut cestam
in blagru domovinskih jam.

XXXV.

4270 A v zimi hladni in ugodni
pot kaj lahka in sladka je.
Kot stih brez misli v pesmi modni
tāk zimska cesta gladka je.
Avtomedonov naših vojke
slové kot njih nevtrudne trojke,
vrsté leté, kot da so seč,⁴⁴
pogled praznoten tolažeč.
K nesreči Larinka vozila

Vrsta 4260: Ciklopi tukaj v pomenu kovači.

Vrsta 4270: Avtomedon je bil Ahilov voznik. Puškin parodira slog starih ruskih pesnikov, ki so v svoje spise radi vpletali klasična imena. Glej gori vrsto 3864: »ti Prijam kmetiške idile« in zadnjo kitico tega poglavja.

se s konji svojimi je le, 4275
boječ poštine se dragé. —
Dekle se torej je naužila
puščobe potne in nezgod:
dni sedem se je vlekla pot.

XXXVI.

Pa bliže cilju sta in bliže. 4280
Kar Moskve »belokámene«
zagledata vse zlate križe,
ki s starih stolpov se bleščé.
Oj, bratci! kak jaz bil vesel sem,
ko stolpov in cerkvâ krog cel sem, 4285
palač, vrtov in cest nebroj
uzrl naenkrat pred seboj!
Kak često v razločitve bedi,
sledeč usodi blodni nem,
na tebe, Moskva, mislil sem! 4290
O Moskva . . . Kaj se v tej besedi
za rusko zlilo je srcé,
odklike našlo v njej živé.

XXXVII.

Glej, tu stoji, obdan z dobravo, 4295
gradič Petrovski. Ves mračan,
ponaša se z nedavno slavo.
Zastonj je čakal Korzičan,
ko ga prevzela zadnja sreča,
da Moskva bi prišla klečeča
sèm s ključi Kremlja starega: 4300
ne, moja Moskva ni prišla
z glavó upognjeno po boju.
Ne praznik, ne sprejemni dar,
pač pa pripravljala požar 4305
je nestrpljivemu heroju!
Odtukaj, v misli zatopljen,
na grozni gledal je plamen.

XXXVIII.

- 4310 O z Bogom, naše slave priča,
gradič Petrovski. »No ,pašol'!
Ne stoj!« Že mitnična stebriča
se bélita. In voz navzdol
po Tverski teče čez kotanje.
Kožó kmetice se, čuvajne,
4315 štacune, dečkov roj glasan,
palače, parki, samostan,
sani, Buharci, mali vrti,
trgovci, bajtice slabé,
kozaki, stolpi in cesté,
4320 lekarnice in mod obrti,
balkoni, levi poleg vrat,
na križih polno vranjih jat.

XXXIX.

— — — — — — — —
— — — — — — — —
— — — — — — — —

XL.

- 4325 Ta utrudljiva mestna gonja
trpela je par ur; takrat
je v ulici sred Haritonja
obstal naš voz tik hišnih vrat.
Posetili sta staro teto,
ki že boleha leto peto
na jetiki. Odprl lakaj
je vrata jima na stežaj,
4330 v očalih, strganem kaftanu,
s pletenjem v roki, siv Kalmik.

Vrsta 4309: Pašol, ruski priganjalni medmet.

Vrsta 4324: t. j., v fari cerkve sv. Haritonija, v Ogorodnikih
(del mesta v Moskvi).

Sprejel v salonu ju je krik
knežne, ležeče na divanu.
In starki sta se jokajoč
objeli, glasno vzklikajoč. 4335

XLI.

»Knežna, mon ange!« — Pachte! »Alina!«
— Kdo mislil bi? — »Že od kedaj!«
— Za dolgo? »Draga mi kuzina!«
— A sedi! to ti je slučaj!
Res kakor scena iz romana ... 4340
»A to je moja hči Tatjana.«
— Ah, pojdi k meni, Tanja, no,
zdi se mi, da je sanja to ...
Še veš povest o Grandisonu? —
»O kom, a že vem. Grandison! 4345
Da vém, še vem. A kje je on?«
— Tu je, živi pri Simeonu;
za Božič me je obiskal;
pred kratkim sin je svatoval.

XLII.

A oni ... to pa odloživa, 4350
sorodnikom vsem tu okrog
Tatjano jutri pokaživa.
Ah, meni ni moč, žalibog —
s težavo vlačim se sirota.
No, vidve trudni sta od pota, 4355
počivat pojdita z menoj ...
sil ni ... te trudne prsi ... oj
Zdaj še veselje mi je trdo
ne samo žalost ... res odveč
na svetu sem in za nič več ... 4360
Na starost je življenje grdo ...
Tu se je tak utrudila,
da v kašlju se je grudila.

Vrsta 4347: t. j., v fari cerkve sv. Simona Stolpnika v Moskvi.

XLIII.

- 4365 Ljubav in vzhit bolnice Tanji
do srca segla sta; a njej
ni dobro v novem stanovanji,
na dom le vajeni doslej.
In v novi postelji za svilno
zaveso spala ni obilno;
4370 ko je zazvonil raz zvonik
zvon rani, jutra del znanik,
je Tanja posteljo pustila.
Pri oknu je posedala,
4375 skozi blede somrak gledala,
a svojih polj ni razločila:
v neznanega dvorišča kot,
v hlev zrla, kuhinjo je in plot.

XLIV.

- In glej, k sorodniškim obedom
Tatjano vodijo vsak dan,
4380 kažó tam babicam in dedom
njen len in pa razmišljen stan.
Sorodnike iz daljne zemlje
povsod prijazno se sprejemlje:
postrežba, klikov tolikanj!
4385 »Kako si zrastle! Oni dan
pri krstu sem — se zdi — ti stala!«
— Jaz ták sem pestovala te! —
»A jaz sem ták uhala te!«
— Jaz sem kolačev ti dajala!«
4390 In v zboru vse premlevajo:
»Kák leta le minevajo!«

XLV.

- Na njih pa vidne ni premene,
na njih je vse še stari kroj:
zmer isti kneginje Jelene
4395 je pajčolanasti ovoj;

še pudra se Lukerja Lvovna,
 še laže se Ljubov Petrovna,
 Ivan Petrovič je zabit,
 Semjon Petrovič skoporit,
 a Pelageja Nikolavna 4400
 mosjé Finmoucha še imá,
 še psa in istega moža,
 ki član je klubov vrl kot zdavna,
 še ták je gluh, ták se smehljá
 in ták še je, pije za dva. 4405

XLVI.

Objemljejo njih hčerke Tanjo.
 Moskovske mlade gracije
 molče izprva zrejo nanjo,
 mereč od nog jo do glave;
 in sodijo jo, da je čudna, 4410
 provincialna in odljudna
 in bleđa, suha nekako,
 sicer pa lepa je celó;
 potem se pokoré prirodi,
 družéč se ž njo, na dom vedó, 4415
 mehko v poljubih roke žmó,
 lasé ji kodrajo po modi,
 skrivnosti zaupujejo,
 kot srca dev jih snujejo,

XLVII.

vse svoje in družic pobede, 4420
 porednost, upe, polne sanj.
 Tekó nedolžne jim besede
 s prikusom lahkih opravljanj.
 Potem za njih otročarije
 žele prav ljubko, da odkrije 4425
 še ona svoje jim srce.
 A Tanja, kot da spi bedé,
 posluša nema govoreče,

- 4430 nič ne razume od vsega
in tajnost svojega srca,
zaklad svoj sveti solz in sreče,
natihem váruje medtem,
nikomur ne pové o njem.

XLVIII.

- 4435 Tatjana verno prisluškuje,
kaj zbrana družba govori;
a vse v salonu prežvekuje
neumne, bedaste reči;
tâk bleda, mrzla so njih usta,
celo kleveta njih je pusta;
4440 v suhósti jalovih besed,
vprašanj, novic in njih klevet
bi misli se zastonj iskalo,
vsaj tjavendan, vsaj nehote.
4445 Um ne nasmehne se; srcé
ne vztrepeta niti za šalo,
še smeha vrednih se abot
ne najde v tebi, svet pustot!

XLIX.

- 4450 Mladeniči arhivni v zboru
jo afektirano motré
in o devojki v celem koru
nemilostljivo govoré.
Neki glumač otožen zeva,
da zanj je idealna deva,
in ob podboj se nasloni
4455 ter elegijo ji vari.
Pri teti dolgočasni k Tanji
nekoč je Vjazemskij prisel,

Vrsta 4448: »Arhivni mladeniči« so uradniki moskovskega glavnega arhiva zunanjih del. V neki opazki pravi Puškin, da ima ta izraz od svojega prijatelja Sobolevskega.

zanimanje ji v duši vnel,
pogled mu je obvisel na nji,
popravljajoč vlasuljo si, 4460
se informiral je o nji.

L.

A kjer Melpomena doma je,
kjer njen zategnjen krik doni,
kjer s šumnozlatim plaščem maje 4465
pred hladno množico ljudi,
kjer sen Talijskih okuša
in ploska družnega ne sluša,
Terpsihori edini še
gledalec mladi čudi se
(kar bilo tudi je pred leti 4470
ob našem času pravtako),
uprli niso se na njó
ne ljubosumni dam lornjeti
in ne kukala modnih mož
iz vrst parketnih, ne iz lož. 4475

LI.

Jemljó jo tudi na večere.
Tam gneča je, nemir in žar,
je godba, sveče so stotere,
za parom mimo šviga par, 4480
v obleki lahni lepotice
in ljudstva pisane kopice,
obširen polukrog nevest,
za čuvstvo čarobna prelest.
Tu gizdalini razglašeni 4485
kažó brezstid svoj in žilet
ter nepazljivi svoj lornjet.
In sèm huzarji vpokojeni
hité, da v blišču pogrmé,
premagajo in odleté.

LII.

- 4490 Noč mnogo zvezd prekrasnih šteje
in Moskva mnogo lepotic.
A luna sred višav svetleje
od vseh nebeških je družic.
I ta, ki motiti pokoja
- 4495 ne sme ji nežna lira moja,
se mi kot krasna luna zdi,
ki sama sred družic blešči.
Kako nebeško se ponosno
dotika ona zemskih tal!
- 4500 Kàk nežen je nje prsi val,
oko nje divno strastnorosno! . . .
Dovolj, dovolj, prenehaj že,
brezumstvu dal si, kar mu gre.

LIII.

- 4505 Šum, tekanje, smeh in pokloni,
mazurka, hitra, valček . . . V tém
izza tetâ dveh ob koloni,
nevidna skoro vsem ljudem,
Tatjana zre in nič ne vidi;
ta svet sovraži in se stidi;
- 4510 zatohlo ji je tu . . . in san
do njenih nosi jo poljan,
v vasico, k revežem seljanom,
kjer solnčijo samije se,
kjer svetel potok lije se,
- 4515 tja k cvetkam njenim in romanom,
v aleje lip in senc zaton,
kjer se ji je pojavljal o n.

LIV.

- 4520 Tako jo misel v daljo žene:
pozabljen svet je, bučni bal;
a v tem z očmi od nje ne trene
nekakov resen general.

In teti sta si namignili,
s komolcem hkrati jo dregnili,
obenem šepetali jej:
»Tatjana, brž na levo glej!« 4525
— Na levo? kam? Kaj tam je neki?
»Naj bo, kar hoče, ti kar glej...
tam vidiš spredaj v gruči tej,
kjer dva v vojaški sta obleki...
Odšel je... zdaj je tu obstal...« 4530
— Kdo? Ta debeli general?

LV.

Tu pa častitat vas povabim
na zmagi Tanji; isti čas
krenimo v stran, da nanj ne zabim,
ki ga opevam tukaj jaz... 4535
O tem še par besed pridevam:
*Prijatelja mladega opevam
in muh njegovih cel nebroj.
Glej milostno na trud ta moj,
ti muza epična, in name!* 4540
*Če zvesto palico mi daš,
ne bodem blodil križem kraž.*
Dovolj. Sedaj pa breme z rame!
V čast klasicizmu sem takó
dodál uvod, čeprav kasnó. 4545

(1827—1828. Moskva, Mihajlovsko.
Peterburg, Malinniki.)

Osmo poglavje.

Fare thee well, and if for ever
Still for ever fare thee well.*
Byron.

I.

Ko cvel brezskrbno sem v liceja
vrteh sred mehkih, varnih tal,
z veseljem bral sem Apuleja,
a Cicerona nisem bral ;
4550 spomladi kraj tihotne vode,
ko krikati sem čul labode,
tam sredi tajnostnih dolin
prišla je muza iz višin
4555 v dijaško sobo mojo v gosti
in vso jo v žar odela je,
pir mladih nad v njej vnela je,
opela detske je radósti
in slavo davnih pokolenj,
srca trepetajoči sen.

II.

4560 Svet čul je rad, kar sem obrazil,
uspeh je prvi dal mi kril ;
Deržavin stari me opazil,

* »Srečno — in ako za večno, — bodi vseeno srečna.«
Vrsta 4548: Lucij Apulej je bil rimski pesnik drugega
stoletja po Kr. rojstvu, doma iz Kartagine, avtor znamenitega
»Zlatega osla«.

Vrsta 4562: Gavr. Romanovič Deržavin (1743—1816) je bil
pevec veličja carice Katarine, avtor retoričnih ôd. Pri nekem

na potu v grob blagoslovil.

— — — — — — — —
— — — — — — — —
— — — — — — — —
— — — — — — — —
— — — — — — — —
— — — — — — — —
— — — — — — — —
— — — — — — — —
— — — — — — — —
— — — — — — — —

III.

Za zakon si postavil bil sem,
da vladajo strasti prostó, 4565
ko čuvstva z množico delil sem,
privajal muzo sem brhkó
na šum piróv, debat mogočnih,
viharja stražnikov polnočnih,
brezumnim ona je gostém 4570
prinašala darove vsem,
v bakhantski plašč je vse zastrla,
za čašo gostom pela je,
mladost dni onih cela je
za njo z viharnim šumom drla, 4575
in bil med drugimi v ponos
družice moje je zanos.

IV.

Ostavlil pa sem družbo zvesto
in bežal . . . ona za menoj.
Naklonjena mi muza često 4580
sladila tihi pot je moj
s povestjo skrivno kot ekstaza.

javnem aktu v liceju je Puškin-učenec deklamoval eno svojih pesmi, nakar mu je navzoči Deržavin položil roko na glavo — scena, ki se je je Puškin celo življenje rad spominjal.

Kàk često po čereh Kavkaza
je kot Lenora v lunin soj
4585 na konju jahala z menoj!
Kàk često na bregih Tavride
me sredi nočnih je meglâ
vodila slušat šum morja,
šepet neutišni Nereide,
4590 globoki večni zbor valov
v proslavo stvarnika svetov!

V.

Prestolnica bila v daljavi,
gostije nje in ves blišč njen,
4595 ko je v Moldavije puščavi
ubožne šatore plemen,
selečih se, obiskovala.
Tam je med njimi podivjala.
Na govor zâbila bogov,
za jezik čudnih je glasov,
4600 za drage stepi pesmi bajne . . .
Na enkrat vse se spremeni
in v mojem vrtu, glej, stoji
v podobi deklice okrajne,
zamišljeno otožno zroč,
4605 francosko knjigo čitajoč.

VI.

Na veselico svetsko šumno
zdaj vodim muzo prvič jaz ;
z bojaznijo zrem ljubosumno
na stepne čare nje in kras.
4610 Skoz tesni red aristokratov,
gizdal vojaških, diplomatov
in dam ponosnih spretno gre ;
glej, sedla tiho je in zre ;
ta šumna gneča ji dopada,
4615 kàk govor, kroj pojavlja se,

kàk pozen gost predstavlja se
njej, ki je gospodinja mlada,
kàk ÷rn okvir gospodov tam
kot okrog slik je okrog dam.

VII.

V zabavah oligarških dirne 4620
prijetno jo uzorni red
in hlad ponosnosti te mirne,
namešanost çasti in let.
A kdo je ta v tej tolpi zbrani,
ki mraèen, tih stoji ob strani? 4625
Tuj zdi se vsem povabljenim.
Obrazi švigajo pred njim
kot sni dosadni in megleni.
Spleen al ponos zrcali mu
v obrazu se? Çemu je tu? 4630
Kdo je? Pa menda ne Jevgenij?
Kaj on? . . . Res, spet je pridobljen.
»Kedaj je k nam bil zanesen?

VIII.

Se unesel je, izpreobrnil?
Je še èudak, kot bil nekdaj? 4635
Povejte, kakšen se je vrnil?
Kakóv se nam pokaže zdaj?
Kaj neki bo igral? Melmotha,
kozmopolita, patriota, 4640
bo Harold, kveker, pobožnjak,
al v maski drugi drug junak?
Al prosto dober deèko bode
kot vi in jaz, vsak zemski sin?
Jaz svétujem na vsak naèin:
odstopiti od stare mode. 4645
Ljudi naj veè nam ne nori . . .«
— Vam znan je li? — »Mi je in ni.«

IX.

- Zakaj pa vi se s tako mržnjo
slabo izražate o njem?
4650 Zato li, ker mi vsi nevzdržno
skrbimo, sodimo o vsem,
kar duš prenaglih neopreznost
in samoljubno praznoveznost
užalja, s smehom jo mori,
4655 kar um, ker ljubi vzmah, tesni,
ker le prečestokrat besede
za delo rado se ima,
ker glupost vetrna je, zla,
ker resnežem se resno blede,
4660 ker le posrednost vzbujajo nam
zaupanje, ni tuja nam?

X.

- O blažen, kdor bil mlad v mladosti,
kdor bil je v pravem času zrel,
kdor hlad življenja brez bridkosti
4665 prenesti z leti je umel,
kdor v čudnih sanjah ni se zibal,
druhali svetske ne ogibal,
kdor fant vesel bil v dvajset let,
se dobro ženil v trideset,
4670 kdor v petdeset se osvobodil
dolga je svojega in družb,
kdor do denarja, slave, služb
po vrsti mirno je dobrodil,
o komer se je čulo zgolj:
4675 N. N. res človek je in pol.

XI.

A trpka misel je, da dana
mladost zaman nam bila je,
od nas da ves čas goljufana
nas sama prevarila je,

da želje naše najsrčnejše 4680
in sanje naše najsvježejše
trohnobi so zapadle v plen,
kot gnitju listje na jesen.
Neznosno je, pred sabo zreti
obedov samih dolgi red, 4685
v življenju videti obred
in za spoštljivo tolpo speti,
nikdar ne sodeležnik njen,
ne nje strasti, ne občnih mnenj.

XII.

Ko sodb predmet postal si šumnih, 4690
je križ (v tem mi pritrdi vsak),
sloveti pri ljudeh razumnih
kot zoprni in neslan čudak,
kot norec žalostnega tvora,
kot satanistična potvora, 4695
ali kot »Demon« moj proklet.
Onjegin (da ž njim začnem spet),
ubivši druga na dvoboju,
brez del je in stremljenja v dalj
let šestindvajset star postal, 4700
trapeč v brezdelnem se pokoju;
brez službe, žene, opravil
ni vedel, s čim bi čas ubil.

XIII.

Nemir preganjal ga je vedno,
iz kraja v kraj ga gnala strast, 4705
(lastnost, ki mučna je izredno,
križ, ki je malokomu slast).
Ostavil selsko je tihoto,
gozdov, poljan in njiv samoto,
kjer videl, od vesti je gnan, 4710
krvavo senco slednji dan,
z brezciljnim romanjem se bičal,
od čuvstva bil je ves prevzet,

- 4715 a potovanja naposled
kot vsega se je naveličal;
povrnil se nazaj in pal
kot Čackij z barke je na bal.

XIV.

- 4720 Glej, tolpa se je vzvalovila,
šepet v dvorani je nastal . . .
H gospe je dama pristopila,
za njo pa resen general.
Gospa ni bila preudvorna,
ne hladna, tudi ne zgovorna,
ni zvito gledala po vseh
4725 z računom skritim na uspeh,
bilá brez onih malih gest je,
posnemala nikogar ni . . .
Vse bilo tiho, prosto v nji.
4730 Bilá vsa kot posnetek zvest je
du comme il faut . . . Pardon, Šiškov,
za to ne najdem ruskih slov.

XV.

- 4735 K njej dame stopale so bliže,
nasmihale se starke ji,
gospodje klanjali se niže,
pogled lovili nje oči,
mladenke so hodile tiše
pred njo v dvorani, a najviše
je nos in pleča general
pridvigal, ki jo spremljeval.
4740 Ne mogel bil bi lepe zvati
je baš; od glave pa do nog

Vrsta 4717: Čackij, glavni junak Gribojedova komedije »Gorje vsled razuma«.

Kitica XIV: Po izpričevanju P. A. Pletnjeva je služila Puškinu v tej kitici za vzor grofica Natalija Viktorovna Kočubej.

Vrsta 4730: A. S. Šiškov (1754—1841), ruski državnik in pisatelj, domoljubno-konservativen purist jezika in slovstva, s približno takimi nazori, kakor jih razklada Prešernov »pisar«.

v njej ne bi našel sodec strog
tega, kar modni avtokrati
v visokem Londonu grdé
z besedo vulgar. Eh, ne gre ... 4745

XVI.

To meni ljuba je beseda,
s prevodom nje pa mi ne gre:
zdaj nam še nova je seveda,
bo li kdaj v časti, sam Bog vé —
prav bi prišla nam v epigrami ... 4750
A zdaj se vračam k naši dami.
Prelest brezskrbna jo krasi,
in ko pri mizi tak sedi
in Nina Voronskájá zraven,
obnevská ta Kleopatra, 4755
pritrdiš brez odlašanja,
da Nine marmor lep in slaven
sosede nič ne zatemni,
čeprav v sijaju se blešči.

XVII.

Jevgenij sam pri sebi del je: 4760
»Je li res ona? Res ... Ne, ni ...
Kje njeno stepno je zaselje? ...«
In vprto hipec vsak drži
kukalo svoje neodjemno
v obraz, ki spomnil ga je temno 4765
na črte že pozabljene.
»Knez, ti boš vedel javalne,
kdo ta je v rožni toaleti,
ki španski konzul ž njo golči?«
In knez uprl je vanj oči. 4770
— Ha, dolgo nisi bil že v sveti. —
Predstavljat šel Jevgena je.
»A kdo je?« — Moja žena je. —

XVIII.

- »Da si oženjen, ni mi znano.«
4775 — Dve leti sem že v stanu tem. —
»S katero?« — Z Larinko. — »S Tatjano?«
— Ti jo poznaš? — »Njih sosed sem.«
— O pojdi, no! — In knez vesel je
k soprogi šel in s sabo vel je
4780 prijat'lja ter sorodnika.
Ozrla vanj se kneginja . . .
Čeprav ji dušo je stresnilo,
močno jo presenétilo,
nenadno jo raznetilo,
4785 je vendar nič ni premotilo.
Bil isti ton je nje besed,
poklon nje tih kakor popred.

XIX.

- Ne le da vztrepetala bila,
zbledela, zardela bi . . .
4790 niti obrv ji ni trenila
in z ustnami zganila ni.
Čeprav zrl ves zaverovan je,
sledov poprejšnje svoje Tanje
Onjegin je iskal zastonj.
4795 Htel ž njo je govoriti on,
a — ni šlo. Ona je vprašala,
če dolgo že se tu mudi
in če iz njenih krajev ni.
Potem je na moža vzravнала
4800 pogled utrujen in šla v stran . . .
Onjegin stal je kot vkopan.

XX.

- Kaj res to ista je Tatjana,
ki se na samem ž njo sestal
v začetku našega romana
4805 je v daljnem kraju, pridigal

v navdušenju ji je moralnem,
 preblagem in nad vse pohvalnem,
 in ki od nje še hrani list,
 v njem vir srca gorak in čist, 4810
 kjer vse odkrito je in javno;
 dekletce ono . . . ni li san? . . .
 ki jo za njen preskromni stan
 je zanemaryl še nedavno,
 ta njemu zdaj ták bližnja je,
 ponosna, ták brezbrizna je? 4815

XXI.

Zabavo zapusti. Med vožnjo
 premišlja, ko drči domov.
 Zdaj s čarno mislijo, zdaj s tožno
 se muči pozni sen njegov.
 Ko se vzbudi — dá list mu sluga: 4820
 knez N. N. vljudno vabi druga,
 zvečer k zabavi. »Bože, k nji! . . .
 O pridem, pridem!« — v naglici
 v kuvert spoštljiv odgovor dene.
 Kakor da bil bi v strašnem snu! 4825
 Kaj se v globini duše mu
 zganilo hladne je in lene?
 Dolgčas? Ničemurnost! Al spet
 ljubezen — skrb mladostnih let?

XXII.

Onjegin moj spet ure šteje, 4830
 spet ne dočaka konca dne,
 deset je — in kar najhitreje
 odpelje se, tik vrat je že;
 s trepetom stopi do Tatjane
 in s samo v sobi se sestane. 4835
 Potem pa skup minuti dve
 sedita. A iz ust ne gre
 Onjeginu beseda. Kisel,

4840 mračan, neroden on težkó
ji odgovarja. Vso glavó
mu polni trdovratna misel.
In trdovratno v njo strmi,
ki mirno, svobodno sedi.

XXIII.

4845 Tu vstopi mož. In on prekine
ta neprijetni tête-à-tête;
z Onjeginom potem spomine
budi na šale prejšnjih let.
Smejita se. A tu so gosti.
4850 S soljó debelo svetske zlosti
razgovor brž se oživi,
neumnost lahka se blešči
pred Tanjo brez vsega dandyzma,
pomenek pameten se vmes
4855 lepo poda brez fadnih tez,
brez večnih istin, pedantizma,
ušes nihče si ne maši,
ko se svobodno govori.

XXIV.

Saj vse, kar sluje in je v modi,
cvet mesta se je tu sestal,
4860 obrazi, ki jih zreš povsodi
ter neobhoden roj budal;
tu bile dame let nadložnih,
na videz zlobne, v avbah rožnih,
in deklic nekaj po stoleh,
4865 ki z lic jim že izginil smeh;
tu bil poslanik, ki predaval
je o državniških stvarih;
star mož z dišavami v laseh,
ki še po starem je zabaval
4870 izbrano fino, kar sedaj
po malem vzbuja nam smehljaj.

XXV.

Tu bil poet puščic, drugači
na vse srdeč se star patron:
na čaj preslájeni domači,
na ploskost dam in moških ton 4875
in na roman, ki smisla nema,
ter na podpis sestrama dvema,
na vojsko, listov laž in kreg,
na svojo ženo in na sneg.

— — — — — — — —
— — — — — — — —
— — — — — — — —
— — — — — — — —
— — — — — — — —
— — — — — — — —

XXVI.

Tu bil Saburov, ki se gnusil 4880
je vsem kot človek podlosti,
ki v albumih vseh dam obrusil
je tvoje svinčnike, St. Priest;
pri vratih je diktator bala
stal kot podoba iz žurnala — 4885
kot božjegrobni angel živ,
zapet, molčeč, nepremakljiv,
in neki potnik vzbujal pažnjo
ter smeh je, ki bil sem zašel,
naškrobano se, drzno vel 4890
je s pozo svojo smešnovažno;
svet se spogledal je molčeč,
obsodbo splošno s tem znaneč.

Vrsta 4880: Duškin ima tu v mislih Andreja Ivanoviča Saburova, bivšega gledališkega ravnatelja. Do danes se je ohranil album s karikaturami St. Priesta na tega Saburova.

Vrsta 4883: Grof Emanuel Karlovič St. Priest je bil sin francoskega emigranta, guvernerja v južni Rusiji. Bil je jako spreten karikaturist. Ko je bil nekoč v nekem malem italijan-skem mestecu, kjer je policija ukazovala, nositi zvečer na ulici svetilke s seboj, je St. Priest poslikal svojo svetilko s kariki-

XXVII.

- 4895 Onjegin pa med vso »besedo«
na Tanjo mislil je samó —
ne na devojko ono bledo,
preprosto in zaljubljeno,
na kneginjo to ravnodušno,
4900 to bóginjo vzneseno-vzdušno,
ki tron ji carska Neva je.
Res človek kakor Eva je,
pramati naša tam iz raja:
tega, kar ima, ni mu mar;
4905 a k sebi kača ga vsekdar
k drevesu skrivnemu zavaja;
sad prepovedan mu diši
in raj brez njega raj mu ni.

XXVIII.

- 4910 Kàk se je Tanja spremenila!
Kàk dobro svojo vlogo zna!
Kàk hitro se je naučila
poklica dokaj tesnega!
Od deve nežne zdaj še gest ni
v tej veličastni, v tej zavestni
zapovednici plesnih tal!
4915 In tej je on srce ukral!
In po njem ona v pozni noči,
dokler objel je ni Morfej,
deviško mrla je brez mej,
zroč v bledo luno v strasti vroči,
4920 misleč, da ž njim konča nekòd
pohlevnega življenja pot!

XXIX.

Ljubezni smo v vseh dobah žejni;
a za deviški čut in mlad

ranimi obrazi oblastnikov dotičnega mesta in hodil ž njo po najbolj obljudenih cestah.

so nje izbruhi blagodejni
kot vihre za poljé spomlad. 4925
V strasti dežju se poživijo,
obnavljajo se in zorijo —
življenje silno dá povsod
za bujnim cvetom sladek plod.
A v dobi jalovi in zadnji 4930
na vrhu klanca naših let
strasti je tožen mrtev sled:
Tako vihar v jeseni hladni
v močvirje izpreminja log
in gozd razgali kroginkrog. 4935

XXX.

Tu dvoma ni: gorje! Jevgenij
ljubezni je kot dete vdan,
v ljubezenskem tem hrepenenji
pri njej je v mislih noč in dan. 4940
Za glas razuma se ne zmeni,
k nje pragu, k veži nje stekléni
zdaj skoraj slednji dan hiti,
kot senca Tanje se drži;
ves srečen je, če ji natakne
krog vrata boo oberoč, 4945
ali če se dotakne vroč
nje roke, ali če razmakne
pred njo polk pisani livrej,
ali pobere robec jej.

XXXI.

A ona k srcu si ne jemlje, 4950
naj se peha in še bolj mre.
Doma svobodno ga sprejemlje,
pri gostih par besed mu dé,
poklon le ima zanj pogosto,
a včasih ga prezre naprosto: 4955
koketna niti malo ni. —
A višji svet ga ne trpi.

Onjegin bled je, ona vztraja:
ne vidi, al ga žal ji ni;
4960 Onjegin vidno se suši
in skoraj jetičen postaja.
K zdravnikom ga pošilja vse, —
v toplice, pravijo, naj gre.

XXXII.

A on ne gre — in pisal preje
4965 pradedom bi pred božji stol,
da pride k njim; a ona smeje
se mu (je že tak ženski spol);
pa svojeglav on ne uda se.
še nádeja se in pehá se;
4970 nad zdravega bolnik je smel,
z roko slabotno je začel
ji strastno zlagati pisanje.
Čprav le malo smisla on
je videl v pismih, ne zastonj,
4975 a to trpeče srčno stanje
je šlo že preko njega sil.
List pa se je tako glasil:

Onjeginovo pismo Tatjani.

»Vse vém: razžalil Vas odkrit
izraz bo žalostne skrivnosti.
4980 Kák Vam v preziranja grenkósti
pogled ponosni bo zavít!
Kaj hočem? Kakšen mi namen je,
da tu odkrivam Vam srcé?
Kako hudobno vzradoščenje
4985 Vas bo navdalo, kdo to vé?

Nekdaj sem srečal Vas slučajno,
uzrl v Vas iskro nežnotajno,
a ji verjeti nisem smel.
V navade mile mi izgubo
4990 svobodo svojo sem neljubo

- ohraniti za vedno htel.
 Še nekaj naju je ločilo . . .
 nesrečni Lenskega slučaj . . .
 Od vsega, kar je srcu milo,
 srce odtrgal sem tedaj; 4995
 če tuj za vse, nikomur vdan sem,
 sem mislil, mi prostost, pokoj
 zamenja srečo. Bože moj!
 Kak varan in kak kaznovan sem!
- Ne, videti Vas slednji hip, 5000
 na vsakem potu Vam slediti,
 smeh Vaših ust, oči utrip
 z očmi ljubečimi loviti,
 Vas čuti, razumévati
 popolnost, ki Vas vso navdaja, 5005
 pred Vami omedlévati,
 bledeti, mreti . . . evo raja!
- A ni mi dano: radi Vas
 okrog na srečo kolovratim;
 drag meni dan je, drag mi čas, 5010
 a jaz zastonj v puščobi tratim
 v usodi mi odštete dni,
 ki itak so že težki mi.
 Saj vem: moj vek je že odmerjen,
 in podaljšujem si svoj čas, 5015
 ker vsako jutro sem uverjen,
 da zrl čez dan bom Vaš obraz.
- Bojim se, da pogled osorni
 zvijače, ki mi je v odpor,
 ne najde v prošnji tej pokorni — 5020
 in slišim Vaš srdit ukor.
 Ko znali moje stanje bedno
 bi Vi, ljubezni žejo to,
 goreti — in z razumom vedno
 miriti kri razburjeno; 5025
 želeti noge Vam objeti,
 pred Vas z ihtenjem vreči se,

ljubezen, prošnje razodeti,
očitke — kar bi mogel — vse;
5030 medtem pa z zoprnim mi ledom
besede kriti in oči,
razgovor miren voditi,
z veselim zreti Vas pogledom! . . .

Naj bo, kar hoče: ne zdržim
5035 te borbe več in več te boli.
Končano: zdaj sem v Vaši volji
in se usodi izročim.«

XXXIII.

Ko ni odgovora, odpravi
še drugo, tretje pismo k njej.
5040 Zaman. Ko k neki gre zabavi,
takoj pri vstopu sreča, glej,
Tatjano. O, kako je srepa!
Zanj néma je in zanj je slepa!
5045 Kako zavit je zdaj nje kras
v neznosni januarski mraz!
Kak trdno usta razžaljenje
zakrivajo in jeze sled!
Onjegin vpira svoj pogled:
kje je zadrega, sožaljenje?
5050 Kje srage solz? . . . Jih ni, jih ni!
le jeze sled ji z lic žehti

XXXIV.

in pa morda bojazni tajne,
da mož in svet bi ne uznal
dejanj slabotnosti slučajne,
5055 vsega, kar Evgen moj je znal . . .
Vsak up zaman je! On odhaja
in vragu svoj brezum izdaja. —
In do glavé pogrezel v svet,
se od sveta odreče spet.
5060 V njegovem tihem kabinetu

mu doba je prišla v spomin,
ko je še kruti, silni spleen
za njim se vlačil v šumnem svetu,
ujel ga, skočil mu za vrat
in v temni kot poslal ga stat. 5065

XXXV.

Zdaj bere spet, kar mu nakloni
slučaj: naj Gibbon je, Rousseau,
naj Herder je, Chamfort, Manzoni,
madame de Staël, Bichat, Tissot,
prebere skeptičnega Bayla, 5070
prebere spise Fontenella,
prebere brez izključevanj
še naših piscev par pisanj:
te almanahe in žurnale,
kjer nauke lepe nam delé, 5075
kjer mene zdaj tako grdé,
a kjer prej take madrigale
sem bral na svoj talent in um —
è sempre bene, publikum.

XXXVI.

Oči so zrle pač v pisanje, 5080
a misli daleč bile so;

Vrsta 5067: Eduard Gibbon (1737—1794), avtor znamenite »Zgodovine propada in razrušitve rimske države« (1782—1788), v kateri izvaja misel, da je krščanstvo razrušilo antično civilizacijo in ustroj rimske države.

Vrsta 5068: Seb. Rog. Chamfort (1714—1794), francoski dramatični pisatelj. — Al. Manzoni (1784—1873), glava italijanskega romantizma. Njegovo glavno delo: »Zaročenca« je izšlo tudi v slovenskem prevodu.

Vrsta 5069: François X. Bichat (1771—1802), slavni francoski zdravnik, začetnik znanstvene histologije. — Sim. And. Tissot (1728—1797), švicarski zdravnik, pisatelj popularnih medicinskih spisov.

Vrsta 5070: Piere Bayle (1647—1706), zastopnik skepticizma v francoski filozofiji.

Vrsta 5071: Bernard le Bovier Fontenelle (1657—1757), francoski pisatelj in predhodnik filozofov prosvetljenosti.

in želje, žalosti in sanje
se v duše dnu tesnile so.
Med tiskanih vrstic je redi
5085 on čital z dušnimi pogledi
vrstice druge. In baš v té
potopil se je prek glavé.
To bile tajne so sporočbe
5090 pristrčnih temnih starih dni,
z ničimer ne spojeni sni,
razlage, grožnje in preročbe,
živahna glupost pravljice
al pisma mlade deklice.

XXXVII.

In vsak dan vedno bolj ovija
5095 ga sanjarij in čuvstev niz,
pred njim pa prosta domišljija
prikazni pestrih dela ris.
Zdaj zre, kàk v snegu sred poljane
5100 leži mladenič, se ne gane,
kakor da v prenočišču spi.
Ubit! se odnekod glasi.
Zdaj vidi trop sovragov davnih,
klevetnikov, plašljivcev zlih,
5105 nezvestnic mladih roj . . . kraj njih
pa krog tovarišev ogavnih;
zdaj selski dom . . . in odondod
zre ona . . . ona vsepovsod.

XXXVIII.

Tako se jel je v to gubiti,
da skoraj že bi znorel bil,
5110 ali poet postal sloviti.
Ej, s tem bi se spokoril bil!
Res bi se potem magnetizma
bil ruskih stihov mehanizma
5115 naučil kmalu brez težav
ta moj učenec trdoglav.

Kak je spominjal na poeta,
ko v kotu je posedal in
pred njim je plapolal kamin,
ter brenčal on je: Benedetta
in Idol mio, ter mu pal
v peč zdaj copat je, zdaj žurnal. 5120

XXXIX.

Čas šel je; zimo je poboril,
že bil docela zrak razgret.
Jevgenij ni umrl, ne znorel,
postal pa tudi ni poet. 5125

Pomlad ga oprosti medlobe:
najprej zaprte svoje sobe,
kjer zimoval kot polh je speč,
vsa dvojna okna ta in peč
ob jasnem jutru on ostavlja, 5130
ob Nevi na saneh drči.

Izsekan sinji led blešči
se v solncu; v blatu se razplavlja
po ulicah razriti sneg.
Kam je nameril urni beg 5135

XL.

po njem Onjegin? To vprašanje
odveč je; saj ve itak vsak,
da gre do nje, do svoje Tanje
nepoboljšljivi moj čudak. 5140

Tak je, kot vstal bi izpod ruše.
V sprejemnici ni žive duše.

V salon gre, dalje — prazno vse.
Otvori vrata. Kaj ga je
prevzelo hkrati s silo tako?
Pred njim sedi, glej, kneginja, 5145
vsa bleda, neoblečena,
prebira pisemce nekako,
podpira lice si z roko
in tihe solze ji teko.

XLI.

- 5150 O, kdo bi njene tajne rane
v tem hitrem hipu ne razbral?
Kdo prejšnje, bedne bi Tatjane
zdaj v kneginji ne bil spoznal!
V brezumnem, bridkem sožaljenji
5155 ji k nogam padel je Jevgenij;
stresnila se, zbledela je
in tiho vanj strmela je,
nič ne začudena, brez gneva . . .
Njegov bolan, mrtev pogled
5160 s prošnjo, z ukorom nemim vred,
vse vé in zna. Preprosta deva
z nje srcem, sni iz prejšnjih let,
se zdaj je v njej vzbudila spet!

XLII.

- 5165 Ne zapove mu ona, vstati,
vanj nepremično gledajoč,
hlepečim ustnicam ne krati,
ne vzame roke mrtve proč . . .
Kje neki zdaj so njene sanje?
Ko dolgo je prešlo molčanje,
5170 začela tiho je potem:
»Dovolj, vstanite! Dolžna sem
vam spoved jasno in umevno.
Je li še hip v spominu vam,
Onjegin, ko v aleji tam
5175 sva stala in kako pohlevno
pouk vaš čula sem tačas?
Danès pa na vrsti sem jaz.

XLIII.

- 5180 Onjegin, mlajša jaz tedaj sem
in lepša bila, menim da,
in vas ljubila sem, a kaj sem
pri vas odkrila v dnu srca?

V odgovor krutost sem dobila.
 Kaj ne? Vam pač ni nova bila
 ljubezen skromne deklice?
 Še zdaj mi kri zastati če, 5185
 ko mislim na oko zavito
 v tak hlad, na pridigo . . . A vas
 jaz ne krivim: v ta strašni čas
 ste vedli res se plemenito
 in prav imeli ste tedaj: 5190
 hvaležna sem vam stokrat zdaj.

XLIV.

Dopadla nisem vam v puščavi,
 pri nas, še pametujete,
 od spletk ničemurnih v daljavi?
 Kaj zdaj me zasledujete? 5195
 Zakaj sem cilj vam zdaj sred mnogih?
 Ne li zato, ker v višjih krogih
 se kretati mi je dolžnost;
 ker smo bogati in — svetlóst;
 ker mož je v bitkah bil izkážen; 5200
 ker dvor zato nas ima rad?
 Zato ker moj sramotni pad
 sedaj od vseh bi bil opažen
 in dal bi vam na vašo slast
 med družbo zapeljivo čast? 5205

XLV.

Jaz jokam . . . Ako svoje Tanje
 spominjate se do danès,
 tedaj povem vam, da zmerjanje,
 razgovor strog in hladen ves
 si volim prej, če mi mogoče, 5210
 kot te strasti razžaljujoče,
 ta vaša pisma in solzé.
 Takrat pomilovali ste
 vsaj sanje deklice uboge

5215 in spoštovali ste mladost . . .
Ā zdaj . . . O, kakšna malenkóst
vas vrgla je pred moje noge!
Kdo, ki vaš um, srcé imá,
bi rob bil čuvstva malega?

XLVI.

5220 Onjegin, zame pa šopiri
se pusta pena v krogih teh,
moderni dom moj in večeri,
v vihranju svetskem ta uspeh,
je li kaj v tem? Vse dala rada,
5225 kar nudi ta mi maškerada,
ta dim, ta šum, ta blesk svetál
za divji vrt naš, knjig predal
in naše revno bi selišče
za kraje, kjer, Onjegin, vas
5230 zagledala sem prvič jaz,
in za mirnó pokopališče,
kjer križ stoji, drevo šumi,
kjer bedna njanja mi leži . . .

XLVII.

Usoda se je že zvršila.
5235 Ā sreča možna, blizu ták
je bila! . . . Morda le storila
sem neprevidno svoj korak:
s solzami me je zaklinjanja
prosila mati; bedna Tanja
5240 voliti ni imela kaj . . .
Možila sem se. Ā sedaj
vas prosim, koj me zapustiti;
vem, da je v vašem srcu strast,
pa i ponos in moška čast.
5245 Jaz ljubim vas (čemu to kriti?),
a z drugim združil me oltar —
in njemu zvesta bom vsekdar.«

XLVIII.

Odšla je. A Jevgenij stal je, kot čutil strele bi udar.	
Kako zamišljencu zaplâl je občutkov v srcu zdaj vihar?	5250
Nakrat žvenket ostrog nastane, pred njega stopi mož Tatjane, in mojega junaka tu v minuti neprijetni mu	5255
sedaj, čitatelj, zapustiva, za dolgo . . . za vselej. Dovolj za njim sva isto pot okol brodila v svetu. In voščiva prihod si srečen. Živio!	5260
Kedaj že (ne?) bi čas biló!	

XLIX.

Kdorkoli že si, moj čitatelj, prijatelj ali ne — sedaj s teboj se ločim kot prijatelj.	
Da si mi zdrav! Kar si že kdaj iskal v teh stihih malomarnih: spominov svojih li viharnih, po delu odpočitka li	5265
v dovtipih, slikah vžitka li, ali gramatičnih pogreškov, —	5270
dal Bog, da bi v tej knjižici zabave našel, sanj bil ti, za boj žurnalni par okleškov, vsaj troho, ki prišla ti prav.	
Zdaj — se ločiva, bodi zdrav!	5275

L.

Zdrav tudi ti, sopotnik čudni,
in ti, moj zvesti ideal,
in ti, moj živi in zamudni,
čeprav le mali spev. Spoznal

- 5280 sem z vami vse, kar pesnik ceni:
nemar življenja v svetskem vrenji,
sladak pogovor z dragimi.
Prešlo je mnogo, mnogo dni,
5285 odkar mladostna je Tatjana
odkrila mojim temnim snom
se prvikrat z Onjeginom —
in daljo prostega romana
sem skozi magični kristal
nejasno še razločeval.

LI.

- 5290 Osebe pa, ki poslušale
so prve kitice . . . sedaj
so mrtve ene, druge dalje,
kot Saadi je dejal nekdanj.
Brez njih Onjegin je narisana.
5295 A ti, ki s tebe je napisan
Tatjane mili ideal . . .
O, mnogo čas je v grob dejal!
Res blažen, kdor odšel zarana
z življenja svetkov je, bokal
5300 napol izpivši, kdor ni bral
vsega življenjskega romana;
kdor ž njim razstal se v pravi čas
kot zdaj z Onjeginom se jaz.

(1830—1831. Peterburg,
Boldino, Carskoje Selo.)

Vrsta 5293: Saadi (1180—1282), perzijski pesnik.

Odlomki iz Onjeginovega potovanja.

Poslednje poglavje Jevgenija Onjegina je izšlo posebej z naslednjim predgovorom: 5305

»Izpuščene kitice so dajale pogosto povod h grajam in norčevanjem (sicer povsem pravičnim in bistroumnim). Avtor odkritosrčno prizna, da je izpustil iz svojega romana celo poglavje, v katerem je bilo opisano potovanje Onjeginovo po Rusiji. Od njega samega je bilo odvisno, da označi to izpuščeno poglavje s točkami ali številko; a da bi se kdo ne motil, je sklenil rajši namesto devetice postaviti osmico nad poslednje poglavje »Jevgenija Onjegina« in žrtvovati eno iz poslednjih kitic: 5310

Čas je: pero pokoja prosi;
devet sem pesmi vam podal;
moj trudni čoln deveti val —
na radostno obalo nosi
Kamene devetere, hvala, itd. 5315

Čas je: pero pokoja prosi;
devet sem pesmi vam podal; 5320
moj trudni čoln deveti val —
na radostno obalo nosi
Kamene devetere, hvala, itd.

P. A. Katenin (ki mu lepi pesniški dar ne brani, da bi ne bil tudi fin kritik) me je opomnil, da ta izključitev, ki je morebiti ugodna čitateljem, vseeno škodi načrtu 5325

5330 cele pesnitve; s tem postane namreč pre-
hod od Tatjane, pokrajinske gospodične,
k Tatjani, ugledni dami, preveč nepriča-
kovan in neobjasnjen — opazka, ovaja-
joča izkuščenega umetnika.

5335 Avtor sam je čutil pravičnost tega
ugovora, vendar se je odločil, izpustiti to
poglavje iz vzrokov, ki so važni zanj, a
ne za občinstvo. Nekateri odlomki so bili
natisnjeni; priobčujem jih tu, pridodavši
še nekaj kitic:

5340 Jevgenij Onjegin potuje iz Moskve
v Nižnji Novgorod:

— — — — pred njim seménj
Makarjeva v bogastvu svojem
šumi, peha se zaposlén,
5345 Jud bisere, nepristna vina
evropska nudi trgovina.

Trop kônj izvrženih konjač
prignal iz step je; in kvartač
pripeljal sem je kvarte svoje
5350 ter pest kosti uslužnih in
— prezrele hčerke vlastelin,
a hčerke — lanskoletne kroje.
Vsak bega, laže se za dva,
vsem se trgovski duh pozná.

5355 Dolgčas! . . . *
Onjegin se napoti v Astrahan in odtam
na Kavkaz.

5360 Tam Terek reka svojeglava
breg strmi koplje in drobí;
pred njim kraljevski orel plava
in jelen v tla roge stoji;
a v senci skal leže velblodi,

Vrsta 5342: Makarjevski semenj v Nižnjem Novgorodu
se imenuje zato tako, ker se je poprej (do 1817) vršil v mestu
Makarjevu.

čerkeskih konj peket povsodi;
 krog šatorov, selečih se,
 kalmiki pasejo ovcé.
 Kavkaz se dviga iz daljave: 5365
 do njega pot drži. Z vojskó
 prirodno vrgli so mejó,
 nevarne vzeli te trdnjave;
 Aragvin, Kurin, rečni svet,
 poln šatorov je ruskih čet. 5370

*

Puščave stražnik večnomirni,
 od holmov večno zagrajen,
 Beštú se dviga ostročerni
 in vije se Mašúk zelen,
 ta darovalec vod zdravilnih, 5375
 okrog njegovih virov divnih
 bolnikov bled se gnete roj;
 poslal sèm žrtve častni boj,
 poslala Venus, zlata žila;
 bolniku čudežni naj val 5380
 življenja nit bi pokrepčal,
 koketka bi na dnu pustila
 zlih let sledove, star bolnik
 bi rad spet mlad bil — vsaj na mig.

*

Onjegin grenke misli snuje 5385
 sredi teh žalostnih ljudi
 in na kadeče se zre struje
 s pomilovalnimi očmi
 ter misli v žalosti tej hudi:
 zakaj jaz nimam krogle v grudi? 5390
 Zakaj jaz nimam starih nog
 kakor najemnik ta ubog?
 Zakaj kot tulski ta prisednik
 na paralizi ne ležim?

Vrsta 5369: Arágvá in Kurà sta reki na Kavkazu.

Vrsta 5373: Beštú, gora istotam.

Vrsta 5374: Mašúk, reka istotam.

5395 Zakaj vsaj v plečih ne trpim
na revmatizmu — Bog Vsevednik!
Saj klije mi življenja kras;
zakaj, čemu? Dolgčas, dolgčas . . .

Onjegin poseti potem Tavrido:

5400 V kraj, domišljiji svet, prišel je:
z Atridom sprl se tu Pilad,
tu se zabol je Mitridad,
Mickiewicz tu navdihnjen pel je
in sredi priobrežnih skal
5405 po svoji Litvi vzdihoval.

*

Krasnà, obrežja ste Tavride,
ko človek z ladje gleda vas
v svetlobi jutranje Kipride,
kot sem vas videl vprvič jaz;
5410 zrl vas v zakonski sem krasóti:
v nebes sinjini in čistoti
žarele vaših gor čeri,
drevesa, doli so, vasi
kot vzorec pred menoj razviti.
5415 In med Tatarjev kočami,
kàk vrela kri je vroča mi!
In v kaki tugi čudoviti
postalo prsim je tesnó!
A, muza, zabi prošlost to!

*

5420 Vsem čuvstvom, ki takrat so bila
mi v prsih — zdaj sem izgubil sled:
minila so, se spremenila . . .
Mir vam, nemiri prošlih let!
Takrat brez vas bi bil najtežje:
5425 puščave, biserno obrežje
in šum morja in prsi skal,
ponosne deve ideal,
neznane muke in brezdanje . . .

A drugi časi, drugi sni;
vmirile moje vigredi 5430
ste se, visokoletne sanje,
in v svoj poetični bokal
vodé sem mnogo pridodal.

*

Zdaj se mudim ob drugih slikah:
peščen hrib ljubim, v solnce vpert, 5435
in bajtico ob jerebikah,

polomljen plot in lesu v vrt,
na nebu sivkaste oblake,
pred skednjem slamo vrh navlake 5440
in ribnik v senci gostih iv

ter mladih rac razgovor živ;
sedaj me balalajka ginja,
pijani ples me veseli
pred pragom krčme sred vasí.

Moj ideal je — gospodinja, 5445
v pokoj vesla želj mojih čoln
in k loncu, ki je — juhe poln.

*

Zavil v deževnih dnevih včasi
sem rad v živinski hlev, zares ... 5450
Fej, kakšna proza tu se kvasi,
holandske šole pestra zmes!

Sem bil li takšen v svojem cveti?
»Bahčisarajski vodomet«, ti
povej, če take misli v um
mi vlival je tvoj večni šum, 5455
ko sem Zaremo v mislih gledal,
zroč vate nem, zaverovan ...

Sred bajnih, praznih teh dvoran
tri leta za menoj posedal
Onjegin je tod samujoč 5460
na mene se spominjajoč.

Vrsta 5442: Balalajka, ruski narodni godbeni instrument.

Vrsta 5456: Zarema, junakinja »Bahčisarajskega vodomet« Puškinovega.

- Takrat sem žil v Odesi prašni . . .
 Tam redko zre nebo oblak,
 tam trg z obilnimi se brašni
 5465 peha in dviga jadra v zrak;
 vse po Evropi že diši tam,
 in vse po južno se blešči tam,
 vse — živa, pestra blagodat.
 Italijanski jezik zlat
 5470 zveni na ulici odeški,
 kjer vidi smeli se Slovan,
 Armenec, Španec, Parižan,
 Grk in ob njem Moldavec težki,
 egiptovski sin Morali,
 5475 ta ropar morski prejšnjih dni.

*

- Odeso je moj drug Tumanskij
 v zvenečih stihih že opel,
 a on je nanjo zrl pristranski
 v takratnem času in se vel
 5480 je, tjà prišedši, kot poetje:
 na šetnji gledal skoz lornjet je,
 ob morju samujoč, potem
 v čarobni vpletel svoj poem
 vrtov odeških je proslavo.
 5485 Vse prav lepo, a stvar je ta,
 da naga step tam krog zija;
 čas zadnji ponekod s težavo
 drevesca res zasajajo,
 ki borno senco dajajo.

*

- 5490 A kje je spev moj kolovratni?
 V Odesi prašni sem dejal,
 ko bi dejal: v Odesi blatni,
 bi se gotovo ne zlagál.
 Pet tednov ali šest nebesa
 5495 vihárijo, in vsa Odesa

Vrsta 5476: Vas. Iv. Tumanskij (1801—1860), ruski lirični pesnik.

zalita, zaježena je
in v blato potopljena je.
Do oken blato hišam seza,
le na hoduljah upa se
broditi pešec ulice; 5500
kočija, noga se pogreza,
kar prej je vozil slab konjič,
zdaj mora glavo k tlom volič.

*

A kamen že drobé za cesto,
in kmalu v lep doneč se tlak 5505
obleklo rešeno bo mesto,
kot se v kovan oklep vojak.
A vendar to Odeso vlažno
kazi še nekaj, kar je važno:
Kaj mislite? — Vodé pač ni! 5510
In treba se bo truditi . . .
Pa kaj? To pač ni tu najgorje,
posebno ker ták mnogo vin
uvaža sém se brez carin . . .
Pa južno solnce in pa morje . . . 5515
Kaj, bratje, hočete še, kaj?
Mar ni to blagoslovljen kraj!

*

Pogosto précej, ko naznanil
top jutranji je z ladje dan,
prek strmega obrežja planil 5520
navzdol sem k tebi, morska plan.
Poživil sem se v vodi slani,
in potlej z vročo pipo v dlani,
kot da bi v turškem raju bil,
sem kavo z vztočno goščo pil. 5525
Nato grem šetat. V tem postrežna
odpre kazina se; glasán
žvenket kozarcev . . . in zaspan
marker pred vrata stopi vežna

5530 z metlo v rokah, pred pragom pa
sta se že dva kupca sešla.

*

Glej, že se s trga šum razlega.
Vse se oživlja; vse iz sil
z opravki, brez opravkov bega,
5535 največ vendar iz opravil.
Računske in podvzetne glave,
trgovci gledajo zastave,
če je poslalo jim nebó
njim znano jadro in ljubó,
5540 in kakšno je blago prispelo
nocoj ponoči v karantin,
kje sodi so poslanih vin,
kje kuga je, kje je gorelo,
če lakote kje, vojske ni,
5545 in kar je slíčniš še vestí.

*

I mi otroci brez vse brige
smo med kupce šli skrbne stat,
pa čakali smo na ostrige,
da pošlje nam jih Carigrad.
5550 So tu ostrige? Tu so! Slava!
Požrešna mladež izsrkava
iz školjk debele in živé
puščavnice pomorske te,
ko poškopila jih citróna.
5555 Hrušč, trušč, ostroge — iz kleti
se lahko vino prismeji
servirano nam od Otona⁴⁵;
čas gre, račun pa grozni vsem
nevidno se množi medtem.

*

5560 Večer že sinji mre v temini;
sedaj pa v opero čimprej:

opojni tamkaj je Rossini,
 Evrope ljubljenec — Orfej.
 Kaj kritik njemu mar sirov je, 5565
 on večno isti, večno nov je,
 glasove siplje, ki kipe,
 tekó, iskré se in žaré;
 kot pri poljubih mladih tu je:
 ljubezen, nežnost kar gori
 podobno, kakor če ai 5570
 vzkipi in lije zlate struje . . .
 Če smem, gospoda, alkohol
 primerjati z: do-re-mi-sol.

*

Pa so li čari tam le v petju?
 Kaj pa najdljivi je lornjet? 5575
 Sestanki kaj v kulis zavetju?
 Kaj prima donna? Kaj balet?
 Kaj loža, kjer, bleščeč v krasoti,
 trgovka mlada ti nasproti
 sedi in vidno koprne? 5580
 Trop sužnjev se krog nje vrti.
 A ona sluša in ne sluša
 ne kavatine, ne prošnjâ,
 ne vtipa laskajočega . . .
 Soprog za njo pa — sen okuša, 5585
 v dremoti »fora« zakriči,
 zazdeha — zopet zasmrči.

*

Finale! Prazni se gledišče,
 vse ven odpravlja se glasno,
 na trg izhoda tolpa išče, 5590
 svetilke, zvezde svetijo;
 mladeniči dežele srečne
 napevajo motive všečne,
 ki so si jih zapomnili,
 recitativ kričimo mi. 5595
 Kasno je. Tiho spi Odesa.

5600

Noč nema, mirna, tiha vsa
kraljuje. Luna je vzišla.
Prozorna in lahka zavesa
nebo objemlje. Vse molči,
le Črno morje v noč šumi . . .

Tak živel sem tedaj v Odesi . . .

(1827—1829. Moskva, Pavlovsko, Boldino.)

Pripombe A. S. Puškina k »Jevgeniju Onjeginu«.

1. Pisano v Besarabiji.

2. Dandy — gizdalin.

3. Mnenje, da je bil Ovid izgnan v sedanji Akkerman, ni z ničimer utemeljeno. V svojih elegijah »Ex ponto« sam jasno označuje kot svoje prebivališče mesto Tomi tik donavskega izliva. Prav tako je nepravilno mnenje Voltairja, ki je smatral za vzrok njegovega izgnanja skrivno nagnjenje k Juliji, hčerki Avgustovi. Ovid je bil takrat približno petdeset let star, a razuzdana Julija sama je bila deset let poprej pregnana od svojega ljubosumnega očeta. Ostala domnevanja učenjakov niso nič drugega nego domnevanja. Pesnik je ostal mož-beseda, in njegova tajnost je ž njim umrla: »Alterius facti culpa silenda mihi.«

4. Klobuk à la Bolívar.

5. Znani restavrater.

6. Črta ohlajenega čuvstva, vredna Child-Harolda. Dide-lotovi baleti so polni žive domišljije in nenavadne prelesti. Eden naših romantičnih pisateljev je nahajal v njih veliko več poezije nego v vsej francoski literaturi.

7. Tout le monde sut qu'il mettait du blanc; et moi qui n'en croyais rien, je commençai de le croire, non seulement par l'embellissement de son teint et pour avoir trouvé des tasses de blanc sur sa toilette, mais sur ce qu'entrant un matin dans sa chambre, je le trouvai brossant ses ongles avec une petite vergette fait exprès, ouvrage, qu'il continua fièrement devant moi. Je jugeai qu'un homme qui passe deux heures tous les matins à brosser ses ongles, peut bien passer quelques instants à remplir de blanc le creux de sa peau (Confessions de J. J. Rousseau).¹ — Grimm je prehitel svojo dobo: dandanes si vsa kulturna Evropa čisti nohte s posebno krtačico.

¹ »Ves svet je vedel, da se šminka, in jaz, ki tega nisem verjel, sem začel verjeti ne samo vsled lepotične njegove polti in zato ker sem bil našel posodice z belilom na njegovi toaletni mizi, ampak zato, ker sem ga nekega jutra pri vstopu v njegovo sobo zalotil pri čiščenju nohtov z nalašč v ta namen narejeno krtačico, — opravek, ki ga je ponosno nadaljeval vpricho mene. Sklepal sem, da človek, ki zamudi vsako jutro dve uri s čiščenjem nohtov, more porabiti tudi nekaj trenutkov za napolnjevanje kožnih luknjic s šminko.«

8. Obžalovanja vredno je, da se naši pisatelji tako redko zatekajo k slovarju Ruske Akademije, ki ostane več en spomenik skrbne volje Katarine in prosvetljenega dela naslednikov Lomonosova, strogih in zvestih varihov domovinskega jezika. Evo, kaj govori Karamzin v svojem govoru: »Ruska Akademija je proslavila prvi začetek svojega obstanka z delom, važnim za jezik, neobhodnim za pisatelje, neobhodnim za vsakogar, ki želi izražati svoje misli jasno, ki želi razumeti sebe in druge. Cel slovar, izdan od Akademije, spada med one pojave, s katerimi preseneča Rusija pozorne inozemce.

Naša brezdvomno srečna usoda v vsakem oziru je neka nenavadna hitrost; mi zorimo ne po stoletjih, ampak po desetletjih. Italija, Francija, Anglija, Nemčija so se ponašale že z mnogimi velikimi pisatelji, ko še niso imele slovarja: mi smo imeli cerkvene, duhovne knjige; imeli smo stihotvorce in pisatelje, a samo enega v resnici klasičnega (Lomonosova), pa smo stopili na dan s sistemom jezika, ki se more staviti v eno vrsto z znamenitimi deli Akademije florentinske in pariške. Katarina Velika — kdo izmed nas in v najbolj cvetoči dobi Aleksandra I. more izreči Njeno ime brez globokega čuvstva ljubezni in hvaležnosti? — Katarina, ljubeč slavo Rusije kakor svojo in slavo zmag in mirno slavo razuma, je sprejela ta izredni plod akademičnega dela z ono laskavo naklonjenostjo, s katero je znala plačevati vse hvalevredno in katero smo hranili mi, slavna gospoda, kot nepozaben dragocen spomin.«

9. Vsa ta ironična kitica ni nič drugega, nego fina pohvala naših lepih rojakinj. Tako hvali Boileau v obliki graje Ludvika XIV. Naše dame združujejo prosveto z ljubeznivostjo in strogo čistost navov z ono vztočno prelestjo, ki je tako očarala gospo Staël.

10. Čitatelji pomnijo divni opis peterburške noči v Gnjeđičevi¹ idili :

Glej noč je, in zlati oblaki še vedno žarijo;
brez zvezd in brez meseca sveti se širna daljava.
Na daljnem pomorju se vidijo jadra srebrna
na ladjah, ki zdi se kot plule po sinjem bi morju.
V brezsenčnem sijaju obseva obzorje ponočno,
zapada škrlat se v zlató izpreminja danice;
in zdi se, kot jutro rumeno vodila danica
bi tik za večerom. — To bilo ob zlati je uri,
ko dnevi poletni odvezemljejo noči vladarstvo;
pogled inozemca na severnem nebu očara
sijanje to čarobno sence in sladke svetlobe,
kot ž njim se na jugu nebo ne ponaša nikoli;
ta jasnost podobna lepoti je severne deve,

¹ N. I. Gnjeđič (1784—1833), prevajatelj Homerjeve »Iliade« v ruščino ki je Puškinu zelo ugajala, in pesnik idil (n. pr. »Ribiči«, iz katerih so ti verzji).

kateri očesca so sinja in lica rdeča
 le lahko obsenčena s kodrčkov rusih valovi.
 Takrat nad Petropoljem bujnim in Nevo svet vidi
 brez mraka večer in brez sence noči kratkotrajne,
 in slavec takrat svojih nočnih popevk še konča ne,
 pa spev že začenja v pozdrav vzhajajočega dneva.
 A pozno je; hlad je nastal in na nevski se tundre
 spustila je rosa. — — — — —
 Tu polnoč je. Neva, ki snoči pod tisočem vesel
 šumela je, zdaj se ne gane, razšli so se gostje;
 glasu ni na bregu, na vodi ni valčka, — vse tiho,
 le redko ropot od mostov nad vodó se razlegne;
 in krik se zategnjen iz daljne začuje vasice,
 kjer straža vojaška se straži odklika v temino.
 Vse spi — — — — —

11. V bóginjo iz óči v óči
 vzhičen pesnik je zazrt,
 ki sloni brez spanja v noči,
 na granit ob reki vpert.¹

12. Pisano v Odesi.

13. Avtor je po materini strani afrikanskega pokolenja. Njegov praded Abram Petrovič Annibal je bil v osmem letu svoje starosti odnesen z bregov Afrike in pripeljan v Carigrad. Pruski poslanik ga je odkupil in poslal v dar Petru Velikemu, ki ga je krstil v Vilni. Skoro za njim je prišel najprej v Carigrad in potem v Peterburg njegov brat, želeč ga odkupiti, a Peter I. ni bil pri volji, vrniti svojega krščenca. Do globoke starosti se je Annibal spominjal še Afrike, razkošnega življenja očetovega, 19 bratov, ki so bili vsi starejši od njega; spominjal se je, kako so jih vodili k očetu z rokami, zvezanimi na hrbtu, dočim je on edini bil svoboden in je plaval pod vodometi očetovega doma; spominjal se je tudi svoje ljubljene sestre Lahani, ki je plavala oddaleč za ladjo, na kateri se je on oddaljeval. — Osemnajst let starega je poslal car na Francosko, kjer je pričel svojo službo v armadi regentovi; z ranjeno glavo se je vrnil na Rusko kot francoski lajtenant. Poslej se je nahajal neprestano v carjevi osebni bližini. Za Anine vlade je bil Annibal, osebni sovražnik Bironov, poslan v Sibirijo pod navidezno lepo pretvezo. Ko se je naveličal od ljudi zapuščenih in mrzlih krajev, se je samovoljno vrnil v Peterburg in pojavil pri svojem prijatelju Münichu. Münich se je zavzel zanj in mu svetoval, naj se nemudoma skrije. Annibal se je umaknil na svoja posestva, kjer je živel ves čas Aninega vladanja, neodstavljen od službe niti v Sibiriji. Ko je zasedla prestol Elizabeta, ga je obsipala s svojimi milostmi. A. P. Annibal je umrl že za vlade Elizabetine, upokojen od važnih poslov službe kot generalni načelnik v 92. letu starosti. — Na Ruskem, kjer spomin

¹ Iz pesmi »Nevski boginja«, ki jo je zložil N. N. Muravjev (1757—1807).

na znamenite ljudi hitro izginja radi pomanjkanja zgodovinskih zapiskov, je zanimivo življenje Annibalovo znano samo po družinskih sporočilih. Sin njegov I. A. Annibal spada brezdvomno med najodličnejše može katarinske dobe (umrl l. 1800). Ščasoma upam izdati njegov popoln življenjepis.

14. Kar je v tem spisu izpuščenega in označenega s črticami, je to storil avtor sam.¹

15. Iz prvega dela Dnjeprske Rusalke.²

16. Najblagoglasnejša grška imena, kakor so na primer: Agaton, Filat, Feodora, Tekla i. dr. uporablja pri nas samo preprosti narod.

17. Grandison in Lovelace sta junaka dveh slavnih romanov.

18. Si j'avais la folie de croire encore au bonheur, je le chercherais dans l'habitude. Chateaubriand.³

19. »Ubogi Yorik!« vzklik Hamleta nad lobanjo norca (glej Shakespearja in Sterna).

20. V prejšnji izdaji iz l. 1827. je bilo namesto domov napačno tiskano: v z i m i⁴ (kar ni imelo smisla); kritiki, ki tega niso zapazili, so našli v prihodnjih kiticah anahronizem. — Lahko zatrdim, da je v mojem romanu čas izmerjen po koledarju.

21. Julija Volmar — Nova Héloisa. Malèk Adèl — junak slabega romana Mme Cottin. Gustave de Linar je junak prelepe povesti baronese Krüdener.⁵

22. Vampir, povest pokrivem pripisovana lordu Byronu. Melmoth je genialni umotvor Maturina. Jean Sbogar, znan roman Charlesa Nodierja.⁶

23. Lasciate ogni speranza voi ch'entrate. Skromni avtor je preložil samo polovico slavnega stiha.

24. List, ki ga je izdajal pokojni A. Izmajlov dovolj neredno. Nekoč se je izdajatelj v tiskani izjavi opravičeval pred občinstvom s tem, da se je ob praznikih zabaval.

¹ Ta opomnja se nanaša k poslednji kitici prvega poglavja, kjer je pri tisku po pomoti odpadla številka opomnje.

² Po nemškem izvirniku (Ferdinanda Kauerja: Donauweibchen) predelana opera »Lesta, dnjeprska rusalka« je bila od l. 1804. do tridesetih let ena najpriljubljenejših oper Peterburga in Moskve. Prve tri dele libreta je napisal N. S. Krasnopoljski, četrti — najslabši — je plod kneza Šahovskega. Kakor je dokazal A. S. Suvorin, ta opera ni bila brez vpliva na Puškinovo »Rusalko« ter »Ruslana in Ljudmilo«.

³ »Ko bi bil tako neumen, da bi še veroval v srečo, bi je iskal v navadi.«

⁴ Po rusko: домой — зимой.

⁵ Julijana Krüdener (1766—1824) je spisala v francoskem jeziku roman: »Valerija ali pisma Gustava de Linarja Ernestu G.«, kjer je opisala ljubezen mladeniča do omožene ženske, sijajne svetske dame, ki mu vrača nežno ljubezen. Roman spominja na Goethejevega »Wertherja« in na »Delfino« gospe Staël, ceprav zaostaja za njima.

⁶ Melmoth je povest o neke vrste večnem židu, polna pustolovščin, skrivnostnih srečavanj in španske inkvizicije. — Charles Nodier, ki je bil za časa Napoleonove Ilirije v Ljubljani urednik uradnega lista, je napisal poleg cele vrste dokaj fantastičnih povesti tudi roman »Jean Sbogar«, čigar dejanje se vrši, kakor tudi še nekaterih drugih njegovih povesti, v naših krajih. V slovenščino je preložil roman I. Kržišnik v »Slov. Narodu«, odkoder se je ponatisnil v knjigi: Ivan Sbogar. Zgodovinski roman. Spisal Charles Nodier, poslovenil I. Kržišnik. V Ljubljani 1886.

25. I. A. Baratynskij,¹

26. Četrto in peto poglavje sta izšla s posvečenjem P. A. Pletnjevu: »Zabavati ljudi ne maram« itd.

27. »To znači,« pripominja eden naših kritikov, »da se otroci drsajo na drsalicah«. Resnično.

28. Lepe moje mlade dni
bil poetični ai
všeč je meni s peno šumno,
ki z ljubavjo slična zdi,
al z mladostjo se brezumno itd.

(Poslanica h K. P.)

29. Avgust Lafontaine,² pisatelj mnogobrojnih družinskih romanov.

30. Glej »Prvi sneg«, pesnitev kneza Vjazemskega.

31. Glej opis finske zime v »Edi« Baratynskega.

32. »Kliče mucek mucu
v zapeček spat«,

ta pesem prorokuje svatbo; prva pesem pomeni smrt.

33. Na tak način zvedó ime bodočega ženina.

34. Eden naših kritikov menda nahaja v teh stihih meni nerazumljivo nedostojnost.

35. Sanjske bukve se izdajajo pri nas pod firmo Martina Zadeke, spoštovanja vrednega človeka, ki ni pisal nikoli sanjskih bukev, kakor pripominja B. M. Fedorov.³

36. Parodija znanih stihov Lomonosova:⁴

Z roko škrlatno zarja mila
od jutrnjih pokojnih vod
s seboj je s solncem že vodila, itd.

37. Bujanov sosed moj — — — —
prišel je včeraj k meni neobritih brkov,
raztrgan in zamazan v čepici na ščit.

»Opasni sosed.«⁵

38. Naši kritiki, zvesti častilci lepega spola, so silno obsojali nedostojnost tega stiha.⁶

39. Pariški restavrater.

¹ Jevgenij Abramovič Baratynskij, za časa Puškina in poleg njega eden najboljših ruskih pesnikov, je živel 1806—1844. Njegove pesmi so melanholičnega značaja.

² Puškin misli nemškega pisatelja Lafontaine, ki je živel 1758—1831.

³ Boris Fedorov je izdal l. 1828. prvo (in poslednjo) knjigo »Sankt-peterburškega Zritelja«, kjer je napisal obširno kritiko o takrat v petih poglavjih izdanem »Onjeginu«. Tam se je tudi v neki opombi zavzel za Martina Zadeko, češ, da »je bil švicarski stavec, ki je po smrti zapustil zelo znano politično prorokovanje in ni nikoli pisal sanjskih bukev«.

⁴ Lomonosov (1711—1765), znamenit ruski učenjak in pesnik v prvi vrsti svečanin in nekoliko bombastičnih od, ki jih tu Puškin parodira.

⁵ »Opasnega soseda« je zložil stric Puškinov Vasilij Lvovič; zato imenuje Puškin junaka te pesnitve Bujanova svojega »bratranca«.

⁶ V izvirniku stoji za »dekleta« izraz: дѣвочки (dečle).

40. Stih Gribojedova.¹
 41. Slaven puškar.
 42. Levšin, pisatelj mnogih spisov gospodarske stroke.

43. Cesté so naše — paradiž :
 nasipi, drevje, odpeljave,
 veliko dela, mnogo slave,
 žal, da je včasih pot le križ.
 Od drevja, ki je redko malce,
 popotnik malo pridobi,
 dejal bi, pot tak slaba ni,
 kot pravijo: za pot ovalce!
 Prijetna pot pri nas je baš
 le v dveh slučajih, kadar naš
 Mac-Adam² — bolje pač: Mac-Eva —
 po naše: zima se razgneva
 in opustoši dol in breg,
 z ledenim jeklom pot okuje,
 in nje sledove zgodnji sneg
 s pršečim peskom zametuje,
 ali če polja sesuši
 tak vroča doba in tak suha,
 da prebrodila lužo bi
 z očmi zatisnjenimi — muha.

»Postaja.« Knez Vjazemskij.

44. Primera, vzeta od K**, znanega po nenavadno živahni domišljiji. K** je pripovedoval, da je potoval, ko je bil nekoč poslan kot kurir od kneza Potemkina k carici, tako naglo, da mu je sablja, ki se mu je z voza vlekla po tleh, tolkla po vrstah³ kakor po količih ograje.

45. - Znan restavrater v Odesi.

¹ Avtor znamenite komedije »Gorje vsled razuma« (1824). Pesnik je živel 1795—1829.

² Amerikanec Mac-Adam (1775—1836), iznajditelj posebne vrste postpanja cest.

³ Ruski kilometri.

Puškin in njegov roman.

V malo¹ orientacijo slovenskim čitateljem »Onjegina« sestavil
dr. Ivan Prijatelj.

Pesnik pričujočega dela, Aleksander Sergejevič Puškin, je bil rojen dne 26. maja (st. št.) 1799 v Moskvi. Mladostno njegovo vzgojo so vodile francoske guvernante, pozneje odgovorniki, tudi Francozi. Predpisanih predmetov se ni rad učil, pač pa je poželjivo čital vse, kar mu je prišlo v roke v domači knjižnici očeta Sergeja Lvoviča. Ta je bil poseben častilec Voltairjev. Ko je dvanajstletni Aleksander vstopil naposled v javno šolo in sicer v novoustanovljeni licej carskoselski, je dobil od svojih součencev zavoljo popolnega znanja francoščine in spretnosti v lahkotnem, pristno francoskem ostroumju priimek »Francoz«. Njegovi prvi pesniški poizkusi so v francoskem jeziku posnemali Molièrja in Voltairja. A vse to je bila zunanja politura, pod njo se je že razvijala zdrava in krepka ruska narava. Življenje v pristinoruski Moskvi in bližnji vasi, ljubeznivosti babice in pestunje, razgovori ruskih pisateljev, prihajajočih v očetovo hišo, zlasti pa sošolci v liceju, izhajajoči iz srednjih stanov, najbolj pa čitanje prvih tedanjih domačih pesnikov Batjuškova in Žukovskega — vse to je v visoki meri razvilo ruski čut in jezik nadarjenega mladeniča. Za francoskimi pesniškimi poizkusi so sledili ruski v liceju, kjer se je bilo združilo kmalu nekaj enako mislečih tovarišev v literaren krog. Izdajali so se listi s prispevki v prozi in poeziji. Že tu se je pokazal talent mladega Puškina. V l. 1814. je prinesel »Vjestnik Jevropy« prvo njegovo pesem, literarno poslanico »Prijatelju pesniku«. Ostale njegove licejske pesmi kažejo poleg vpliva omenjenih dveh ruskih pesnikov, kako zelo sta nanj delovala dva francoska poeta: erotični »nežni Parny« in Chenier; poslednji je obdržal nad njim svojo oblast tudi pozneje, ko se je bil pesnik že davno otresel vpliva francoske književnosti.

¹ Za one, ki se bodo morebiti spomnili na moje v »Ljub. Zvonu« l. 1907., str. 251, razvito mnenje, kako naj bi se izdajali Matični »Prevodi iz svet. književnosti«, pripominjam, da je izrecna želja založništva postavila tej skici ožje meje.

Na javnem izpitu l. 1815. je čital Puškin svoje poetične »Spomine v Carskem Selu«; poslušal ga je stari, znameniti pesnik Deržavin in ga hotel od navdušenja objeti. A mladenič je v zadregi ušel iz dvorane. Te epizode se je Puškin rad spominjal in jo vpletel tudi v svojega »Onjegina« (VIII. pogl., kit. 2). Dne 10. junija 1817 je končal licej in se odpravil na počitnice na materino posestvo, v vas Mihajlovsko v moskovski guberniji.

Prihodnje leto ga je zaneslo v Peterburg. Tu je vstopil v službo vnanjega ministrstva, a samo po imenu. V resnici pa je živel popolnoma svobodno življenje in se udeleževal z vsem žarom svojega temperamenta hrupnega, sijajnega in razbrzdanega veseljaštva takratne stolične mladine. Sodobno osvoboditeljno gibanje evropsko se je mogočno odzivalo v krogu mladih ljudi. Reakcija svete Metternichove alianse, kateri se je pridružil tudi sicer romantično svobodoljubni ruski car Aleksander I., je vzbujala v mladih inteligentih odpor in povzročala med njimi ustanavljanje krožkov s političnimi cilji. Nastopanje teh tajnih društev se je sicer omejevalo na privatne hiše in porajalo v salonih smeje in svobodne debate, katerim so dajali Puškinovi epigrami sol, ostrino in polet. Vlada je nekaj časa mirno gledala to gibanje, ko pa je začela po salonih krožiti Puškinova oda »Svoboda«, v kateri se je predrznil mladi pesnik celo carja »črniti v očeh naroda«, ni smel Puškin več ostati v glavnem mestu. Vlada je bila mnenja, da mlademu pesniku »sever škodi«, zato ga je sklenila poslati v nekoliko oddaljene kraje; po posredovanju pisatelja Karamzina, licejskega ravnatelja Engelhardta in drugih se je izpremenil ta eksil v službeno premostitev v »Oskrbniški komité naselnikov« za južno Rusijo, kateremu je predsedoval general Inzov v Jekaterinoslavlju. Ta je sprejel Puškina, prišedšega k njemu v maju l. 1820., dovolj prijazno in mu dovolil, ko se je bil pesnik nekoliko prehladil, da se je smel iti z družino generala Rajevskega zdraviti v pjatigorske toplice na Kavkazu. Odtod je Puškin z Rajevskimi posetil Kavkaz in Krim. In to popotovanje je zapustilo bogate sledove v njegovi pesniški duši. Lotil se je večjih pesnitev ter izdal 1820 poemo »Ruslan in Ljudmila«, 1821 »Kavkaškega ujetnika«, 1822 »Bahčisarajski fontan«. V poslednjih dveh že ni več sledu o francoskem vplivu, a mračni glasnik takratne Evrope, lord Byron, jima je vtisnil svoj pečat.

Koncem septembra 1820 je prišel Puškin s premeščenim generalom Inzovom v besarabski Kišinjev. Tu je preživel dve leti in pol, delajoč kratke izlete v bližnje kraje: bil je dvakrat v Kijevu, v maju 1821 je posetil Odeso, v decembru Akkerman, 1822 je bil v Izmajilu. Na tem potu se je ustavil v stepnem ciganskem taboru in se nekaj časa skital s cigani. V Kišinjevu je tudi začel dne 28. maja 1822 pisati »Jevgenija Onjegina«. Ko je poletu 1823 prišel na mesto Inzova grof Voroncov, se je njegov urad s Puškinom vred preselil v Odeso, kjer je ostal pesnik eno leto in tri mesece. Tu je dovršil malone cela prva tri poglavja »Onjegina«. S svojim novim načelnikom pa ni

izhajal tako dobro kakor z Inzovom, ki je znal v njem ceniti pesnika. Zaradi nekega nagajivega epigrama na grofa bi bil moral iti Puškin preiskovat škodo nekega po kobilicah opustošenega kraja. Ko tega ni hotel, je Voroncev predlagal, naj pesnika premeste iz Odese, kjer bi preobilno hvalisanje prijateljev »utegnilo potemniti mu glavo«. Nato je bil Puškin odpuščen iz službe in interniran na materinem posestvu v Mihajlovskem pod nadzorom očeta in krajevnih oblasti. Odpravil se je tja dne 30. junija 1824.

Življenje v južni Rusiji je bilo zelo važno za našega pesnika. Živahno dopisovanje s prijatelji in bratom je prinašalo raznoličnost v njegovo samoto, ki jo je porabljal v prvi vrsti za samoizobrazbo. Vsako privatno knjižnico v Odesi, Kišinjevu, Gurzufu je pridno rabil. V Akkermanu je čital v izvirniku Ovida, v Gurzufu z mladim Rajevskim Byrona, ki je bil baš v tisti dobi zavladal nad ruskimi duhovi. »Batjuškov je pravil v peterburških literarnih krogih o uspehih byronizma v Italiji« in v takratnih literarnih korespondencah čitamo, da »Žukovskij dremlje nad Byronom, a knez Vjazemskij v Vilni sanja o Byronu«. Visoko nadarjeni pesniki, kakor Mickiewicz, so padli v plen genialnemu Angležu. Temu prvaku poljskega pesništva je zato zaklical Rus Baratynskij:

»Kadar, Mickiewicz, pevski duh ogromni,
te najdem poleg Byronovih nog . . .
si vselej mislim, spoštovatelj skromni,
na noge in pomisli: sam si bog!«

Res je Mickiewicz kmalu krenil zopet na svojo lastno cesto. Da se je o Puškinu mislilo, da je dlje časa počival v Byronovem naročju, je bilo deloma krivo Mickiewiczovo mnenje o njem: »Puškin je pred časom zletel v višine, kjer se sam od sebe ni mogel držati, in je zato padel v privlačno sfero Byronovo. Krožil je okrog te zvezde liki planet v njenem sozvezdju, osvetljevan od njene luči.« Tudi grof Voroncov je videl v Puškinu samo posnemovalca angleškega pesnika. To je bila površna sodba. Pravilneje je ocenil ta vpliv že sodobni ruski pesnik knez Vjazemskij, ki je pisal povodom Mickiewiczevih sonetov 1827: »Zdi se mi, da se v našem času pesnik ne more izogniti Byronovim odmevom . . . To je neke vrste sočuvstvovanje, soglasje, ki se ne more imenovati posnemanje; nasprotno: to je nezavestno, a vzvišeno tekmovanje genijev, ki so v nekem oziru pokorni občnemu duhu časa in gnani v smislu sil izvestne dobe . . . Byron ni odkril nobene nove vrste poezije: njega je pravočasno izbrala usoda za tolmača človeka s samim seboj. Uglasbil je pesem pokolenja.«

V popoln plen Byronu Puškin ni nikoli prišel; le duh njegov, ki je bil del duha časa, ga je mimogrede objel. Vrhutega so res nekateri zunanji sledovi Byronove tehnike vidni v »Kavkaškem ujetniku«, »Bahčisarajskem fontanu«, »Bratih raz-

bojnikih« in v prvem poglavju »Onjegina«. V »Ciganih«, zlasti pa v »Onjeginu« kot celoti je Puškin povsem sam svoj. V pričujočem romanu že celo ironizira byronizem. Seveda se razume samoposebi, da je Puškin vedel in znal ceniti Byrona v vsej njegovi velikosti. Prigodom njegove smrti je potožil Žukovskemu v pismu z dne 9. septembra 1824, »da je pri nas na njegovi gomili zajavkal samo Küchelbecker . . . Vi ste čudni ljudje!« Istotam nadaljuje: ». . . Byron ni bil samo mojster umstvene poezije, ampak jo je tudi udejstvil v praktični poeziji. Napoleon na skali Sv. Helene in Byron v Missolongi, evo dveh poetičnih svetlikov, ki razsvetljujeta našo globoko noč. V njuni smrti odjekuje nekaj, kakor da bi umiral Edip.« Ali to visoko mnenje o angleškem pesniku ga ni motilo, da bi ne analiziral Byrona: »Genij Byronov bledi z mladostjo vred . . . on je namah dozorel in zadobil moško moč in resnobo; zapel je in utihnil, in poprejšnji glasovi se mu ne vrnejo več. Po četrtem spevu ‚Child Harolda‘ že nismo več slišali Byrona.« Ako je Puškin v nekaterih pesmih »v nezavestnem sočuvstvovanju združil svojo usodo z usodo Byronovo« — njegove lastne besede — je ležal vzrok globlje, namreč v oni za Rusa posebno vabljeni splošni smeri angleške literature, o kateri piše naš pesnik dne 27. junija 1822 Gnjeđiču: »Angleška literatura pričinja vplivati na rusko. Mislim, da bo ta vpliv koristnejši, nego je bil vpliv francoske mehkobne in afektirane poezije.« V novembru 1823 pa je pisal knezu Vjazemskemu: »Jaz ne vidim rad v prvobitnem našem jeziku sledov evropske afektiranosti in francoskih fine-sarij. Grobost in preprostost se mu bolj podásta. Pridigujem iz notranjega prepričanja, čeprav vsled navade pišem drugače.«

Že tu je vidna pot, ki je vedla Puškina proti elementarnemu pojavu severnega, ruskemu sorodnega duha, proti velikemu Šakespeareju. Iz francoske literature je ostalo Puškiniu drago samo eno ime — Chenier; kaj je pesnik v njem cenil, se razvidi iz pripomnje, ki jo je zabeležil sam (1825): »Poet, napolnjen z antičnostjo. Celó nedostatki njegovi izvirajo iz želje, dati francoskemu jeziku forme grškega verza.«

Zanimanje za klasični svet se je zbudilo Puškiniu baš tu na jugu Rusije. To zanimanje je bilo pri njem v ozki zvezi s čitanjem Ovidija, s čigar usodo je rad primerjal svojo. Najvažnejša pa je bila zanj ta doba zato, ker je krenil v njej na čisto svojo neodvisno pot, kakor bomo videli v zgodovini postanka njegovega glavnega dela »Jevgenija Onjegina«, čigar prva tretjina z načrtom vred je nastala tu v južni Rusiji.

V poletju 1824 je prišel Puškin v vas Mihajlovsko, kjer ga je držal oče jako strogo. Ko pa je prišlo končno v oktobru mesecu med očetom in sinom do jako ostrega nastopa, je ostavil oče vas, in pesnik je ostal na deželi sam s svojo staro pestunjo Arino Rodionovno. Po nemirnih letih se je mladenič tu prvič umiril in se zbral v svojem in svojega naroda duhu. Poslušal je narodne pravljice in bajke, ki jih je znala starka Arina v obilici, zbiral in zapisoval narodne pesmi, prisluškoval narodni govorici,

študiral šege in navade preprostega naroda ter začel resno proučevati rusko zgodovino. Končal je epos »Ciganje«, v katerih je izvedel Aleka, byronski tip iskalca svobode, na povsem individualno pot, prišedši do prepričanja, da se mora iskati svoboda v človeku samem, ne pa v širnem svetu. Tu je v bližini z ruskim ljudstvom našel svoj in obenem ruski enostavni in umerjeni ton, ki nam tako ubrano odmeva iz spevov 3—6 »Onjegina«, nastalih do malega v tem seiskem miru. Upodobil je rusko realnost v »Onjeginu«, rusko preteklost v historični drami »Boris Godunov«.

Svoje življenje v Mihajlovskem je pesnik sam naslikal v četrtem poglavju »Onjegina«. Podobno Onjeginu je poleti rano vstajal in se hodil kopat v bližnjo rečico; pozimi se je kopal še pred zajtrkom v ledeni vodi in se med dnevom za oddih zabaval s tem, da je igral sam s seboj biljard. Do obeda je po navadi čital, si delal izpiske in pisal. A tudi pri popoldanskih izprehodih — bil je izvrsten pešec — se muza ni umeknila od njegove strani: po lastnem zatrdilu je nad bližnjim jezerom recitiral svoje zvočne kitice in ž njimi — kakor pravi šaljivo sam — »plašil goste jate divjih rac«.

Edini kraj, kamor je pogosto zahajal v vas, je bilo Trigorsko, posestvo P. A. Osipove (po prvem možu Vulfove), oddaljeno kake tri vrste od Mihajlovskega, ležeče na holmčastem bregu reke Sorote, ki je tekla tudi skozi mihajlovsko jezerce Lučanovo. Družba domačice trigorskega zaselja in njenih dveh hčerā iz prvega zakona, Ane in Jevpraksije, mu je bila v prijaznem spominu še iz leta 1817., ko se je mudil po dovršenih licejskih študijah prvikrat tukaj. Gospa Osipova je visoko cenila Puškina, a tudi poet ji je bil vdan v globokem spoštovanju in družinskem prijateljstvu, ki se je kazalo še dolgo let v pesnikovi resni nameri, si kupiti kje tam blizu malo posestvo in živeti poleti v tem kraju. Gospa Osipova se je znala prijetno razgovarjati, govorila in pisala je dovršeno francosko in se zanimala za izobrazbo ter slovstvo. Puškin jo je seznanil z najboljšimi ruskimi pesniki: Jazykovim, Deljvigom, Žukovskim, Pletnjevim, knezom Vjazemskim. Poleg matere sta mu delali prijetno družbo tudi hčerki Ana in Jevpraksija. »S slikovite visoke planice, ki je na njej ležalo Trigorsko,« pripoveduje Annenkov, »je več oči gledalo na mihajlovsko pot, vidno s te točke — in več src je utripalo, kadar se je na njej prikazoval Puškin, zavijajoč ob vijugastih kolenih Sorote ali peš v širokokrajnem klobuku in z debelo palico v roki ali na konju . . . Ana in Jevpraksija sta predstavljali dva različna tipa, ki sta brezdvomno¹ dobila izraz v Tatjani in Olgi »Onjegina«, čeprav poslednji dve v pesniški obdelavi ne nosita

¹ V tem se je Annenkov motil. Ta, ki ž nje »je bil napisan Tatjane mili ideal«, je živela na jugu Rusije, kakor se razvidi iz pisma, ki ga je pisal 21. novembra 1824 Puškino Rajevskij iz južnoruske Aleksandrije: »... izpregovorim naj o ,Tatjani'. Njej gre tvoje stanje do srca, naroča mi, naj ti to sporočim. Pišem ž nje vednostjo in soglasjem. Tiha in dobra njena duša čuti le nepravičnost, ki te teži, in povedala mi je vse to s čuvstvom in gračijo, ki sta lastni značaju ,Tatjane'. Celo njena prelestna hčerka se te spo-

na sebi nobenega sledu portretov po naravi, ampak sta povzdignjeni v dva splošna tipa ruskih žensk one dobe.«

Annenkov meni, da je bil Puškin v Jevpraksijo (ki so jo imenovali laskavo tudi »Zino« ali »Zizi«) malo zaljubljen, kar ni neverjetno (prim. spev V. kit. 32), vendar je že kmalu na mesto ljubezni stopilo neko šaljivo razmerje. — Globlje pa je zmotila Puškinov srčni mir nečakinja gospe Osipove, gospa Ana Petrovna Kernova (roj. Poltoracka), ki je v juniju 1825 za nekaj časa posetila selo Trigorsko; ž njo se je bil Puškin mimogrede seznanil že l. 1819. v Peterburgu. Tu mu je stopila vnovič pred oči. »Bilo je takole,« piše gospa sama v svojih spominih na Puškina. »Sedeli smo pri obedu in se smejali. . . Naenkrat je vstopil Puškin z veliko debelo palico v roki. Pozneje je prihajal še večkrat k nam ob času obeda, a prisedel ni k mizi nikoli; obedoval je doma veliko bolj rano in je malo jedel. Prihajal je k nam z velikimi dvornimi psi, 'chien loup'. Tetka, poleg katere sem sedela, me je predstavila . . . Trajalo je nekaj časa, preden sva se seznanila in se začela razgovarjati. Pa bilo tudi ni lahko se v kratkem času zblizati ž njim, ker ni bil vedno enak v občevanju; sedaj glasno vesel, potem otožen, enkrat plah, drugič drzen, sedaj neskončno ljubezniv, sedaj mučno dolgočasen — in ni se dalo ugani, kako bo razpoložen v prihodnjem trenutku . . . Splošno se mora reči, da ni znal skrivati svojih čuvstev. Izražal jih je vselej odkrito in je bil nepopisno lep, kadar ga je kaj prijetno vznemirjalo . . . Ako je postal enkrat ljubezniv, potem se ni moglo nič primerjati z bleskom, duhovitostjo in mičnostjo njegove besede. V nekem takem razpoloženju nam je pravil zbranim okrog njega povest o hudiču, ki se je peljal z izvožčkom na Vasiljevski otok v Peterburgu . . .« Potem pripoveduje dama, kako jih je nekoč peljal v Mihajlovsko, kjer jim je razkazal domači vrt, »azil drijad zamišljenih«. »Drugi dan sem morala odpotovati v Rigo skupaj z Ano Nikolajevno Vulfovo. Zjutraj je prišel k nam in mi prinesel za slovo drugo poglavje 'Onjegina' v nerazrezani knjižici, v kateri sem našla štirikrat prepognjen list pismenega papirja z verzi: 'V spominu hranim hip divoten: — ti javila se meni si, — kot da prikazen, duh begoten, — krasote čisti genij si . . . Več let! . . . Vihar izril metežni, — razstlal zamisli strte vse, — in zabil glas sem bil tvoj nežni — in rajske tvoje črte vse. — A duša se mi je vzbudila: — spet javila se meni si . . . prikazen pač si hitrokrila, — krasote čiste genij si!' (Prevod Gregorčičev.) . . . V času svojega bivanja v Trigorskem sem pela Puškinu neko romanco Kozlova na napev 'Benedetta sia la madre', neke beneške barkarole. Puškin je z veseljem poslušal to petje.«

minja in mi večkrat pripoveduje 'o zmešanem Puškinu' in o palici s pasjim gobcem, ki si jo ji podaril.« — V času, ko sta bila že značaja Olge in Tatjane naslikana, je pisal Puškin neki neznani kneginji (v septembru 1824): »Kar se tiče mojih sosedov . . . uživam med njimi dobro ime zaradi Onjegina. Edina moja zabava je dobra, stara soseda, h kateri večkrat zahajam, poslušajoč njene patriarhalne razgovore (Osipova), medtem ko mi njeni hčerki . . . igrata Rossinija. Boljšega konca za svoj roman si skoraj ne morem želeti.«

Tako je živel Puškin v Mihajlovskem. Samoto, ki mu je bila izpočetka ljuba, je proti koncu že težko prenašal. Misli je že na beg v inozemstvo. Naposled mu je napočil dan svobode. Ko je zasedel prestol car Nikolaj, je Žukovskij sporočil pesniku, naj napiše prošnjo na carja. Spisal jo je in odposlal dne 11. maja 1826. In 4. septembra je že odpotoval s carskim dnom v Moskvo, kjer se je bil zbral ves dvor na kronanje in kamor je poeta zval sam car. Puškin je stopil pred monarha odkrito in mu pogumno in svobodno odgovarjal na vsa vprašanja, nakar mu je car obljubil, da bo poslej sam cenzor vseh njegovih spisov.

Zimo 1826—1827 je nato preživel Puškin v Moskvi. Ondotnje izobrazeno občinstvo ga je z navdušenjem sprejelo medse. Pokazal je literarnim prijateljem marsikatero pesnitev, prineseno iz Mihajlovskega. Združil se je s profesorskim krogom in se živo udeležil ustanavljanja novega književnega lista. Že zdavnaj je želel priti do kritičnega organa, ki bi vodil okus čitajočega občinstva. Urednik novoustanovljenega »Moskovskega Vjestnika« je postal profesor Pogodin, sourednik profesor Ševyrjev. Poleg tega lista je osnoval pesnik knez Vjazemskij almanah »Mnemozino«. Puškin je sodeloval pri obeh, ker mu je ugajal umetniški pravec izdanj. Vodilne kritične ideje sta črpali obe publikaciji v znanstveno-filozofski teoriji o lepem, kakor jo je bila razvila nemška romantika. »Vjestnik« je prinašal celo vrsto teoretskih odlomkov iz Jean Paula Richterja, Tiecka in Schellinga. Članki so popularizirali glavne pojme nemškoromantične estetike in jih razvijali v navdušeni obliki, ki jim je dajala posebno, za praktične Ruse ne navadno barvo in oduševljala mlado pokolenje s tem, da je tako visoko stavila stremljenje po lepoti in umetnosti. Puškino, ki je že od nekdaj hranil v prsih visoke in stroge pojme o poklicu umetnika in zadačah umetnosti, je ta smer jako ugajala. Naravnost iz duše mu je bila vzeta definicija umetnosti kot pojava brezkončnosti v končnih oblikah, kakor tudi njen visoki cilj, ki se je proglašal za neodvisnega od potreb in zahtev sodobnosti. To idealistično pojmovanje umetnosti je Puškin sam izrazil v celi vrsti pesmi, katerih najznačilnejša nosi naslov »Druhal« (1828).

Živahno slovstveno delovanje se je pričelo; Pogodin ga je opisal pozneje z naslednjimi besedami: »Vsak dan se je čulo o čem novem: Jazykov je pošiljal iz Derpta svoje navdihnjene verze, slaveče ljubezen, poezijo, mladost, vino; Denis Davydov — s Kavkaza; Baratynskij je izdajal svoje pesnitve; Gribojedova drama ‚Gorje vsled razuma‘ se je baš začela razširjati. Puškin je čital ‚Proroka‘, ki je po ‚Borisu Godunovu‘ napravil največji vtisk, in on nas je seznanil z nadaljnji poglavji ‚Onjegin‘, katerega je bil doslej izšel v tisku samo prvi spev. Vrhutega je prevajal za oder Ščepkin Molièrja, S. T. Aksakov ‚Skopuha‘. Zagoskin je pisal ‚Jurja Miloslavskega‘. M. Dimitrijev je nastopil s svojimi prevodi iz Schillerja in Goetheja ... Potem

pa še Deljvig s 'Severnimi cvetovi', Žukovskij z novimi baladami, Krylov z basnimi, ki so izhajale po ena, po dve na leto, Gnjedič z Iliado, Rajič s Tassom in Pavlov z lekcijami o prirodni filozofiji, delajočimi v vseučilišču šum, Davydov s filozofskimi članki. Živahni in veseli večeri so se vrstili dan za dnevom pri Jelaginovih, Kirjejevskih, pri Venevitinovu, pri meni, Soboljevskem, kneginji Volkonski. V Mickiewiczu (ki je bil takrat v Moskvi v službi) se je odkril dar improvizacije. Prišel je M. J. Glinka in pridružila se je glasba.«

Spomladi 1827 je obiskal Puškin Peterburg, kjer pa ni ostal dolgo, ampak se je kmalu odpravil v Mihajlovsko. Šele v oktobru se je zopet vrnil v Peterburg, kjer je preživel zimo 1827—1828. A vrvež glavnega mesta mu ni bil pogodi. »To življenje je dokaj prazno,« je pisal gospe Osipovi, »in živo željo imam, da ga na kakršenkoli način izpremenim. Priznam, da sta mi šum in nečimurnost Peterburga postala čisto tuja; s težavo ju prenašam.« Tudi ni dolgo mogel priti do dela. Šele v oktobru je sedel in napisal nenavadno hitro epos »Poltava«, v katerem je postavil spomenik Petru Velikemu. Koncem oktobra je bil že zopet na deželi, to pot v Malinikih, posestvu Vulfa v tverski guberniji. Tu je končal sedmo poglavje »Onjegina« in zložil več krajših pesmi. Prihodnjo zimo je prebil še v Peterburgu, a spomladi se ga je polastilo hrepenenje po Kavkazu, kjer je baš grof Paskevič pripravljal pohod v azijsko Turčijo. Prvega maja 1829 je odpotoval in se za nekaj dni ustavil v Moskvi, kjer se je v hiši Gončarovih seznanil z domačo hčerjo, mlado in lepo Natalijo Nikolajevno. Krasna devojka ga je tako očarala, da je prosil pri starših za njeno roko. Ne dobivši direktnega odgovora, se je odpravil preko kalmiških step na Kavkaz. Bil je v Tiflisu in vstopil v Armenijo, kjer je srečal preprost voz, na katerem so peljali ubitega pesnika Gribojedova. Dohitel je onkraj Karsa rusko armado in bil predstavljen grofu Paskeviču, ki ga je sprejel jako prijazno. Našel je tu brata Leva in več licejskih tovarišev, s katerimi se je udeleževal bojov, jahajoč vedno v prvih vrstah. Paskevič ga je neprestano svaril, naj bo oprezen, dokler ga ni naposled odslovil od armade. V tem času je pesnik pisal dnevnik pod naslovom »Potovanje v Arzrum«. V jeseni je bil v Moskvi, začetkom zime pa že zopet v Peterburgu.

Zimo 1829—1830 je preživel v glavnem mestu in začel osmo poglavje »Onjegina«. Kakor vedno, tudi sedaj ni mogel dolgo zdržati v Peterburgu. Potoval bi bil rad v inozemstvo ali spremljal rusko poslaništvo na Kitajsko. A vlada mu ni dovolila niti enega, niti drugega. Nato se je hitro odločil in se v maju 1830 odpeljal v Moskvo. Tu je prišel iz potnega voza naravnost na neki koncert, kjer je bila zbrana vsa najvišja moskovska gospoda. Zanimivo je, da je bila prva dama, ki mu je na koncertu prišla nasproti, — lepa Gončarova. V Moskvi se je baš takrat nahajal car. Ko je Puškin zvedel o njegovih retrogradnih planih, se je hotel vreči v politično borbo. Prišla

mu je v glavo misel, da bi ustanovil in izdajal političen list. »Jaz se hočem poprijeti politične proze,« je pisal knezu Vjazemskemu. »Zaščita dvorjanstva, oslabiljenje vsemogočnega uradništva, nove pravice meščanov in tlačanov — evo ti velikih predmetov.« Stopil je bil že zopet v zvezo s svojimi moskovskimi literarnimi znanci, ko so ga naenkrat privatne zadeve za nekaj časa vsega okupirale. Snubil je vnovič Natalijo Nikolajevno in to pot z uspehom. Javil je to policijskemu predsedniku, pritožujoč se nad tem, da se nahaja še vedno pod policijskim nadzorstvom. Dobil je odgovor, da je car zadovoljen z ženitvijo in izbrano nevesto. Obenem je bilo pristavljeno zatrdilo, da se ne nahaja pod jezo, ampak pod očetovsko oskrbo Njegovega Veličanstva.

Nato se je odpeljal v Peterburg, da se dogovori z očetom zaradi dediščine. Ta mu je prepustil posestvo Boldino v nižjegorodski guberniji, kamor se je pesnik takoj odpravil urejevat svojo novo last. V Boldinu je moral ostati dlje časa, nego je prvotno nameraval. Razširila se je bila kolera, in vsako potovanje je bilo zabranjeno. Puškin je nekolikokrat poizkušal prodreti v Moskvo, a vedno zastoj. Poprijel se je dela, ki mu je šlo nenavadno od rok. »Ah, moj dragi,« je pisal Pletnjevju 8. septembra 1830. »Kakšna divota je tukajšnja vas! Predstavi si: step in step; sosedov ne žive duše; jahaj, kolikor se ti zljubi, piši doma, kolikor hočeš, nihče te ne zmoti.«

Prišedši naposled v začetku zime v Moskvo, je pisal istemu prijatelju: »Dragi! Naskrivaj ti povem, da sem v Boldinu pisal, kakor že dolgo ne. Evo, kaj sem prinesel semkaj s seboj: dva poslednja speva Onjegina (VII. in VIII.), popolnoma gotova za tisk, povest v ottave rime (400 stihov) („Hišica v Kolomnji“), ki jo izdam anonimno, nekaj dramatičnih scen ali majhnih tragedij, in sicer: „Skopi vitez“, „Mozart in Salieri“, „Gostovanje ob času kuge“ in Don Juana („Kameniti gost“). Zraventega sem napisal okoli 30 kratkih pesmi. Lepo, ne? Pa to še ni vse; jako tajno za tebe samega: spisal sem v prozi pet povesti, ki jih izdam tudi anonimno („Povesti Bjelkina“).« Vrhutega je v tem seznamku pozabil pesnik navesti še »Letopis sela Gorohina«.

Dne 18. februarja 1831 se je vršila poroka Puškina z N. N. Gončarovo v Moskvi, kjer sta novoporočenca ostala potem še dva meseca. Nato sta se preselila preko Peterburga v bližnje Carsko selo, kjer je pesniku jako ugajalo življenje. Iz mesta ga je obiskoval pesnik Žukovskij, s katerim je izdal ob priliki poljske vstaje knjižico »Na vzetje Varšave« z znano pesmijo »Klevetnikom Rusije«. Zlagal je pesmi po ruskih narodnih pravljicah.

Dne 22. oktobra se je preselil v Peterburg. Tu so navale nanj nove, materialne skrbi. Vabili so ga z ženo na dvorne veselice in ples. Njegova žena je zavzela v velikem svetu odlično mesto; v najvišje kroge je bila vabljen krasotica, in ona se je odzivala vabilom drage volje, ker jo je veselil

svetski blesk in šum. Pesnik ji je sicer dovoljeval vse in ponosen kakor je bil, je trosil zanjo visoke vsote ter jo povsod spremljal, dasi si je želel pokoja, sanjajoč o življenju na deželi. Povabil ni hotelo biti ne konca, ne kraja, a dolgovi nje-govi so rastle. Vrhutega ga je žalil peterburški visoki svet na slednjem koraku. Ker mu je bil naklonjen car, je grizla zavist aristokrate, ki so imeli stare zveze z dvorom. Zapostavljali so Puškina, kjer so mogli, in mu dajali čutiti, da ni niti bogat, niti v visokih službah. To in pa rastoči dolgovi so mu vedno bolj grenili življenje v stolici. — V tem je bil v novembru 1831 sprejet v službo vnanjega ministrstva s plačo letnih 5000 rubljev. Izprosil si je dovoljenje, študirati državne arhive in zbirati gra-divo za zgodovinska dela. V zimi 1831—1832 je mnogo tičal v arhivih Peterburga in Moskve, odkoder je pisal ženi pisma, polna nežne skrbi za njo in novorojeno hčerko. Spomladi 1832 se je preselil v peterburško predmestno vas na Črni Rečici in hodil odondod peš v arhiv. Pisal je svojo »Rusalko« in »Pesmi zapadnih Slovanov« (prevodi srbskih narodnih pesmi). V jeseni 1833 je imel že zbrano gradivo za »Zgodovino vstaje Pugačeva«. Leposlovno je izbral pozneje to snov za svojo izvrstno novelo »Kapitanova hčerka«.

V zimi 1832—1833 se je pobljže sešel z Gogoljem, čigar prve povesti je eden izmed prvih ocenil njih vrednosti primerno. Navduševal je Gogolja in mu vtisnil svoje resne ideje o umet-nosti v srce, svetujoč mu, poprijeti se kakšnega velikega dela. Splošno se trdi, da mu je dal tudi idejo »Revizorja« in »Mrtvih duš«. Baval se je ponajveč s prozo in je koncem l. 1832. izvršil povest »Dubrovskij«. — V jeseni l. 1833. je bil zopet v Bol-dinu, kjer ga je nanovo posetila pesniška muza. Napisal je »Pravljico o ribiču in ribi« ter »Mednega jezdeca«. Povrnivši se na zimov Peterburg, je bil o Novem letu 1834 imenovan za kamerjunkerja. Car mu je iz državne blagajne nakazal 20.000 rub-ljev, da izda »Zgodovino vstaje Pugačeva«. Leta 1835. se je trudil neprestano, da bi se izkopal iz dolgov, ki je bil vanje zabredel s svojo družino. S carjevim posojilom na plačo (v znesku 30.000 rubljev) je poplačal komaj polovico dolgov. V jeseni 1835 je hitel v Mihajlovsko, da bi mogel delati; a se ni dalo. Preveč so ga vznemirjale skrbi.

V prihodnjem letu (1836) je sklenil, ustanoviti revijo, da bi mu ne bilo treba sodelovati v »Knjižnici« Senkovskega, čigar kritični nazori so mu bili prevulgarni. Začel je izdajati kvar-talnik »Sodobnik« v prvi vrsti z namenom, da dvigne kritiko na malo višje stališče. V četrti knjigi prvega letnika tega lite-rarnega lista je izšla tudi njegova »Kapitanova hčerka«.

Pozimi l. 1836. so se začele trositi po Peterburgu razne govornice o njegovi ženi. Francoski emigrant Dantès, posinov-ljenec holandskega poslanika Heckerna, gardni oficir in bahaška ter prazna glava, je začel laziti za njo. Puškin je dobival v hišo dan za dnevom anonimna pisma o ženini nezvestobi. Olje v ogenj je prilival še stari lehkoživec poslanik Heckern, izku-

šajoč, zasejati prepir med moža in ženo s tem, da je Puškinovi soprogi na javnih večerih naravnost prigovarjal, naj Puškina zapusti. Puškin je vzkipel in pozval Dantèsa na dvoboj. A ta se je izognil na ta način, da je zasnubil Puškinovo sestro in jo tudi poročil. A vkljub ženitvi niso hotele ponehati govorice. Škandalov željno občinstvo si je šepetalo, da je bila ženitev samo plašč za tajno razmerje. Pesnik je popolnoma zaupal svoji ženi, a zavest, da ne sme pustiti blatiti družine, ki nosi njegovo po vsej Rusiji znano ime, ga je končno napotila, da je pisal starcu Heckernu izzivajoče pismo. Posledica je bil dvoboj med Dantèsom in Puškinom, ki se je vršil dne 27. januarja na Črni Rečici za Peterburgom. Puškin je dobil smrtno rano v prsi, vsled katere je dne 29. januarja 1837 ob treh popoldne umrl.

Smrt slavnega pesnika je pretresla vso Rusijo. V Peterburgu se je bilo bati nemirov, da bi občinstvo samo ne obračunalo s Heckernom in njegovim posinovljencem. Zato so ponoči prepeljali pesnikovo truplo v cerkev, odkoder je bilo odpravljeno v pskovsko gubernijo ter pokopano v svjatogorskem samostanu, v bližini sela Mihajlovskega.

Na smrtni postelji je Puškino sporočil car, da bo on skrbel za njegovo družino, kar je tudi v resnici storil.

* * *

»Jevgenij Onjegin« je Puškinovo življenjsko delo. Pisal ga je po lastni rokopisni beležki 7 let 4 mesece in 17 dni. Ko ga je začel pisati, je seveda »že mislil o formi plana«, a kako ga bo razpredel in završil, zlasti pa da bo postal zanj tako važno delo, tega najbrž še ni vedel, saj pravi sam v eni zadnjih kitic, da ob početku

»... daljo prostega romana
je skozi magični kristal
nejasno še razločeval.«

Ko je pisal prva poglavja, si niti ni mislil, da bi mogel »Onjegin« kdaj iziti v tisku. Dne 4. novembra 1823 je namreč sporočil knezu Vjazemskemu: »Da bi se mogel (Onjegin) natisniti, o tem še misliti ni: pišem z zavihanimi rokavi«.

Kakšen je bil prvi zamisel romana — seveda samo v splošnem tonu — o tem se da nekoliko sklepati po prvem poglavju, ki je izšlo l. 1825. v posebni knjižici, češ, da »predstavlja zase celoto«, kakor pravi Puškin v kratkem predgovoru tega izdanja, nadaljujoč: »To poglavje obseza opis svetskega življenja peterburškega mladega človeka koncem 1819 in spominja na pesnitev ‚Beppo‘, šaljivo delce mračnega Byrona.« V zadnjih besedah imamo migljaj na to, v kakšnem žanru je hotel izpoučeta pesnik zasnovati svoj roman. »Beppo« je Byronova igračka iz galantnega življenja beneških patricijev. V oktobru 1817

je bila namreč prišla Byronu v roke Whistlecraftova pesem »Kralja Arturja omizje«, pisana v šaljivih ottave rime, ko se je nahajal angleški pesnik baš v Benetkah. Komičnost oblike ga je tako prevzela, da je sedel in v par dnevih vrgel na papir 80 kitic v podobni maniri. Za vsebino je vzel neko beneško anekdoto o dvorjenju mladega kavalirja benečanki Lavri, katere mož Giuseppe (Beppo) se nahaja v turškem plenu. Žena ga ima že za mrtvega, vsled česar že pričinja osrečevati svojega kavalirja z naklonjenostjo. Mahoma se Beppo nepričakovano pojavi na maškaradnem plesu pred ženo in njenim kavalirjem. Vsa stvar se konča dobrodušno. Pesnik ne polaga važnosti na anekdotno vsebino; s tem večjim veseljem pa odstopa od pripovedovanja in duhovitosatirično beseduje o drugih stvareh: o ljubezni, lahkih beneških nra vih, o ženskah, draginji, visokih davkih, trgovskih krizah in reakcionarnosti v Angliji, o Italijankah in orientalkah, o prirodi in jeziku Italije, o Napoleonu, sreči, slabih pesnikih in istotakih zósih . . . Zavoljo tega vednega odstopanja od fabule se na par mestih sam graja in opozarja na stvar.

Ne povestica Byronova, ampak ta prosti in neprisiljeni način kramljanja v vezani besedi je bil, ki je napotil Puškina, da je začel pisati svoj roman. Da so mu bile te digresije, v katerih se je mogel iskriti njegov temperament, glavna vabl jivost, se razvidi iz vrstic, ki jih je pisal dne 14. novembra 1823 baronu Deljvigu: »Sedaj pišem novo pesnitev, v kateri se brezmejno zaklepetavam . . .« Toda ne samo »Beppo«, vsi zadnji spisi Byronovi so po svojem tonu bili Puškinu za zgled, ko je snoval »Onjegina«. Tako n. pr. veliki roman v verzih »Don Juan« (1819), kar pesnik sam priznava v pismu na kneza Vjazemskega z dne 4. novembra 1823: »Kar se tiče, mojih opravil pišem sedaj roman, a roman v verzih, kar je vražja razlika, — na način »Don Juana«. Prva pesem ali poglavje je že končano . . . Pišem ga z opojnostjo, kakor že davno nisem pisal.« In Bestuževu sporoča dne 8. februarja 1824: »(Onjegin) je pisan v kiticah, ki so še skoraj prostejše od kitic »Don Juana«.« Po vrhu vsega tega pa se nahaja v »Onjeginu« samem direktno namigavanje na še eno pesnitev Byronovo, na »Child Harolda« (1818). V 49. kitici prvega poglavja se Puškin podobno kakor Byron v četrtem spevu »Child Harolda« spominja Italije in glasu jadranskih in brentskih valov ter pristavlja:

»Po smeli liri Albiona
se znan, se mi soroden zdi.«

Splošni ton, kakor tudi oris Onjeginovega značaja v prvem poglavju je najbolj podoben Byronovemu »Child Haroldu«. V 38. kitici prvega poglavja pravi pesnik sam o svojem junaku:

»Kot Harold ves mračan, zamišljen
v salonih se je javljal on.«

Da si je ta izvanredno svobodna forma pesniškega kramljanja Byronovega v toliki meri osvojila Puškina, za to je bil vzrok ne samo v njeni, temperamentnemu, kipečemu pesniku tako ljubi nepriljenosti, ampak tudi v lepi priliki, ki se je tu ponujala njegovemu satiričnemu razpoloženju. V sarkastični satiri obračunati s tem in onim, kar ga je grizlo, tlačilo in morilo, to je bila Puškinu v tej dobi, ko pravi sam o sebi, da je bil »jezen« (45. kit. I. pogl.), vabljiva ideja. Da mu je tudi ta namen bil pred očmi, nam kaže njegovo pismo A. J. Turgenjevu z dne 1. decembra 1823: »Jaz pa pišem ob prostem času novo pesnitev, ‚Jevgenija Onjegina‘, kjer se mi zaletuje od žolči.«

Ta satirični ton v odstopkih od pripovedovanja je Puškinu ugajal in ga mikal še potem, ko so se mu že davno zdeli Byronovi junaki postavljeni na preozko stališče pesnikovega svetobolnega in »brepupnega egoizma«. Tako je pisal 1825 v predgovoru k prvemu poglavju: »Daljnovidni kritiki bodo opazili nedostatek plana . . . Obsojali bodo tudi nepoetični značaj junaka . . . ter nekatere kitice, pisane po utrudljivem načinu najnovejših elegij, v katerih je čuvstvo svetobolja pogoltnilo vsa druga čuvstva. A dovoli naj se mi, obrniti pozornost čitateljev na prednosti, ki so redke pri satiričnem pisatelju: avtor se je izognil vsake žaljive osebnosti in je varoval strogo dostojnost v šaljivih opisih нравov.«

Ob »Onjeginu« se je pesnik razvijal in snov je rastla z njim. Njegov duh se je dvigal, dokler ni dosegel one višine, s katere ni mogel več gledati in soditi sveta iz žolči, ampak iz velikega srca in uravnovešenega uma. Roman je rasel in čim bolj se je razvijal, toliko bolj so usihale žolčne kapljice in poredni ter razposajeni brizgi mladostnega temperamenta, dokler se pred čitatelji ni razlila umirjena reka genialnega ruskega širokega duha. Puškin je začutil, kaj bo postal njemu »Onjegin«, zagledal ga je v luči, v kateri so mu nameni, ki jih je prvotno imel z njim, popolnoma izginili izpred oči. Zato res ne nahajamo v romanu Bog ve koliko žolčnih satiričnih sledov, kar popolnoma odgovarja pismu, ki ga je pisal pesnik Bestuževu dne 21. marca 1825: »Tvoje pismo je jako pametno, in vendar nimaš prav; vendar je to moje najboljšo delo. Ti primerjaš prvo poglavje z ‚Don Juanom‘. Nihče ne ceni ‚Don Juana‘ bolj, nego jaz (prvih pet spevov — drugih nisem čital), a v njem ni nič skupnega z mojim Onjeginom. Ti govoriš o satiri Angleža Byrona, primerjaš mojo z njegovo in zahtevaš od mene isto take. — Ne, duša, preveč zahtevaš. Kje imam jaz satiro? O njej ni niti sledu v Onjeginu. Pri meni bi bregovi zahreščali, ako bi se dotaknil satire. — Beseda ‚satirični‘ bi ne smela stati v predgovoru k prvemu spevu. Počakaj drugih spevov! Ah, ko bi te mogel zvabiti v Mihajlovsko! Uvidel bi, da če že hočeš primerjati Onjegina z Don Juanom, potem v božjem imenu samo v enem oziru: katera je ljubkejša in prelestnejša (gracieuse) — Tatjana ali Julija. Prvi spev ni drugega nego hiter uvod, in jaz sem zadovoljen z njim, kar se pri meni ne dogaja pogosto.«

Tukaj torej Puškin ne polaga nobene važnosti več na satirične in sarkastične digresije, ki so mu bile poprej tako pri srcu in ki so občinstvu tako ugajale. Sedaj mu je pred očmi samo še risanje značajev, zlasti Tatjane, v kateri je dobila ruska ženska najlepši svoj spomenik. Primerno temu razvoju pesnikovemu tudi domalega poneha v drugi polovici romana byronsko odstopanje od predmeta — izvzemši nekatere jako značilne lirične partije — in povest teče v širokih in harmoničnih potezah.

* * *

Vkljub vsemu temu se mora priznati, da je byronizem mogočno vplival na Puškina. In temu se ne smemo čuditi, ako pomislimo, da je bil byronizem najvišji izraz takratne dobe in njega nosilec morebiti najgenialnejši lirik XIX. stoletja.

Kaj je pomenil byronizem v kulturnem razvoju evropskih narodov?

V času, ko se je na vseh delih Evrope začel oglašati individualizem in zahtevati svoja prava na podlagi svojih lastnih zahtev in potreb, v dobi, ko je — prej pozabljen in životareč — stopal narod za narodom na kulturno poprišče (iz tistega časa datira tudi preporod avstrijskih Slovanov!), v dneh, ko so se začele majati preširoke meje samovoljno gospodujočega centralističnega birokratizma, takrat je pod silnim vtiskom padca v individualističnem poletu opojenega Napoleona začela pod vodstvom našega Metternicha dvigati glavo črna, kruta pošast, nadevajoča si lepo ime »svete alianse«. Postavila si je za načelo blaženi retrogradni »status quo« in dušila ne samo osvoboditeljno vstajo Italijanov in Grkov, ampak tudi vsako samostojno mišljenje posameznikov na domu. Pregarjani od vlad, so se potikali najboljši duhovi po svetu in prihajali do tistega razočaranja glede najidealnejših zanosov čuvstva, ki tvori eno glavnih potez byronizma. To je bil romantičnosmel polet v najsijajnejše višine, udarjanje pogumnih kril ob železne rešetke kletk, kateremu je pri tedanjih brezupnih razmerah neizogibno sledila utrujenost duha in čuvstva, ogorčenost do sveta črnoglednost in svetovna bol razuma,

» . . . ki ga srd mori,
da v praznih delih se gubi«.

Pri manjših, povprečnih duhovih se je iz tega razpoloženja rodila blaziranost, združena z nekim, takrat jako modnim dolgočasjem, s »spleenom«, ali po rusko s »handrò«.

Romantičnostragično, torej čisto po byronsko je gledal na ta pojav Puškin v svojem »Kavkaškem ujetniku« in deloma tudi v »Bahčisarajskem fontanu«. »V Ujetniku«, piše Puškin Gorčakovu iz Kišinjeva 1821, »sem hotel naslikati ravnodušnost do življenja in njegovih naslad, ono prezgodnjo starost duše,

ki je postala značilna črta mladine XIX. stoletja.« A kmalu je izprevidel — kakor sem že gori omenil — da si pesnik z ruskoširokim skladom duše ne sme in ne more pustiti »pogoltniti vseh čuvstev enemu samemu čuvstvu svetobolja«, da je to, kar je bilo genialno pri Byronu, ki je postavljaj vse svoje stavbe na svoj brezupni individualizem — Puškin vse malce sarkastično: »brezupni egoizem« — pri drugih pesnikih golo posnemanje. Zato je pisal o svojem »Ujetniku« Gnjediču: »Značaj Ujetnika je ponesrečen. Dokaz, da ja z nisem sposoben za junake romantičnega (t. j. byronskega) pesništva.«

Ko je potem zamišljaj »Onjegina«, je bil ta byronizem že premagal. Naslonil se je v to nu na šaljivo igračo Byronovo in hotel sedaj že veselo-humoristično opisati byronskega zamišljenega razočaranca, srednjebažnega mučenika »spleena« ter si po Byronovi maniri oddihati s satiričnimi odstopki. V tem razpoloženju je napisal prvo poglavje. Ž njim je glede dejanja naravnost razočaral občinstvo, kateremu so bili pred očmi sami Byronovi resnoromantični junaki ž njegovim lastnim »Ujetnikom« vred. Ugodil je samo prijateljem satirično-dovtipnih digresij. Da je drugo občinstvo razočaral, nam priča njegovo lastno pismo bratu Levu, pisano v januarju 1824: »Morebiti mu pošljem odlomke iz Onjegina. To je moj najboljši umotvor. Ne verjemi N. Rajevskemu, ki ga graja — on je pričakoval od mene romantizma, pa je našel satiro in cinizem in se pošteno in iz boba izdril.« In ko je bilo že prvo poglavje v rokah vseh, je pisal Ryljejevu dne 25. januarja 1825: »Bestužev mi piše mnogo o Onjeginu. Reci mu, da nina prav. Kaj hoče on res izgnati iz poezije vse lahko in veselo? Kam pa pojdejo satire in komedije? Dosledno bo treba uničiti i Orlando furioso i Gulibrasa, i Pucelle i Vert-Verta i Reineke Fuchs ter najboljše del Dušenke, kakor tudi bajke Lafontaine in basni Krylova itd. itd. To je malce strogo. Slika svetskega življenja spada tudi v poezijo.«

Torej v znamenju lahkote in veselosti je bil začel »Onjegin«. Potem je pisatelja mikala satira. A ni trajalo dolgo, ko sta se ta lahkota in veselost tona pod Puškinovim peresom izpremenili v rusko vsebinsko težo in resnobo. Izogniti se je hotel romantičnih, svetobolnih zapletljajev in jih ironizirati, v tistem hipu se mu je življenje samo ulilo pod pero in mu zakrilo vse nagajive postranske misli. Kako je prišlo do tega, nam pokaže kratka analiza razmerja pesnikovega do Onjegina in Lenskega.

* * *

»Povsod povdarjam, da vrzel je
med Evgenom in med menó . . .
da ne bi kak zbadljiv čitatelj,
al morebiti kak pisatelj . . .
ponavljaj drzno in brezbožno,
da sem namazal svoj portret
kot Byron, smelosti poet,«

pravi Puškin v prvem poglavju, LVI. kitici svojega romana. Da Onjegin ni Puškin, je seveda jasno. Pesnik je risal tip in vlagal vanj splošne črte, ki jih je opazoval na sodobni mladini, a deloma tudi na — sebi. Že odgoja junakova spominja na odgojo v hiši Puškinovega očeta. Prve neprijetnosti, ki jih je pesnik zabeležil v svoje »Licejske zapiske«, so bile francoske guvernantke in vzgojitelji, francoski jezuiti. Kakor Onjegin se je preobjedel tudi Puškin v rani mladosti neomejene svobode. Dandyem, elegantnost v zunanjem nastopanju, dolgi, skrbno negovani nohtje, perfektna francoščina, popolna izurjenost v plesu, duhovitost, epigrami, epikurejstvo, svobodno zahajanje v gostilne, gledališka znanstva — vse to so črte in navade mladega Puškina, ko je prišel iz liceja v Peterburg. Dodajte Onjeginu, kakor je risan v prvih kiticah, poetično dušo in dobite Puškina samega.

Toda taki ali enaki so bili tudi njegovi tovariši v veseljškem peterburškem življenju med leti 1818—1820. In moglo bi se reči, da je prišla Puškinu v južnoruskem prognanstvu v spominu na hrupne, v prestolici preživele dni misel, napisati veselo sliko iz časa, ki je bil zanj minul nepovratno, v žanru Byronove šaljivke, katero je hotel tudi po zgledu angleškega pesnika satirično podslikati. Tu mu je bil Onjegin »mlad dečko«, »odličen gojenec môd«, »mladič (v orig. filozof.) osemnajstih let«, »podoben Veneri lahkotni«, »otrok veselja in finoč«. Vse to je pisano v veselem razpoloženju, kakor da bi si hotel pesnik klicati v spomin razposajene peterburške dni sredi dolgega časa in samovanja na jugu.

A medtem so politični dogodki leta 1823. globoko pretresli njegovo svodobiljubno srce. O Veliki noči istega leta je bil v Carigradu umorjen patrijarh Grigorij z dvema škofoma vred. Ruski poslanik je sicer odšel iz Carigrada in car Aleksander I. je začel na jugu zbirati vojsko proti turškemu barbarstvu. A politika kongresov in svete alianse mu je prepovedovala, nastopiti proti Turkom, da bi Grki ne porabili prilike in se ne osvobodili. Dne 2. decembra je Aleksander celo podpisal na veronskem kongresu deklaracijo petih držav, v kateri se obsoja grško osvoboditeljno gibanje (pod podobno deklaracijo je bil z vso diplomatsko zvitostjo dobil Metternich Aleksandrov podpis že na ljubljanskem kongresu 1821). Pod vtiskom teh deloma gotovih, deloma pripravljajočih se in že naprej vidnih dogodkov je pisal Puškin dne 1. decembra 1823 A. J. Turgenjevu pismo, v katerem mu pošilja svojo v l. 1821. zloženo odo na smrt Napoleono, končujočo se z besedami (v prostem prevodu): »Hvala ti! Ti si ruskemu narodu pokazal visok poklic in si iz mraka prognanstva zapustil svetu večno svobodo.« Ko je Puškin l. 1821. pisal to odo, je še verjel v osvoboditeljni poklic Aleksandra in Rusije. Sedaj piše, da ta kitica nima več smisla ter nadaljuje sarkastično: »V ostalem je to moja zadnja liberalna blodnja; spokoril sem se in posnemajoč basen o zmernem demokratu zložil novo pesem.« V tej pesmi pravi, da »ne bo več sejal v suženjske brazde živih semen.« Češ: »pasite se, mirni narodi;

poziv časti vas ne zbudi! Čemu čredam darovi svobode? Črede se morajo klati ali striči; dediščina njih iz roda v rod je jarem s kraguljčki in bič.« Dalje sledi v pismu mesto, kjer pravi, da se mu v Onjeginu zaletuje od žolči.

Ohranila se je Puškinova beležnica iz tega leta, v katero je pesnik zapisal to »basen o zmernem demokratu«. A takoj za njo je načrtana druga veleznačilna pesem z naslovom »Demon«, v kateri pravi o duhu dvoma in negacije (v prostem prevodu): »Moji zamišljeni mladosti je (demon) omrazil vzhite. In nepopisno sladkost sem nahajal v pogovorih z njim. Začel sem gledati z njegovimi očmi in odkril sem borni zaklad življenja namesto prejšnjih zmot, vere in nadej, ki jih morejo gojiti samo še nevedneži.«

Do tega trpkega skeptičnega razočaranja, do tega demona dvomov in negacije je prišel sedaj pesnik sam na ta način, da jih je v mukah preživel. To niso bili več blede spomini na Byronove državljanske sarkazme, ki je z njimi nekdanj koketiral, to so bili dogodki lastne duše. — Ob tem času neposredno za »demonom« — kakor se da kronološko določiti — je nadaljeval »Onjegina« od 45. kitice prvega poglavja dalje. In takoj je zavzel drugo stališče do svojega junaka! Šaljiva prikazen blaziranega gigerla je izginila, in izza maske »mladega dečka« so se zaiskrile fasciniirujoče oči »demon«. Pesniku postane Onjegin simpatičen. In skoro na to tudi pove, zakaj se je »privadil na njegovo togoto«:

»Všeč mi je bil njegov obraz,
neafektirano sanjarstvo,
nenarejeno samotarstvo,
um oster, bister in hladen.
Jaz bil sem jezen, on mračan . . .
zamrl obema žar srca;
oba je zloba še čakala
Fortune slepe in ljudi.«

V tej kitici se je porodil tak Onjegin, kakršen nastopa potem v romanu: žrtev razmer, ki jo je visoki lastni um izobčil in prognal iz človeške čredne srenje ter jo zaznamenoval s Kajnovim znamenjem, da — sam žrtev — povzroča žrtve, kadar koli in kjerkoli pride zopet v dotiko z ljudmi. S to demonično preroditvijo Onjegina v hladnega duha spoznanja dobrega in zlega je zapečaten usoda naivnolepe duše Tatjanine in čustvenoidealnega mladeniča Lenskega. Ko bosta trčila ta »val in kamen«, ta »led in plamen« drug ob drugega, bo gubitev neizogibna. V tem leži vsa neizprosna logika Puškinovega genialnega dela.

V tem leži tudi pojasnilo Puškinove trditve, češ, da je v prvem poglavju »protislovij našel mnogo«. Da, protislovje je med Onjeginom gigerlom in »umom ostrim, bistrim in hladnim«, a to protislovje nam je dragocen dokument za važne postaje pesnikovega notranjega razvitka.

Kot pojasnilo k svoji pesmi »Demon« je pripisal Puškin naslednjo opazko: »V najlepšem času življenja je srce, neohlajeno od izkušnje, dostopno za lepo; lahkoverno je in nežno. Polagoma pa rode večna protislovja realnosti v njem dvom: mučno čuvstvo, ki pa ni stalno . . . Ko to izgine, jemlje po navadi s seboj najlepše in najbolj poetične predsodke duše.« Tak »pomilovanja vreden« razočaranec je koncem četrtega poglavja Onjegin, kjer pravi pesnik o njem, da

» . . . skušnja ga objela je,
mu zazabljivost vzela je«;

medtem ko predstavlja ravnotam Lenskij prvotni tip nerazočaranega, čuvstvom še verujočega človeka, ki je kakor

»metulj,
ki se zaril je v cvetni tul«.

Pesnik sam je bil že v svoji duši preživel prvo in drugo stanje. V mukah se je vil, ko mu je duh dvomov in negacije vlival v srce sarkastično skepso, ki jo je užival kot neizogibno, grenko zdravilo. A končno se je dvignil tudi nad to stanje. Objektiviral je svoj demonizem v Onjeginu in pogledal zopet z lepote žejnim, širokim pogledom po pisanem svetu. Postal je miren, notranje-harmoničen življenski modrec in začel razvijati človeške značaje, strasti in konflikte življenja pred čitateljevimi očmi v tako zastavnih in širokih potezah, kakor jih razgrinja pred nami življenje samo. In noben skratelj postranskih hipnih uspehov in efektov ga ni več zmotil pri smotrenem zavezovanju in razvezovanju konfliktov med osebami romana, ki so mu postale vse enako ljube. Nesrečni Lenski nič bolj nego njegov »sopotnik čudni«, katerega jemlje v zadnjem poglavju od IX. kitice dalje proti filistrom tako lepo v zaščito, s sočutjem poudarjajoč, kako težko je:

»sloveti pri ljudeh razumnih,
kot zoprni in neslan čudak,
kot norec žalostnega tvora,
kot satanistična potvora.
ali kot »Demon« moj proklet«.

Ravnotako kakor za Onjegina bi se dalo natančno dokazati na podlagi Puškinovih drugih pesmi, da je pesnik vložil tudi v značaj Lenskega črte iz prve romantične in čuvstveno še neohlajene periode svojega življenja. A za tako preiskovanje nam je preozko odmerjen prostor. Konstatirajmo samo kratko, da so tudi Puškina kakor Lenskega mučile »zagrobne tajnosti usodne«, da je tudi pesnik le po največjih mukah in težavah mirno sprejel spoznanje, da bo onstran groba vsega konec. Potem je tudi on z grenkosladkim čuvstvom zaklical:

»Pozdravljen mi, teme korak!« A tudi iz te resignacije se je njegov duh vzpel v višino. Našel je opravičenje in afirmacijo svojega bitja v sedanjosti, spoznal je, da se more uvekovečiti s svojim delom za človeštvo, ker le v svojih delih bode živel večno. Potem je koncem drugega poglavja zapisal one solnčno-mirne vrstice:

»Postavil sanjam sem pregrade,
a vendar neke daljne nade
mi v srcu ne dadó miru:
povsem brez vsakega sledu
težko bi bilo svet pustiti.
Pohval ni željno mi pero;
usodo svojo žalostno
pa vendar htel bi proslaviti,
da vsaj en zvok napomni me,
se kot prijatelj spomni me.«

* * *

Le polagoma je prišlo rusko čitajoče občinstvo na to, kaj je dobilo s Puškinovim »Onjeginom«. Še l. 1828. je pisal Baratynskij pesniku: »Izšla sta pri nas še dva speva (4—5) ‚Onjegina‘, a večina ga ne razume. Iščejo romantičnega zavozlanja, iščejo nenavadnosti in seveda iščejo zastoj. Visoka enostavnost dela se jim zdi oskodnost zamisla; ne opazijo, da pasira stara in nova Rusija, življenje v vseh svojih izpremembah pred njihovimi očmi.«

A čeprav niso vsi razumeli visokega pota, ki je bil Puškin nanj krenil od drugega speva dalje, nad podrobnostmi so se naslajali vsi. Neki sodobnik pripoveduje v svojih spisih: »S pojavom prvega poglavja Onjegina je vse čitalo in zopet čitalo pesnitev; ne da bi se jih učili, so mnogi znali na pamet te lahke in prelepe stihe. Slike, misli, duhovitosti in ostroumne opazke iz navadnega življenja so v njej tako zvesto posnete po prirodi, da so vsakemu pri srečavanju ljubih bitij ali smešnih, z napakami obdanih ljudi nehote prihajali na misel verzi iz Onjegina. To je svetska učna knjiga.« Celo tujci, ki so znali nekoliko rusko, so se divili »Onjeginu«. Stari vseučiliški profesor iz Derpta, Nemeč Neumann, je rekel, da ne pozna v evropski literaturi umotvora, ki bi bil tako lehak, duhovit, umen in čaroben po svojih stihih kakor »Onjegin«.

V sodobni in tudi poznejši kritiki je zbudilo Puškinovo genialno delo nebroj ocen, polemik in razprav. Pretesen nam je prostor, da bi tu registrirali posamezna teh, včasih jako zanimivih izvajanj. Samo trije veliki ruski možje naj pridejo tu deloma do besede. — Filozof J. V. Kirjejevskij je pisal 1828 med drugim: »Vse neštete krasote pesnitve, Lenskij, Tatjana, Olga, Peterburg, vas, sanje, zima, pismo itd. itd. — so neodvzemljiva last našega pesnika. Baš tu je jasno razodel prirodni pravec

svojega genija, in te poslednje tvoritve njegove sestavljajo bogato tretjo periodo razvitka njegove poezije, ki bi se mogla imenovati rusko-puškinska perioda poezije. Njene vidne črte so: slikovitost, neka brezskrbnost in naposled nekaj neizrazljivega, samo ruskemu srcu umevnega; ker kako naj se imenuje to čustvo, ki diše iz melodij ruskih narodnih pesmi, k čemur se vedno zopet vrača ruski narod in kar bi se moglo imenovati središče njegovega srčnega življenja.«

In veliki ruski kritik Bjelinskij je resumiral svoje mnenje o »Onjeginu« v naslednjih besedah:

»Onjegin' je bil pisan skozi celo vrsto let, — in zato je sam pesnik rasel ž njim. Vsako novo poglavje je bilo zanimivejše in zrelejše. A poslednja dva speva se jarko ločita od prvih šestih: ta dva spadata že k višji, zreli dobi pesnikovega umetniškega razvitka. O lepoti posameznih mest bi se človek ne nagovoril, in vrhutega jih je toliko! K najlepšim spadajo: nočni prizor med Tatjano in njanjo, dvoboj Onjegina z Lenskim ter ves konec šestega poglavja. V poslednjih dveh spevih ne vem, kaj bi posebe hvalil, zato ker je v njih vse izvrstno; a prva polovica sedmega poglavja (opis spomladi, spomin na Lenskega, Tatjanin poset Onjeginovega doma) se nekako posebno odlikuje od vsega po globokosti otožnega čustva in divni krasoti verzov... Pesnikove zastranitve od pripovedovanja, naslovljene na samega sebe, so polne nenavadne gracije, intimnosti čustva, uma in duhovitosti; osebnost pesnikova se kaže v njih tako oblita od ljubezni in humanosti. V celi pesnitvi se je znal dotakniti tako mnogoštevilnih stvari, namigniti na toliko reči, ki spadajo izključno k svetu ruske prirode, k svetu ruske družbe! »Onjegin' bi se mogel imenovati enciklopedija ruskega življenja in v visoki meri narodni umotvor. Ali je zato čudno, da je bila sprejeta ta poema od občinstva z navdušenjem in je imela tako ogromen vpliv na sodobno in prihodnje rusko slovstvo? In njen vpliv na družabne nrave? Ž njo se je rusko občinstvo zavedelo samega sebe, bila je zanj prvi, a kako velik korak naprej! Ta korak je bil junaški razmah, in po njem je bilo nemogoče, ostati na enem mestu. Naj teče čas in prinaša s seboj druge potrebe, nove ideje, naj raste ruska družba in prehiteva »Onjegina': naj dospe še tako daleč, to pesnitev bo ljubila vedno in vedno ji bo obstajal na njej pogled poln ljubezni in hvaležnosti.«

V svojem slavnostnem govoru ob odkritju Puškinovega spomenika v Moskvi (1880) se je pečal Dostojevskij poleg drugih Puškinovih del v prvi vrsti s tem romanom ter se s posebno ljubeznijo ustavil ob Tatjani: »To je trden tip, stoječ nepremično na svojih tleh. Tatjana je globeja od Onjegina in seveda pametnejša. Ona že s samim plemenitim instinktom svojim sluti, kje in v čem je resnica, kar se je izrazilo v finalu pesnitve. Mogoče bi bil Puškin storil celo bolje, ko bi bil nazval poemo s Tatjaninim imenom, zakaj ona je neoporečno glavna junakinja. To je pozitiven tip, ne negativen.

To je tip pozitivne lepote, to je apoteoza ruske ženske, in baš njo si je izbral poet, da razodene misel poeme v znameniti sceni poslednjega sestanka z Onjeginom . . . Ali je mogel oceniti in spoznati Onjegin tako žensko: saj ni poznal duše človeške! To je abstrakten človek, nemiren sanjar skozi celo svoje življenje. Spoznal je ni tudi potem v Peterburgu, v podobi visoke dame . . . šla je skozi njegovo življenje od njega nepoznana in neocenjena; in v tem leži tragedija njenega romana.« Potem raziskuje Dostojevskij podrobneje, zakaj Tatjana ni mogla nazadnje slediti Onjeginu v kljub temu, da ga je še vedno ljubila, ter zaključuje: »Tako se je v ‚Onjeginu‘, tej brezsmrtni in nedosežni svoji poemi, pokazal Puškin kot velik narodni pisatelj, kakor pred njim nikoli nihče. V njej je takoj z najtočnejšim in najbistrovidnejšim pogledom odkril globino našega glavnega sloja, naše višje nad narodom stoječe družbe. Odkrivši tip ruskega skitalca, skitalca do naših dni in v naših dneh, ga je s svojim genialnim čutom prvi spoznal z zgodovinsko usodo in ogromno važnostjo njegovo in v naši bodoči usodi je tik poleg njega postavil tip pozitiven ter poln neoporečne lepote, v podobi ruske ženske.«

Kazalo.

	Stran
Petru Aleksandroviču Pletnjevu	1
Jevgenij Onjegin:	
Prvo poglavje	3
Drugo poglavje	30
Tretje poglavje	49
Četrto poglavje	71
Peto poglavje	92
Šesto poglavje	112
Sedmo poglavje	132
Osmo poglavje	156
Odlomki iz Onjeginovega potovanja	181
Pripombe A. S. Puškina k »Jevgeniju Onjeginu«	191
Puškin in njegov roman. Sestavil dr. Ivan Priatelj	197
